

Tā â'dâ-â'dâ Yōwánī drí rī Tā Â'dâ

Tā 'ẽ'á z̄ilâ n̄l̄ s̄s̄i rī

Búkū tā â'dâ-â'dâ kâ nō â'dó kô õzō búkū ãzâ 'bá yí kâtí. Ítí rī, búkū rī gógó nō rī rī'á tā gólâ rû â'dá 'bá trá tā ângū 'bá Ôvârî kâ Yōwánī drí ngá ãzákôlâ õzō âbĩ-âbĩ kâtí rī 'á gõ'dá kpá ngá líndrí ãzákôlâ Ôvârî drí â'dálé gólâ drí ndrêlé nī rī 'bá yí bê. Gõ'dá âbĩ-âbĩ Yōwánī kâ nō rī'á âbĩ-âbĩ ngüíngî 'î, â'dó kô cé kâyîlâ sî. Yōwánī õtirí búkū nô ïgïí rī, 'dïí gólâ drë gäñímä 'á gólâ drí tā lëzó trá Yésü 'á rī tâsî. Kâyîlâ rī 'dî 'bá yí sî rī, krístö 'bá yí rī'á gólîyî õjílâ drí lô'dálé, gõ'dá kpá rī'á ïyîlâ ãmbâ-ãmbâ ãngó drïlî Rómâ kâ rī 'bá yí drí lôvó lâ yí 'bälé kô'dâwá rī 'bá yí ï'dî. Ólô'bâ õjílâ trá kâyîlâ rī 'dî 'bá yí sî gäñímä 'á rôô õzô Yōwánî yí tí gõ'dá kpá õjílâ ūrûkâ 'bá yí ûfûlî trá tâ lêlê gólîyîkâ Yésü 'á rî tâsî rî 'bá yí bê. Gõ'dá búkû rî nô 'bâ gólîyî trá â'dólé cù tâ ïsû gólâ  tî 'álâ rî bê. Bê ïtí rî, búkû rî nô rî tâ âtî-âtî Ôvârî ngá lësî Krístö 'bá yí drí ndrî tâ gólîyî 'ẽ 'bá â'dólé ãngó drï 'á drë âkpâkâ'dâ Yésü drí âcárë âgôlê nöngá kô rî 'bá yí â'dálé ï'dî.

Yōwánî ûsû ãmbâ-ãmbâ ró yí drí tâ âtázó tâ gólîyî tî drí â'dízó drí lâ yí sî nô 'bá yí tâsî, gõ'dá kpá rî'á ãmbâ-ãmbâ ró ãmâ drí tâ rî 'dî 'bá yí ïtô lâ yí drí fîzó ãmâ drïyî ngbá. Búkû rî nô kpá cù rî'á tâ âtî-âtî kíriwá ró rî 'bá yí bê krístö 'bá yí drí, tâlâ úlí ãzâ yí tâsî gõ'dá líndrí gólîyî Tâ-drï

Lēlē Əkû rî 'ásï rî tâsï. Gõ'dá dr̄i-'bá Rómä kâ rî 'bá yî icá kpá kô ïtõ lâ nñlî. Tâ â'dâ lâ rî'á kápítã 18 'á, tâ âtálé järíbã Bâbilónã rî úfû-ûfû tâsï rî. Gõ'dá Krístõ 'bá yî nñ iýi trá kî, Yôwánî rî 'dî pâtñi tâ âtálé järíbã ândrê zilí Rómä rî tâsï.

Ngá lâlâ nñi-dr̄i-lâ-rî 'dî, órî trá rî'á zilâ ândálé ândâlâ dñû. Ïtõ lâ kíriwá ró rî bê rî'á krístõ 'bá yî drí. Krístõ 'bá yî järíbã nñi-dr̄i-lâ-rî 'ásï rî 'bá yî, 'dî rî'á úlî mânigõ 'i krístõ 'bá yî drí, â'dâ 'dî krístõ 'bá yî ï'dî ndrî. Gõ'dá ngá bélé í'dá sî rî 'bá yî bê kpá rî'á nñi-dr̄i-lâ-rî, gõ'dá ngá õzõ gûnýyá yî kâtí rî kpá bê rî'á nñi-dr̄i-lâ-rî, ï'bî'bîwá kpá nñi-dr̄i-lâ-rî gõ'dá lámbã kpá bê rî'á nñi-dr̄i-lâ-rî.

Yésü bê rî'á cú rú bê dñû búkû nô 'á. Órî gólâ rî zilí rôô rî Kâbilíkî Ôvârî kâ, tâlâ úfû gólâ trá tâ ñnjí têtë ãmákâ tâsï ãmâ dr̄i tî 'bá ró, ã'dô ró bê ãmâ 'bâlé â'dolé ngbângbá. Gõ'dá órî gólâ rî zilí Gólâ rî 'bá Ôvârî rî rôlé bûúü iýi õdrâ sî rî. Gólâ rî rú ãzâ 'bá yî rî'á kpá õzõ nñô rî 'bá yî kâtí,

Môrõbã, Tâ mbî 'bá, Tâ ïtõ 'bá, Tâ ndë 'bá, Lîdrilí sisí rî, Ngîngî lâ Ôvârî kâ rî, Lôkí 'bá, 'Diyî pâ 'bá, Úlî Ôvârî kâ, Kûmû ndrî ãzâ 'bá yî dr̄ilí.

Mälâyíkâ bê rî'á iýi dñû búkû nô 'á gólyî rî 'bá lôsî Ôvârî kâ 'elé rî. Gólyî rî tâ 'elé lâjó'bá gólâkâ ró gõ'dá kpá ãjú 'bû 'bá gólâkâ ró. Gólyî rî'á cú mbârâkâ bê ãmbá gõ'dá kpá cú dr̄i-âcê bê, mälâyíkâ rî iýi kárâ lêndrélé õzõ õjilâ kâtí. Gõ'dá ngá lédrë-lédrë gólyî sû rî 'bá iýi rî'á kíñi kûmû Ôvârî kâ kâ vó lâ ndrëlé rî 'bá yî kpá rî'á iýi mälâyíkâ 'i.

Áâ'dâ Stn r lndr nj g l  l j  l  r  r  r , g 'd  g l  kp  c  r '  l j '  b  y k  r  '  b  y  b . G 'd  g l y   f  '  b  g l  d  ng l -ng l  r   d uk   k  r  ' s  l s  gólâkâ  r  d  k  r  ' l , ' z  o j l   v r  k   f l  g 'd  kp  r l  r '  o j l  r  ' d  '  b  y   mb k  l  l k  '  b  dr  r '  r l   ng  dr '  r  '  b  y   d l .  v r   f  l   s  r  '  b l  t  k k r  nd z  r  s . B k  n   l ny  '  l  tr  n t :

K p t  1-3 T  it  b k  n  k  ' s  r , Y w n  r  t  Y s  k   y  ' d z  y  Y w n  dr  r  ng l  g 'd  kp  t  Y s  r  dr  r '   t l  Y w n  r  dr  t   t - t  i g l  nj -dr -l -r  kr st  '  b  y  dr  r  b . G 'd  t   t - t  r  ' d  '  b  y   l - l   d  t  g l y  kr st  '  b  y  dr  k , Y s  Kr st  n  t  tr  nd t  t  g l y k  r  '  b  y  t s ,  ' d  g l  r '  c  mb r k   mb  b , g l  k , g l y  i c r  r '  r l  t  l l  s ,  ' d  r  b  g l y  dr   c z  nd  ng  t nd  g l  dr   d l  g l y  dr  ' b u  ' l  r   s z .

K p t  4-7 N ng  s , Y w n  nd r  ng   z  '  b  y  tr  ' b u  ' l . G l  nd r   v r  tr  K m  ' b u  k  r   ng  dr  b ,  ' b i r '   n j '  l  o j l  b   k  ' b u  '  t l .  v r  f  w r g  b   o mb  b g  nj -dr -l -r  s  r   z  Y s  g l  r '  z l  K b l k   v r  k  g 'd  g l  kp  f l  tr  r  dr . W r g  b  r  ' d  ' d   d l  l nd t  g l y  '  '  b   d l   z t   ng  dr '  r  '  b  y  k  r   ' d . Y s  c   ' d   l  dr - c  b  w r g  b  r  ' d  '  l  n j z , g 'd  b g  t  l  g oz  r  '  b  y   k l  t  t   l - l  r . G 'd  t  r  ' d  it  l  k ,  v r  f   y  dr - c  r  tr  Y s  dr  ' d z  t  g l y 

ndrī ãngó dr̄j̄i r̄i 'bá ȳi 'ẽzó. Œjílā gól̄iȳi ndrī 'būu 'á r̄i n̄i t̄a r̄i 'd̄i trá gō'dá Œjílā gól̄iȳi ndrī ãngó nō 'á r̄i 'bá ȳi â'dō kpá t̄a r̄i 'd̄i n̄i'á õzõ gólâ õtír̄i r̄i r̄i'á ngá 'ẽ'ẽ 'ẽlé mbârâkã ãmbá s̄i r̄i.

Kápítā 8-11 Yōwán̄i r̄i t̄a âtálé lâñō õnjí dūu 'ẽ 'bá â'délé ẽnyákú dr̄j̄i gō'dá Œjílā lâ ȳi bê ndrī r̄i t̄as̄i. Gō'dá lé ẽtí r̄i, Œjílā nyãányâ Ôvârî kâ ró r̄i 'bá ȳi ûsú lâñō r̄i 'd̄i 'bá ȳi kô, tâlâ áâ'dô âdré'á ndûu gól̄iȳi ngá lés̄i. Gō'dá krístõ 'bá gól̄iȳi ûfúlî trá t̄a lêlë gól̄iyíkâ Yésü 'á r̄i t̄as̄i r̄i 'bá ȳi ngô ãwó trá gólâ drí lâñō fẽzó bê gól̄iȳi ỹi 'bä 'bá ûfúlî r̄i 'bá ȳi drí, gō'dá ẽtí r̄i, Yésü âtâ t̄a k̄i, "Nî t̄e dr̄e, kâȳi lâ dr̄e bê fínyawá." Gō'dá mälâyíkã ȳi ỹyâ ỹi ân̄i-âñi lâñō kâ r̄i gûnýyá võvõ ȳi s̄i, gō'dá Œjílā ãngó dr̄j̄i r̄i 'bá ȳi gã dó dr̄i âdilí â'dózó r̄ilí kûmû Yésü kâ r̄i zélé.

Kápítā 12-13 Gō'dá nñngá s̄i, Sâtánâ ẽn̄i ândré ró r̄i r̄i'á t̄a ûjû'á Œjílā Ôvârî kâ ûfúzó, gō'dá lé r̄i, gólâ ícâ kô 'ẽlâ. Gólâ r̄i trá Œjílā ãmbá ãngó kâ âdolé gâr̄qâ k̄i, ȳi ẽ'dî kûmú 'î. Ôvârî fê mbârâkã trá gólâ drí t̄a 'dî 'ẽzó fínyawá.

Kápítā 14-21 Nñngá s̄i r̄i, Ôvârî drí t̄a 'bâzó k̄i, kâȳi t̄a 'dî kâ ndê rû trá, gō'dá drílâ t̄a Œjílā ndrī ãngó dr̄j̄i r̄i 'bá ȳi kâ kizó. Ẽtí ãngó dr̄i drí ẽvîzó. Gō'dá Ôvârî drí drí-'â fẽzó gól̄iȳi r̄i 'bá t̄a lêlë Yésü 'á cälé bûúu gól̄iȳi õdrâ s̄i r̄i 'bá ȳi drí. Gō'dá gól̄iȳi â'dó 'bá ngá ãlô ró gólâ bê r̄i 'bá ȳi, r̄i ỹi trá gólâ bê kpâkâ võ ãlô 'á zââ gbâdú. Yōwán̄i ngî t̄a trá võ r̄i 'dî sûsû lâ t̄as̄i. Gō'dá gól̄iȳi r̄i 'bá trá tólâ rû jâ

'bá kpúrūkélē Yésū rú rî 'bá yî ófē lânō trá gólîyî drí Sâtánã yí bê zââ gbádú  dûkû  kó.

 tí rî, tâ âtî- tî búkû rî nô kâ rî'á kî,  vârí 'bâ Yésû trá â'dolé  jú-'bâ- zí yî  vârí kâ rî 'bá yî  fûlî ndrî, 'dî ndrî 'dó Sâtánã yí bê. Gô'dá nîngá sî, Yésû drí drî-'â fêzó  jîlâ  vârí kâ gólîyî rî 'bá  yî tâ lêlë sî câlé bûúú gólîyî  drâ sî rî 'bá yî drí. Gô'dá gólîyî  vârí rî mvá nyâányâ yî ró rî â'dô  yî drî-'â  sú'á 'bûú ó'dí gólâ  vârí drí êdélé trá gólîyî drí rî 'álâ. Gô'dá kâyî gólîyî lânô kâ sî rî, 'dôvó mâ rî zââ tâ lêlë sî tâ rî nô 'bá yî 'á gô'dá mâ  tû  mâ fî gágá.

¹ Tâ  gî gólâ nô rî'á úlí  vârí kâ rî 'bá yî  dî.  vârí lê trá tâ  zââ 'bá yî gólîyî '  'bá â'dolé 'wââ ró rî 'bá yî â'dalé rû  bû 'bá gólâkâ rî 'bá yî drí.  tí rî,  vârí âtâ tâ rî 'dî 'bá yî trá Yésû Krîstô drí, gô'dá Yésû drí mälâyíkâ  yíkâ rî  jôzó tâ rî 'dî 'bá yî â'dalé mâ  owánî gólâ rû  bû 'bá gólâkâ ró rî drí. ² Gô'dá má  gî tâ gólîyî má drí ndrêlé trá ndrî rî 'bá yî trá té  tí, gô'dá kpá tâ gólîyî Yésû Krîstô drí tâ lâ  tâlê má drí rî,  dô ró bê  nî drí nîzô lâ. ³ Gô'dá  ndrâ-tândî â'dô â'dô'á  jîlâ  zââ gólâ úlí gólîyî  glí trá búkû nô 'á rî 'bá yî  zî 'bá  jîlâ  zí drí rî 'bá yî drí. Gô'dá  ndrâ-tândî â'dô â'dô'á  jîlâ  zââ gólâ úlí gólîyî  glí trá búkû nô 'á rî 'bá yî  rí 'bá yî  rí 'bá tâ  sû lâ yî sî mânísî rî yî drí, tâlâ kâyî tâ rî 'dî 'bá yî drí ndrî 'ezó â'dolé rî trá rî'á  nyî rôô.

 owánî jô tâ âtî- tî Yésû kâ  jîlâ  vârí kâ rî 'bá yî drí

4 Mâ Yōwánī ìgī tā ìgī-ìgī nô nī òjílā Ôvârî kâ gólîyî jrb gólîyî nj-dr-l-r 'bdr Ásy kâ 'á r 'b y dr. Ôvârî r 'ále 'd n r, g'd gólâ òf r t ã'd íyk n dr. Gólâ 'd 'd 'b b kr r. 'Dv Lnd Tnd Ôvârî kâ âdr 'b Ôvârî ândr r òf t ss g'd kp t ã'd b n dr.* **5** G'd Ys Krst gólâ r 'b t mb 'b r z kr t Ôvârî kâ 'l pt r buu gólâ r fz r òf kp t ss g'd t ã'd b n dr. Gólâ 'd r'á òjíl ss Ôvârî dr ìngl òdr 's r. Gólâ r'á kmu ' kmu ãz drl ndr ãng n '.

Ó, Ys m ly n. N 'd m lv 'b 'b r g'd m 'bl ìnjl vl mbrk t ònj mk r k 's tl n òdr s r.

6 N nj m tr 'dl 'bl kmu y r, g'd kp n 'b m tr 'dl n y n át Ôvârî b kr ûr ãk dr-'b r.

B tr ðr r, 'dv òjíl nj n g'd òly y kp n kmu yk r z gbdu z. Að'd ðr.

7 N ndr dr, Ys áb ''á cl v lgu-lgu b gb y r s. ðr r, òjíl ndr 'd y gólâ r ndr'á y lf nyy s, ngng l r'á òjíl gólîyî gólâ r r'b yrk 'd 'b tr j s r 'b y, òr Yd y k t r. G'd òjíl òr ndr ãng dr k r 'b y 'd y w ng'á y ûr lndr s, tl gólîyî dr gólâ r fz n r ts. ðr t pt r r, t r ''d 'd r ''á té òz ãtl tr

* **1:4 1.4** Úl gólîyî Ywn dr ìgl nng r r'á 'ndr Ôvârî k nj-dr-l-r". òjíl mb s t k, ''d r'á úl mng ' Lnd Tnd Ôvârî k r ts.

'dī kâtí. Ăwô-'dī. ⁸ Ôvârî ãmâ lîpî âtâ tâ kî, "Mâ rî'á gólâ tâ ndrî îtô 'bá ró rî rî'dî, gõ'dá mâ kpá rî'dî rî'á gólâ 'e 'bá tâ-vó ndrî âtílî rî. Mâ rî'dî â'dó 'bá bê kárá rî. Mâ rî'dî rî'á gólâ mbârâkâ ndrî lîpî ró rî."

Tā Yésū drí íyî â'dázó Yōwánî drí rî

⁹ Mâ gólâ tâ nô ìgî 'bá nô rî'á ãnî âdrúpî Yōwánî rî'dî. Nî nû trá kî, má njî lâñõ rû ïzã kâ tâlâ tâ lêlê ámákâ Yésû 'á. Gólâ ãmâ drí âtûlî ãní bê cú ïtí pîpîsîlî ìngá ãkó kpâkpâ, tâlâ ãmâ rî'á kûmû gólâkâ rî zéle rî drí. Sísí nã sî rî, úrû mâ trá gõ'dá 'bâlé gäñímä 'á ãkîrî zîlî Pâtõmósâ rî 'á tâlâ tâ Ôvârî kâ pêpê tâsî tâ âtî-âtî Yésû rî tâsî rî bê.

¹⁰ Kâyî Ôvârî rî ïrátâ kâ ãzâ sî rî, mbârâkâ Líndrí Tândí Ôvârî kâ kâ fî trá má 'á má drí gôzó Yésû rî ndrêlê. Gõ'dá ïtí rî, â'dô trá nôtí. Mâ ârî õjîlã ãzâ ulí lâ trá rî'á tâ âtâ'á má ûgûlî lésî. Õjîlã rî 'dî gbórökõ lâ rî'á ûrû õzõ gûnîyâ kâtí. ¹¹ Gõ'dá õjîlã rî 'dî kî nî rî, "Nî ìgî tâ gólîyî nî drí 'e'á ndrêlâ rî 'bá yî búkû 'á, gõ'dá nî jô ró bê kãnîsâ gólîyî njî-drî-lâ-rî gólîyî â'dó 'bá Êfésô 'álâ, Sîmîrónâ 'álâ, Pêrêgâmómä 'álâ, Tâyâtírâ 'álâ, Sârâdísî 'álâ, Filâdêlífiyâ 'álâ gõ'dá kpá Lôdîsîyâ 'álâ rî 'bá yî drí."

¹²⁻¹³ Gõ'dá nîngá sî, má drí ngãzó rû pîlî 'bô õjîlã gólâ rî 'bá tâ âtálé má drí nô ndrêlê rî, má drí ãzákôlâ lêndrê õzõ õjîlã mvá kâtí rî ndrêzô âdré'á lámbâ njî-drî-lâ-rî êdélé trá dáâbõ 'ásî rî lâfâlé, cú ítâ kündrû-kündrû bê yî rú bûuû pá ômbê 'ásî, gõ'dá gólâ kpá rî'á bâgô kûmû kâ êdélé dáâbõ 'ásî rî bê, óômbê trá gbââ ágásí lâ

'ásī. ¹⁴ Gõ'dá gólâ rî dr̄í-'bí mvẽêmvê kpírí-kpírí kâtóō kâtí gõ'dá l̄ífí bê kõ'á njärã-njärã õzõ lâsí kâtí. ¹⁵ Gõ'dá pá-gbãyã lâ yí kâ trá ókïzõ âdî gólâ r̄í'á võlâ kõvõ sî óká zéle rî kâtí. Gbórókõ lâ lõndrô ókïzõ l̄imvû õlé dr̄íj rî kâtí. ¹⁶ Gólâ cù r̄í'á ū'bì'bwá bê njì-dr̄í-lâ-r̄í íyí dr̄í-ágó 'á, gõ'dá lígú ángí cící ró néne rî âfõ trá mbélësõ sî-'bálé lâ 'ásī. Gõ'dá nñlî lâ r̄í'á kõ'á õzõ ̄itú gólâ dr̄í-gbádá ndr̄í 'bá ū'dî rî l̄ífí lâ kâtí.

¹⁷ Gõ'dá má ndrê õjílã rî 'dî lârâkô lâ bê ̄ití rî, má drí ngãzó 'dělé gbõ ̄adrû ãvõ kâtí gólâ ândrá. Drílâ ngãzó íyí dr̄í-ágó trõlé 'bálé má rú gõ'dá ngãzó tâ âtálé kî,

Ní 'ê ūr̄í kô. Nôô r̄í'á mâ Yésü gólâ tâ ïtõ 'bá ró ndr̄í gõ'dá kpá gólâ 'e 'bá tâ-vó âtílî ndr̄í rî ū'dî. ¹⁸ Mâ ū'dî â'dó 'bá bê kárá rî. Kâyî sisí nã sî rî, úfû mâ trá, gõ'dá ngbãângbânõ rî, mâ bê r̄í'á lédrë-lédrë ró kpá ó'dí, gõ'dá â'dô r̄í'á lédrë-lédrë ró zââ gbádú ̄adûkû ãkó. Mâ r̄í'á cù dr̄í-âcê bê õdrä dríljí.

¹⁹ Ní ïgî tâ gólîyî ndr̄í ní drí ndrëlé trá ngbãângbânõ rî, gõ'dá kpá gólîyî má drí 'e'á â'dálâ ní drí ̄atî 'álâ rî 'bá yî búkû 'á. ²⁰ Gõ'dá ū'bì'bwá gólîyî njì-dr̄í-lâ-r̄í ámâ dr̄í-ágó 'á nõ 'bá yî tâsî gõ'dá kpá lámbâ gólîyî njì-dr̄í-lâ-r̄í êdélé dáâbõ 'ásî nõ 'bá yî tâsî rî, 'dõvõ má lôfõ drë ïtõ lâ yî ní drí nõtí. ū'bì'bwá njì-dr̄í-lâ-r̄í ū'dî 'bá yî r̄í'á õjílã gólîyî rî 'bá ̄alô-̄alô kãnísâ gólîyî njì-dr̄í-lâ-r̄í ū'dî 'bá yî vó lâ yî ndrëlé rî 'bá yî ū'dî, gõ'dá lámbâ njì-dr̄í-lâ-r̄í ū'dî 'bá yî r̄í'á kãnísâ rî gógo njì-dr̄í-lâ-r̄í ū'dî 'bá yî nyâányâ lâ yî ū'dî.

2

Tā âtî-âtî Yésū kâ õjílā Ôvârî kâ Êfésõ 'álâ rî 'bá yî drí

¹ Ní ìgí tā nô õjílā gólâ rî 'bá õjílā ámákâ vó lâ ndrêlê Êfésõ 'álâ rî drí nôtí kî nî rî,

Ní ârî drê! Mâ rî'á õjílā gólâ â'dó 'bá 'i'bî'bîwá bê njî-drî-lâ-rî ámâ drí-ágó 'á, gõ'dá kpá õjílā gólâ rî 'bá lâmúlí lámbã njî-drî-lâ-rî gólíyî êdélé dáâbô 'ásî rî 'bá yî lâfálé 'ásî rî ï'dî.

²⁻³ Má nî tâ gólíyî ãnî drí rî'á 'élâ rî 'bá yî trá ndrî. Má nî trá kî, nî 'ê ngá 'ë'ë trá mbârâkâ sî rôô. Ní âdrê trá òzô rákâ fê kâtí fîl' âtû-âtû sî lânjô 'ásî tâlâ tâ ámákâ rî 'bá yî tâsî. Má nî trá kî, nî âyé õjílā gólíyî rî 'bá tâ ányâ imbâlé rî 'bá yî kô rîl'í ãnî lâfálé. Gõ'dá kpá rî, nî ûjû úl'í õjílā gólíyî kî 'bá nî rî, ïyî ââ'dô lâjô'bá Ôvârî kâ ï'dî, gõ'dá gólíyî â'dó ïyî ï'dî kô'dâwá rî 'bá yî kâ trá. Gõ'dá nî nî trá kî, õjílā rî 'dî 'bá yî rî'á ïyî õnjô 'bá 'î.

⁴ Gõ'dá tâ ãzâ bê rî'á ãlô ãnî drí rî'á 'élâ gólâ ámâ 'bâ 'bá â'dólé drí-mbílî sôlê ãnî lîfî rî. Tâ rî gógó ï'dî rî'á òzô nôô rî kâtí. Ní 'bâá gõ'dá ámâ lôvó kô'dâwá ngbâângbânô òzô ãnî drí rî'á 'élâ sisí nâ sî rî kâtí. ⁵ 'Dõvó ïtí rî, nî ïsû drê tâ tâ gólâ nô tâsî. Gõ'dá ángô tí ró ãnî drí tâ 'ë'ë ãníkâ jâzó ányâ ró tákányî yâ? Ní âdî drî vólé tâ õnjí ãníkâ rî 'bá yî 'ásî, gõ'dá nî rî ró bê rî'á tâ gólíyî ãnî drí rî'á 'élâ kâyî sisí ãnî drí â'dózó õjílā ámákâ ró nâ sî rî 'ëlé ï'dî. Òzô gõ'dá nî ââdî drî kô vólé tâ õnjí ãníkâ rî 'bá yî 'ásî rî, má â'dô ânî'á ãnî ngálâ gõ'dá lámbã ãníkâ 'dî trôlé vólé ãnî drígá sî. ⁶ Gõ'dá lé ïtí rî, tâ ãlô

bê rī'á gólâ ámâ 'bâ 'bá â'dólé ãyïkõ ró rî. Tâ 'dî ū' dî rī'á nõ, nî gã tâ õnjî-õnjî gólïyî lâjô'bá Nïkólâ kâ rî 'bá yî drí rī'á 'êlâ rî 'bá yî trá dó. Gõ'dá mâ rî gógó gã tâ õnjí 'e'ë gólïyíkâ 'dî 'bá yî kpá dó.

⁷ Anî õjílã ámákâ rî 'bá yî, õzõ ãnî ã'dô fí té bí bê rî, 'dõvó nî ârî tâ gólâ má drí rī'á âtálâ ãnî drí Líndrí Tândí Ôvârî kâ rî sî rî. Má âtâ ãnî gólïyî ndrî rî 'bá fñi âtûlî gõ'dá tâ âyézó kô 'dëzó má vósí rî, má â'dô ãnî âyé'á lô'wâ lédrë-lédrë kâ ámvú Ôvârî kâ 'á rî nyâlé rizó zââ gbâdú ãdûkû ãkó. Í'dî 'dî.

Tâ âtî-âtî Yésü kâ õjílã Ôvârî kâ Sîmîrónâ 'álâ rî 'bá yî drí

⁸ Ní ìgî tâ nô õjílã gólâ rî 'bá õjílã ámákâ vó lâ ndrëlê Sîmîrónâ 'álâ rî drí nôtí kî nî rî,

Nî ârî drë! Mâ ū' dî gólâ tâ îtô 'bá nî gõ'dá kpá gólâ 'e 'bá â'dólé tâ-vó lâ âtîlî nî rî. Mâ ū' dî gólâ fûlî trá rî, gõ'dá mâ kpá ū' dî lîdrí 'bá ó'dí õdrâ 'ásî rî. ⁹ Má nî tâ trá ndrî lâñõ rû ïzâ ãníkâ rî'á njîlâ rî 'bá yî tâsî. Gõ'dá má nî kpá trá ãnî rî'á ngá ãkó ãngó 'á. Gõ'dá tâ pâtîi ró rî, ãnî rî'á ngá bê rôô ëró ãníkâ 'á vô 'bûû 'á ûrû 'álâ rî 'á. Gõ'dá kpá rî, má nî lâ'dá gólïyî õrî Yûdä yí kâ ûrûkâ 'bá yî drí rizó ãnî lô'dâlé rî 'bá yî trá. Gólïyî kî nî rî, yî ãâ'dô õrî Ôvârî rî nyâányâ kâ ū' dî, gõ'dá tâ pâtîi ró rî, gólïyî rî Sâtánâ rî ïnjîlî ū' dî kúmú ïyíkâ ró. Ítí rî, gólïyî rî kô 'dî rî'á tâ 'êlé õjílã pâtîi Yûdä yí kâ rî 'bá yî kâtí ãlôwálâ.

10 Lâñõ 'ẽ'á â'délé ãnî dr̄ñi, nĩ 'ê ūr̄i kô. Ítí rî, má âtâ drë tã ãzâ ãnî drí, Sâtánã lë íyíkâ nõ ãnî 'elé â'dólé 'délé má vósí kô. Gólâ â'dô gõ'dá ãnî ūrûkâ 'bá yí 'ẽ'á 'bâlé gãnímã 'á. Ítí rî, nĩ â'dô lâñõ ñã'á ãnî dr̄ñi kâyì ãzâ 'bá yí sî.* Kpálé rî, 'dõvó nĩ rî tã lélë sî má 'á, õzõ kpálé áã'dô bí ãnî ūfú'á rî. Õzõ nĩ õ'ê trá Ítí rî, má â'dô ãnî 'bâ'á rîlí lédrë-lédrë ró zââ gbádú ûrú 'álâ. **11** ãnî õjílã ámákâ rî 'bá yí, õzõ ãnî â'dô fí té bí bê rî, 'dõvó nĩ ârî tã gólâ mâ drí rî'á âtálâ ãnî drí Líndrí Tândí Ôvârí kâ rî sî rî. Má âtâ tã ãnî drí, ãnî gólíyì ndrî rî 'bá fîlì  tûlì gõ'dá tã âyézó kô 'dëzó má vósí rî, nĩ â'dô rî'á  dûkû ãkó, â'dô kô õzõ gólíyì ôdrâ 'bá lâsí Ôvârí kâ 'á rî tí kô. Í'dî 'dî.

Tā âtî-âtî Yésû kâ õjílã Ôvârí kâ Pêrégâmómã 'álâ rî 'bá yí drí

12 Ní îgí tã nô õjílã gólâ rî 'bá õjílã ámákâ vó lâ ndrêlê Pêrégâmómã* 'álâ rî drí nôtí kî nĩ rî,

Ní ârî drë! Mâ rî'á gólâ rî gógó â'dô 'bá cù lígú ángí mbélêsõ, sî lâ drí cílí cíci néne, gõ'dá rî'á âfõ'á sî-'bâlé lâ 'ásî rî bê rî Í'dî. **13** Má nĩ trá kî, võ gólâ ãnî drí rîzó rîlí rî, rî'á võ Sâtánã drí â'dozó kúmú lâ ró rî Í'dî. Kpálé rî, nĩ gââ tî kô kî, mâ Í'dî rî'á kúmú ãníkâ. Gõ'dá kpálé rî, úfû Änítípâ rû ï'bû 'bá ámákâ ró rî, ãnî lâfâlé

* **2:10** 2.10 Úlí gólíyì Yôwánî drí îgílí nõngá rî rî'á 'kâyì mûdrí" Í'dî. * **2:12** 2.12 Jâríbâ zílì Pêrégâmómã 'á rî, órî trá rî'á kúmú ángí Rómâ drîlì rî ïnjílì 'á lâ õzõ Ôvârí rî nyâánya kâtí. Õjílã Pêrégâmómã kâ ïnjí ïyì ïnñi kpá trá ôvârí ró. 'Dîl tã gólâ Yésû drí kî'á nĩ rî, Sâtánã ââ'dô Í'dî kúmú võ 'dî kâ ró rî Í'dî.

sī, tālā gólâ rî trá tā Ôvârî kâ 'êlé ū'dî pãtñi ró mbî rî tâsī, nî rî trá tā lélë sī má 'á. Nî 'ê tâ ámákâ nō, õzô kpálé nî õrî võ gólâ õjilâ dûû drí rizó rî'á Sătánâ rî ïnjilí ū'dî rî 'á rî.

14 Gõ'dá tâ ūrûkâ 'bá yî bê, má drí ãnî rú izázó tâ lâ sî rî. Õjilâ ãzâ 'bá yî bê ãnî láfálé sî, gólîyî rî ïyíkâ tâ gólîyî Bälámâ drí õjilâ ìmbázó ū'dî sî lâ rî 'bá yî 'êlé ū'dî. Bälámâ* ū'dî tâ â'dá 'bá Bälákâ drí õjilâ Ôvârî kâ jâzó láfî mbî gólâ 'dêzó Ôvârî vó rî 'ásí gólîyî âdô-âdô sî âyílî õkó â'dó 'bá kô gólîyî õkó ró rî 'bá yî bê rî, gõ'dá kpá rî, gólîyî õnyâ ró bê nyâsá félé trá ôvârî ãbärâdägõ drí ngá õzô pârândâ kâtí rî tí rî.

15 ãnî ūrûkâ 'bá yî rî kpá rî'á tâ ányâ ãlôlâ 'dî 'bá yî 'êlé ū'dî. Nî rî rî'á tâ gólîyî lâjô'bá Nïkôlâ kâ rî 'bá yî drí rî'á ìmbálâ rî 'bá yî 'êlé ū'dî.

16 Îcâ trá ãnî drí tâ õnjí ū'dî 'bá yî âyélé vólé. Õzô nî ãayê tâ õnjí rî 'dî 'bá yî kô rî, má â'dô cã'á tolâ 'wââ gõ'dá lígú ángí mbëlësõ ámâ sî 'bálé 'á nô sî lâjô félé ãnî gólîyî rî 'bá tâ õnjí ū'dî 'bá yî 'êlé rî 'bá yî drí.

17 ãnî õjilâ ámákâ rî 'bá yî, õzô ãnî ã'dô fí té bí bê rî, 'dõvó nî ârî tâ gólâ má drí rî'á âtálâ ãnî drí Líndrí Tândí Ôvârî kâ rî sî rî. Má âtâ tâ ãnî gólîyî ndrî rî 'bá fí'á tûlî gõ'dá tâ âyézó kô 'dêzó má vósí rî, má â'dô nyâsá gólâ Ôvârî kâ 'bûû 'álâ rî fê'á ãnî drí. Má â'dô kpá rú ó'dí zî'á ãnî drñi. Gõ'dá rú rî 'dî má â'dô ìgî'á lâ kúní mvá mvéêmvé rú félé ãnî drí. Õjilâ ãlôwálâ

* **2:14** 2.14 Ní zî 'Díyî Lâlâ kápítâ 25, kápítâ 26.1-2, gõ'dá kpá kápítâ 31.16.

n̄jí rú ó'dí rî 'dī kô cé ãnî rî gógó má drí kúní mvá rî 'dī fẽzó drílŷi rî ū' dî. ū' dî 'dī.

Tā âtî-âtî Yésû kâ õjílā Ôvârî kâ Tâyâtírâ 'álâ rî 'bá yî drí

¹⁸ Ní ìgî tâ nô õjílā gólâ rî 'bá õjílā ámákâ vó lâ ndrêlê Tâyâtírâ 'álâ rî drí nõtí kî nî rî,

Nî ârî drë! Mâ Ôvârî rî mvá ū' dî, lîfî lâ drí rî'á kôlé njärä-njärä õzõ lásí kâtí gõ'dá pá-gbâyä lâ drí kâzó ókizõ  dî gólâ völé kõvõ sî óká zélé rî kâtí rî.

¹⁹ Má nñ tâ gólŷi ãnî drí rî'á 'élâ rî 'bá yî trá ndrî. Má nñ rû lêlê ãníkâ ãnî vó 'ásî rôô rî trá gõ'dá kpá rîrî ãníkâ tâ lêlê sî úlí ámákâ rî 'bá yî 'á rî trá ndrî. ãnî rî'á ngá 'e 'bá ró ãnî võ 'ásî, gõ'dá nñ  tû lâjõ cù iñí tâ gîgî  kó. Gõ'dá tâ pâtñî ró rî, ãnî rî'á tâ tândí 'e'á rôô lâvûlî sisí lâ drîjî sî.

²⁰ Kpálé rî, tâ ãzâ bê rî'á ãnî drí rî'á 'élâ ányâ ró rî, tâ rî 'dî 'bá yî ū' dî nô, nî âyê  kó gólâ rî 'bá tâ õnjí 'élé õzõ Jêzêbélê tí rî rîlî ãnî lâfâlê.* Gólâ rî tâ âmâlê õnjõ sî kî nî rî, yí  â'dô õjílâ gólâ rî 'bá tâ âtî-âtî Ôvârî kâ âtâlê tâ  ngû 'bá ró rî ū' dî. Gõ'dá gólâ rî'á tâ pâtñî ró  jílâ ámákâ  dô'á õnjõ sî, tâlâ gólŷi  'é ró bê tâ õnjí  yízó  kó  'dô 'bá kô gólŷi  kó ró rî 'bá yí bê, gõ'dá kpá rî, gólŷi  nyâ ró bê nyâsá fêlê trá ôvârî ãbârâdâgõ drí ngá õzõ pârândâ kâtí rî tí rî.

²¹ Má âyê  kó 'dî trá rîlî kâyî dâ sî, tâlâ  'dô ró bê gólâ drí  cázó bê drî  dîlî völé tâ õnjí 'ásî,

* **2:20** 2.20 Ní zî Bûkû drî-kákâ Kûmú kâ, kápítâ 16.31 gõ'dá kpá Bûkû rî Kûmú kâ kápítâ 9 tâ Jêzêbélê kâ nñzó.

gõ'dá gólâ gâ íyîngá vólé dó tā ñnjí íyíkâ 'dĩ 'bá yî âyélé. ²² Ní ârî drë, má â'dô gólâ rî 'e'á 'délé ngá lâzé bê. Gõ'dá õjilã gólîyî rî 'bá âyílî gólâ bê õkó ró rî tâsî rî, má â'dô 'e'á lânjõ ândrê félé gólîyî drí, õzõ gólîyî âyê tā ñnjí gólâkâ rî'á 'elâ 'dĩ 'bá yî vó lâ kô'dawá rî. ²³ Má â'dô kpá gólîyî rî 'bá 'délé gólâ vósî rî 'bá yî ûfú'á ndrî. Nïngá sî rî, õjilã ámákâ ndrî vō drjî sî ãkí ãkó â'dô íyî nñ'á lâ íyî kî, mâ r'dî rî'á gólâ tā ïsû õjilã kâ nñ 'bá cé títî rî r'dî, gõ'dá má â'dô tâ lôgõ'á kpá gólîyî drí cé títî â'dô tâ 'e'ë gólîyíkâ rî 'bá yî vó ró.

²⁴ Gõ'dá ãnî ūrûkâ gólîyî Tâyâtírâ 'álâ rî 'bá yî drí rî, nñ lée tâ-drjî tâ ìmbâ õkó 'dĩ kâ 'dĩ 'á kô, tâ ñnjí kírîwá ró gólâ rîzó Sâtánâ rî ïnjilí 'dĩ. Gõ'dá má âtâ ãnî drí kî, mâ rî'á tâ 'bâ'bâ ãzâ ãkó ãnî drí 'élé, ²⁵ cé nñ rî tâ lêlê sî gágá tâ gólîyî ãnî ìmbázó 'á lâ gólîyî â'dó 'bá pâtjî ró rî yî 'á, té bûúú kâyî má drí âgôzó kpá o'dí ãngó nñ 'á rî sî.

²⁶ Má âtâ tâ õjilã gólîyî rî 'bá fñi âtûlî gõ'dá tâ âyézó kô 'dëzó má vósî rî, gólîyî l'dî tibê má drí 'ezó drí-âcê ámákâ félé drilîyî, tâlâ gólîyî iicâ ró bê â'dolé kumú ró õrî gólîyî tâ Ôvârî kâ gâ 'bá dô rî 'bá yî drjî rî. ²⁷⁻²⁸ Drí-âcê rî nñ kpá rî'á gólâ ãlôlâ ámâ átâ drí âfélé trá má drí rî r'dî. Õzõ rî'á âtâlâ rî kâtí kî, "Ní â'dô â'dó'á cù drí-âcê bê õrî gólîyî tâ Ôvârî kâ gâ 'bá dô 'dĩ 'bá yî drilî mbârâkâ ángí sî, gõ'dá ní â'dô kpá gólîyî lôtó'á 'bôórõ-'bôórõ õzõ ngbñlî drí 'dérê límvó drjî ûfûlâ rî kâtí." Gõ'dá má â'dô kpá ngá ïnjî

ámákâ fẽ'á gólîyî drí kpá õzõ ngá ̄injî rĩ'á fĕlâ má drí z̄lî Môrõbâ rî kâtí.

29 Ōjílã ámákâ, õzõ ̄anî ̄dô fí té bí bê rî, 'dõvó nî ̄ârî tâ gólâ má drí rĩ'á âtálâ ̄anî drí Líndrí Tândí Ôvârî kâ rî sî rî. ̄dî 'dî.

3

Tā âtî-âtî Yésû kâ ōjílã Ôvârî kâ gólîyî Sârâdísî 'álâ rî 'bá yî drí

1 Ní ìgî tâ nô ōjílã gólâ rî 'bá ōjílã ámákâ vó lâ ndr  l   Sârâdísî 'álâ rî drí n  tí k   nî rî,

Nî ̄ârî dr  ! M   r  'á Líndrí Tândí Ôvârî kâ b  * g  'd   kp   c     'b  'b  w   b   má dr  g   z  l  n  -dr  -l  -r   rî ̄d  . M   n   t     nj   gólîyî   nî drí r  'á '  l   rî tr  . G  'd     t   rî, ók     nî   'd   r  'á ót   lédr  -lédr   '  , g  'd   t   p  t  f   r   rî   nî r  'á ót     v   '  .

2 'Dõvó   nî ōjílã ámákâ rî 'bá yî, nî nj   l  f     'd   '  s  ! Nî s   lédr  -lédr     mb  uk   f  ny  w   g  l  k   'b   'd   r   d  d  , t  l     z  o   c   dr  l   z  â ndr   k  . T   '  '     n  k   '  d   k     l  w  l   Ôvârî rî l  f   dr   b  . **3** M     t     nî drí t   gólîyî   mb  l   tr     nî drí g  'd   kp   t   gólîyî l  l   tr   rî   âg     nî dr  , n   r   r  l   t   l  l   s   t   r   'd   'b   y   '  p  p  s  l     l   s  . 'Dõvó n     y   kp   t   gólîyî   nj   r     nî drí r  'á tr   '  l   r   'b   y  . Nî nj   l  f     'd   '  s  , t  l     m     z  o   c     nî ng  l   ny   r     z  o   g  u   k  t   g  'd     nî t   drí   'd  z   dr  l   s  .

4 K  p  l     t   r  ,   nî   r  k   'b   y   Sârâdísî '   r   'b   y   r     y   tr   r  l   l  f   mb   t  nd   r   g  l   ám  k  

* **3:1** 3.1 Úlj gólîyî Y  w  n   dr     g  l   n  ng   r   r  'á l  nd   Ôvârî kâ   n  -dr  -l  -r  " ̄d  . Ōjílã   mb     s   t   k  , 'd   r  'á úlj m  n  g   L  nd   T  nd   Ôvârî kâ r   t  s  .

rī 'ásī. Nī â'dô gō'dá lāmú'á nī má bē vō 'būû 'á ûrú 'álâ rī 'á. Áâ'dô kpá ítā mvēêmvê rī 'bá yī sō'á ãní rú. 'Dī rī tā tāndí ãníkâ rī 'bá yī â'dalé ī'dî. ⁵ Nī ârî drē! Gólîyî rī 'bá fī' ătūlî tā âyézó kô 'dězó má vósî rī, gólîyî â'dô īyî kpá ítā mvēêmvê sō'á gō'dá gólîyî rú â'dô rī'á īgî' īgî' lâ ró búkû lédre'-lédre' kâ rī 'á, 'dī rī'á õjilâ gólîyî 'ë 'bá rîlî zââ gbâdú ró rī 'bá yî rú lâ īyî lâfâlé 'á. Nîngá sî, má â'dô tâ pē'á ámâ átâ yî drí mälâyíkâ â'dó 'bá īyî gólâkâ ró rî 'bá yî bê kî, gólîyî 'dî 'bá yî rī'á īyî õjilâ ámákâ ī'dî.

⁶ Anî õjilâ ámákâ rî 'bá yî, õzõ ãnî â'dô fî té bî bê rî, 'dovó nî ârî tâ gólâ má drí rī'á âtâlâ ãnî drí Lîndrî Tândí Ôvârî kâ rî sî rî. ī'dî 'dî.

Tā âtî-âtî Yésû kâ õjilâ Ôvârî kâ Filâdêlífÿâ 'álâ rî yî drí

⁷ Nî īgî tâ nô õjilâ gólâ rî 'bá õjilâ ámákâ vó lâ ndrêlê Filâdêlífÿâ 'álâ rî drí nôtí kî nî rî,

Nî ârî drê! Mâ ī'dî rī'á â'dô-â'dô ámákâ drí 'bâlé ngî' õjilâ ndrî' má drí 'bâlé rî 'bá yî drî' sî, gō'dá kpá õjilâ gólâ â'dó 'bá tâ mbî 'bá ró Ôvârî ngá lésî rî ī'dî pâtî'. Mâ cû rī'á mafotââ järîbâ Ôvârî kâ rî kâ bê má drígâ.* Õzõ má ūnjî' átî' ãzákôlâ 'dî trá tolâ rî, õjilâ ãzákâ yû gólâ ícâ 'bá átî' rî 'dî â'bâlé rî. Gô'dá kpá õzõ má âa'bâ átî' rî 'dî trá kpäkû rî, õjilâ ãzákâ kpá yû gólâ ícâ 'bá njjlâ trâ rî. ⁸ Ití rî, má njjlâ

* **3:7** 3.7 Úlí gólîyî Yôwánî drí īgîlî nöngá rî rî'á 'mafotââ Däwûdî kâ". Tâ íffí úlí 'dî kâ kî, mafotââ gólâ átî fîzó järîbâ ândrê Ôvârî kâ gólâ 'bûû 'álâ gólâ â'dó 'bá õzõ Yerôsâlémâ gólâ kumú Däwûdî drí bêlé ãngó nô 'á rî kâtí rî tû lâ njjlâ trâ rî ī'dî.

át̄i rî 'dī trá trâ ãnî drí fîzó Ôvârî ngálâ. Má n̄i tâ gólîyî ãnî drí rî'á 'élâ rî 'bá yî trá ndrî. Má n̄i kpá trá kî, ãnî mbârâkâ â'dó kô rôô, gõ'dá kpálé ìtí rî, n̄i ìnjî tâ gólîyî má drí âtâlé trá ãnî drí 'élé rî 'bá yî trá. Gõ'dá kpá rî, ãnî â'dó kô ūrî ró tâ âtâlé kî, ãnî rî'á õjîlâ gólîyî tâ lê 'bá trá má 'á rî 'bá yî ì'dî. ⁹ Gõ'dá õjîlâ gólîyî tâ âtâ 'bá kî ìyî ââ'dô õrî Ôvârî kâ, Yûdâ yí kâ ró rî 'bá yî ì'dî rî tâsî rî, gólîyî âdô 'dî õnjô 'î, gólîyî rî'á õjîlâ Sâtánâ kâ ì'dî. Gõ'dá ìtí rî, má â'dô õnjô 'bá 'dî 'bá yî 'bâ'á ânîlî 'â'î tîlî vûdrí ãnî pá âmvózó, gõ'dá gólîyî â'dô n̄i'á lâ kî, ãnî lôvó bê má 'á rôô. ¹⁰ Nî ìnjî tâ Ôvârî kâ gólâ rîzó rîlî tâ lêlê sî Ôvârî 'á, õzô ámá kâtí rî trá õzô kpálé kâyî lâjô kâ rî sî rî. Má â'dô gõ'dá âdré'á ãnî ngá lésî kpäkû cacrâ ró kâyî lâjô ángí kâ gólâ 'ê 'bá â'délé õrî ndrî ángó nõ kâ drîñ ngbâângbânõ tâ õnjí gólîyîkâ tâsî rî 'á.

¹¹ Má â'dô âcâ'á âgôlé ángó nõ 'á ngbâângbânõ. Ìtí rî, nî rî tâ ámákâ rî 'bá yî lêlê lâ yî sî, tâlâ óozó kô drí-'â ãníkâ gólâ Ôvârî drí 'ë'á fêlâ ãnî drí rî trôô. ¹² Má âtâ õjîlâ gólîyî rî 'bá fîi âtûlî gõ'dá tâ âyézó kô 'dêzó má vósî rî, má â'dô gólîyî 'bâ'á â'dôlé ãnyî Ôvârî bê kárâ õzô âjû kâtí jó ángí ámâ átâ Ôvârî kâ 'bûû 'álâ gólâ 'ê 'bá rîlî zââ gbâdú nã ãtîlî. Ìtí rî, õjîlâ ãzâkâ yû gólîyî âdrôlé vólé jó rî 'dî 'ásî. Gõ'dá kpá rî, má â'dô Ôvârî ámákâ rî rú lâ ìgî'á gólîyî ándrá-gá-sílî 'á jârîbâ Ôvârî kâ rî rú lâ bê. Jârîbâ rî 'dî rú lâ Yêrôsâlémâ ó'dí gólâ Ôvârî drí 'ë'á 'bâlâ ânîlî 'bûû lésî nõngá rî ì'dî.

Gõ'dá má â'dô kpá rú ó'dí ámákâ ìgñ'á gólñyî drññ, ã'dô ró bê gólñyî drí â'dózó õjílã ámákâ ró.

13 Ìní õjílã ámákâ rí 'bá yí, õzõ ãní ã'dô fí té bí bê rí, 'dõvó ní ârí tã gólâ má drí rí'á âtálâ ãní drí Líndrí Tãndí Ôvârí kâ rí sî rí. Í'dî 'dî.

Tā âtî-âtî Yésû kâ õjílã Ôvârí kâ Lõdísíyã 'álâ rí yí drí rí

14 Ní ìgñ'á tã nô õjílã gólâ rí 'bá õjílã ámákâ vó lâ ndrélé Lõdísíyã 'álâ rí drí nõtí kí ní rí,

Ní ârí dré! Mâ rí'á õjílã gólâ rí 'bá ngá yí drí tã lâ 'bälé 'élé rí 'ẽ 'bá té ï'dí rí ï'dí. Mâ kpá rí'á lñfí 'bázó drí lâ rí ï'dí, gõ'dá kpá rí'á tã mbì 'bá 'í. Mâ kpá rí'á õjílã gólâ zââ kárá rí 'bá trá tã Ôvârí kâ 'élé ï'dí pâtñí ró bûúú ámâ fûzó rí ï'dí. Mâ ï'dí rí'á Kúmú ró ngá ndrí gólñyî Ôvârí drí lô'bälé rí 'bá yí drñlí.

15 Mâ nñ tã gólñyî ãní drí rí'á 'élâ rí trá ndrí, gõ'dá kpá tã ïsû ãníkâ bê. Ní ârí tã ámákâ rí kô 'élé pñpñsílí âlô sî. Ní kí, ãní ââ'dô ámâ lë 'bá ró, gõ'dá â'dó kô pâtñí ró. **16** Ìní rí'á má drí rí õzõ âtó gólâ pëtëkë 'ã'í-nyá âkó rí kâtí, gõ'dá tälâ ãní trá rí'á ïtí rí drí sî rí, má lë trá ãní âwúlî vólé ámâ sí-'bälé 'ásî. **17** Ní âtâ tã kí, ãní ââ'dô trá cù ngá-tñ bê dûû, ní kí ní rí, gõ'dá ngá ïzâ ndëé ãní kô. 'Dññ ní nñí tã kô kí, ãní rí'á ngá âkó lé 'bá 'í, ãpäräpä üdûdû 'í gõ'dá kpá rí'á ïyí ündú ró ámâ lñfí drí 'á. **18** 'Dõvó má lõgõ ãní fñ, tälâ ní ânî ró bê dâabõ lâgû-lâgû ró rí ûsúlî má drígá sî, gõ'dá kpá ânñlî ítâ gólñyî ngbángbá mvëêmvê ró rí 'bá yí ûsúlî má

drígá sī, ã'dô ró bê ãnî drí sôlé ãnî rú'bá ūndú 'dî dríj, gõ'dá kpá rî, nî ãnî ró ãlókõ ūsúlî má drígá sī lôtílî ãnî lîfî 'ásî, tâlâ nî ïcâ ró bê vô ndrélé pâtîj ró.

19 Má kî, ãnî má drí lôvó lâ yî 'bâlé rî 'bá yî tâsî rî, má â'dâ tâ õnjí ãníkâ trá ãnî drí, gõ'dá má fê lânjõ kpá trá ãnî drí, ã'dô ró bê ãnî drí drí âdîzó tâ õnjí 'ë'ë 'ásî. 'Dõvó bê trá ïtí rî, nî 'dê nî âyê tâ õnjí ãníkâ rî 'bá yî 'wââ, gõ'dá nî itô ró bê 'dêlé má vósî pîpîsílî ãlô sî.

20 Nî ndrê drê fí, mâ rî'á âdré'á átîj tí rî'á ãnî rú zî'á. 'Dõvó ïtí rî, nî ârî ámâ gbórókõ gõ'dá nî njî ró bê átîj. Gõ'dá nîngá sî rî, má â'dô fî'á ãnî drí jô 'ásî. Gõ'dá mã â'dô nyâsá nyâ'á ãní bê kpâkâ ãlô.

21 Nî ârî drê, gólîyî rî 'bá fî' átûlî gõ'dá tâ âyézó kô 'dêzó má vósî rî, má â'dô gólîyî âzî'á rîlî má bê kúmú ró. 'Dîj rî'á tâ ãlôlâ, õzõ má drí âtálé trá kî má rî trá tâ lêlê sî, gõ'dá nîngá sî ámâ átá drí ámâ zîzó rîlî kúmú ró yí bê rî kâtí.

22 ãnî õjîlâ ámákâ rî 'bá yî, õzõ ãnî â'dô fí té bí bê rî, 'dõvó nî ârî tâ gólâ má drí rî'á âtálâ ãnî drí Líndrí Tândí Ôvârî kâ rî sî rî. Ï'dî 'dî.

4

Yôwánî ndrê Ôvârî vô 'bûû 'álâ rî 'álâ

1 'Dîj vósî rî, âbî-âbî ámákâ 'dî 'á rî, má drí kpá tâ ãzâ ndrêzó, má ndrê átîj tî trá rî'á hôwéê 'bûû 'álâ. Nîngá sî rî, õjîlâ rî gbórókõ lâ drí lû'ulî õzõ gûnîyâ kâtí 'dî drí tâ âtázó má drí kî, "Ní ãnî drê má ngáá nôlé, tâlâ má â'dâ ró bê tâ gólâ 'ë 'bá

rû 'ẽlé ngbãângbânõ rî ní drí." ² Ítí rî, kôrô 'wãâ mbârâkã Líndrí Tãndí Ôvârí kâ kâ drí fízó má 'á, ã'dô ró bê má drí Ôvârí rî ndrêzó, gõ'dá má drí Ôvârí rî ndrêzó rî'á kítí ángí gólâkâ drjí kúmú ró. ³ Njlí lâ rî'á lágú'á njärã-njärã õzõ kúní mvá gólïyî zilí jásipä gõ'dá gólïyî rî'á zilâ kãrânëlïyání rî 'bá yí kâtí. Gõ'dá  júní kpá bê rî'á ndrî gbââ kítí gólâkâ rú sî, lágú'á kã'dâ-kã'dâ, õzõ kúní mvá zilí  m rl d  rî kâtí. ⁴  j l  g l y  â'd  'b  s s -l s  r  'b  y  kp  b  r '   y  z l  ny 'd - tr -dr -l -ng -s . 'D  g l y  r '   y  k t   z   b  y  k t  k m  k  r  g r  dr  l  ' s  r  'b  y  dr  s .  j l  r  'd  'b  y  s   y  'd  it  mv e  'i g d  kp  c   p  dr -'  r  d  b  ' s  r  'b  y  b   y  dr  s .  p  'd  'b  y  r  t  â'd l  k , g l y  tr  t  tr   j - 'b - z  dr g  s  t  Ôvâr  k   n j - n j  l  s . ⁵ G d  k t   ng  k m  k  'd  ' s  r , v  'd  r '  l g '  n -n -n  g d  m gb r  kp  n '   f  b  kp y -kp y . G d  kp  k t  r  'd  ând r  r  l mb  b  r '  z l  n j -dr -l -r  'd  r '  k '   y  t  â'd  L nd r  T nd  Ôvâr  k  k  r . ⁶ G d  ng   z  kp  b  õz  l mv  ând r  k t  r '  l g '  k ' -k '  d  õz  ng n  k t   ng  Ôvâr  k  'd  ând r .

Ng  lédr -lédr   ng   ng  l r k   z  'b  y  b  r '  z l  s   dr '   y  g b ââ k t  'd  r '  s . G l y  r '  c  l f  y  b   y  r '  'b  y   l - l  r '   y   f  b  n j -k z y  g d  l f  l  y  r '  kp   f  z l  s  ndr . Ng  lédr -lédr  s  'd  'b  y   l - l  r '   y   f  b  n j -k z y  g d  l f  l  y  r '  kp   f  z l  s  ndr . Ng  lédr -lédr  g l â s s  r  n l  l  r '  õz  k m  k t , g d  r '  l  r '  õz  k t , g d  n  l  r '  õz  k t ,

gõ'dá sû lâ ró rî íyíkâ nñlî bê õzõ árí kâtí. Gõ'dá kâyï vósï cé rî, gólïyî rî rî'á lóngó ngõlé nõtí.

“Ôvârí, nî ï'dî rî'á â'dô-â'dô áníkâ drí 'bälé ngïï õjílã ndrî ní drí 'bälé rî 'bá yî drïï sî rî.

Ôvârí, nî ï'dî rî'á kúmú ángí 'î.

Ôvârí, nî mbârâkâ ndrî lïpî ró rî ï'dî.

Nî ï'dî drï-'bá ró ngá-tî ndrî drïï sî.

Ôvârí, nî bê ïtõ võ 'ásï gõ'dá nî bê zââ gbádú ãdûkû ãkó.”

⁹ Õzõ ïtí lâ 'dî kâtí, ngá lédrë-lédrë sû 'dî 'bá yî õtîrî rî'í yî lóngó 'dýí ïnjï-ïnjï kâ gõ'dá ãwô-ïtí 'ë kâ rî 'bá yî ngõlé Ôvârí gólâ rî 'bá rîlî kítî íyíkâ drïï kúmú ró, gõ'dá kpá gólâ rî 'bá zââ gbádú ró rî drí rî. ¹⁰ Gõ'dá kpá ïtí gólïyî sisï-lésï nyâ'dî-trá-drï-lâ-sû 'dî 'bá yî drí ngãzó yî 'a'í tîlî vûdrí Ôvârí rî 'bá kítî 'dî drïï gólâ rî 'bá zââ gbádú ró 'dî ândrá gõ'dá gólâ rî ïnjizó. Gólïyî âtrõ ápä yîkâ dáâbõ 'ásï rî 'bá yî vólé yî drïï sî 'bälé vûdrí pá-gbäyä lâ yî lägâtî, gõ'dá ngãzó yî lóngó ngõlé kî,

¹¹ “Ôvârí, Kúmú ãmákâ, mä lûyî nî, tâlâ ánî â'dô-â'dô kó rî'á ngïï õjílã ndrî ní drí 'bälé rî 'bá yî drïï sî.

Ôvârí, Kúmú ãmákâ, mä lûyî nî, tâlâ nî rî'á mbârâkâ ãmbá bê.

Nî ï'dî tibê ãmâ 'bâ 'bá ngá-tî bê ndrî ãngó nõ 'á tâ ïsû áníkâ sî rî.

Ôvârí, Kúmú ãmákâ, mä lûyî nî, tâlâ nî vô lôvó-lôvó nî ãmâ gõ'dá ngá ndrî bê rî drí â'dozó lédrë-lédrë ró.”

5

*Öjílā ndrī lûyî ïyî Yésū gólâ Kábîlkî drî títî kâ
ró rî*

¹ Gõ'dá, má drí Ôvârî rî ndrêzó cù rî'á wárágã bí bê íyî drí-ágó 'á, wárágã bí 'dî ópâ trá pãpã. Gõ'dá wárágã bí 'dî 'á rî, iïgî tâ trá drî lâ 'á ágálé lâ lésî, gõ'dá kpá ūgúlî lâ lésî, óombê trá bãgô njjî-drî-lâ-rî sî gõ'dá bãgô âlô-âlô rî ólôbë tî lâ yî trá lôbë í'dá sî, tälâ öjílâ ãzákâ õzó tî lâ njjjî kô.

² Nïngá sî, má drí mälâyíkâ ãzâ Ôvârî kâ ndrêzó mbârâkâ bê ãmbá. Nïngá sî, gólâ drí tâ ïyázó kî nî rî, "Ã'dî â'dô ïcâ'á nî wárágã lôbëlé võ 'ásî zâlô njjjî-drî-lâ-rî 'dî tî lâ njjilí gõ'dá ïnjízó lâ rî nî yâ?" ³ Gõ'dá mälâyíkâ ãzákâ yû'dâwâ 'bûû 'álâ, ngäta öjílâ mvá ãzákâ yû'dâwâ ãngó drî 'á ngã drâ 'bá trá ïcâ 'bá wárágã 'dî tî lâ njjilí ndrêlê, gõ'dá tâ ïgîlî trá 'á lâ tólâ 'dî zîzó rî. ⁴ Tälâ tâ 'dî tâsî rî, má drí ãwó ngõzó rôô, tälâ öjílâ ãzákâ gólâ ïcâ 'bá wárágã 'dî tî lâ njjilí gõ'dá tâ gólâ ïgîlî trá 'á lâ 'dî zîzó rî yû'dâwâ. ⁵ Nïngá sî, âlô gólîyî sisí-lésî 'dî 'bá yî kâ drí ngazó tâ âtâlé má drí kî, "Ní ngô ãwó kô. Ní ndrê drê, Yésû gólâ rî'á zîlâ "Kämî òrî Yûdâ kâ 'ásî", "Kûmú ángí Däwûdî rî ózowá ró lâyû 'bá gäqrâ rî", trô tâ trá íyî ãjú-'bá-ãzí Sâtánâ drígá sî â'dólé gólâ rî 'bâlé ïcâlé wárágã tî lâ bêlé ndá í'dá sî võ 'ásî zâlô njjjî-drî-lâ-rî 'dî njjilí hôwéê."

⁶ Nïngá sî rî, má drí "Kábîlkî drî títî kâ ró" gólâ rî 'bá kpá rîlî gá kítî Ôvârî kâ 'dî drîjî rî ndrêzó. Gõ'dá ngá lédrê-lédrê gólîyî sû gõ'dá öjílâ sisí-lésî zâlô nyâ'dî-trá-drî-lâ-ngâ-sû rî 'bá

yí bê 'dó rī'á ïyî gbââ dîrî gólâ rú sî. Kábîlîkî drî tîtî kâ ró rî 'dî rī'á ókîzõ gólâ fûlî trá fûfû rî kâtí. Í'yá âfõ drî lâ 'ásî zâlô njî-drî-lâ-rî. Gõ'dá lîfî lâ rî'á kpá zâlô njî-drî-lâ-rî. Lîfî 'dî 'bá yî â'dâ ïyî Líndrí Tândí Ôvârî kâ* gólâ jôlé trá ãngó drîj sî ndrî rî ï'dî. ⁷ Gõ'dá Ôvârî drí wárágã íyî drî-ágó 'á 'dî fëzó Kábîlîkî drî tîtî kâ ró rî 'dî drí. ⁸ Gõ'dá Kábîlîkî drî tîtî kâ ró rî 'dî trô bê wárágã 'dî trá rî, nîngá sî, ngá lédrê-lédrê gólîyî sû gõ'dá õjîlâ gólîyî sisí-lésî nyâ'dî-trá-drî-lâ-ngâ-sû 'dî 'bá yí bê drí ngâzó ïyî 'dêlé vûdrí Kábîlîkî drî tîtî kâ ró rî 'dî pá lâ rú. 'Dîj gólîyî sisí-lésî rî 'bá yî âlô-âlô ndrî 'dó rî'á ïyî kû'dí bê ïyî drígá sî cé tîtî gõ'dá kpá sâánî êdélé dáâbõ 'ásî rî 'bá yí bê. Sâánî rî 'dî 'bá yî, ólôzâ ngá õzõ bãhûrû kâtí rî ãjí bê tûrû-tûrû rî ï'dî drî lâ yî 'ásî. Gõ'dá õcîkâ bãhûrû kâ rî 'dî â'dâ râtâa õjîlâ Ôvârî kâ drí rî'á 'êlâ rî ï'dî. ⁹ Gólîyî sisí-lésî 'dî 'bá yî ndrî ngá lédrê-lédrê sû 'dî 'bá yî bê drí lóngó drê kó ârîlî sisí lâ sî kô rî ngôzó Kábîlîkî drî tîtî kâ ró rî 'dî drí kî,
 "Nî, Kábîlîkî drî tîtî kâ ró rî'á, nî cé ï'dî gólâ îcâ
 'bá wárágã 'dî trôlé
 gõ'dá í'dá tû lâ lôbëzó võ 'ásî njî-drî-lâ-rî 'dî
 'bá yî ôwélé.

Ní îcâ nî tâlâ úfû nî trá.

Ánî õdrâ sî, nî gî ãmâ õjîlâ õrî trá ndrî ãkí ãkó
 lôgôlé â'dôlé õjîlâ Ôvârî kâ ró.

¹⁰ Ní 'bâ gólîyî trá â'dôlé õjîlâ Ôvârî kâ gólîyî ánî
 ïnjî 'bá kûmú ró,

* ^{5:6} 5.6 Úlí gólîyî Yôwánî drí ìgîlî nõngá rî rî'á 'líndrí Ôvârî kâ njî-drî-lâ-rî". Õjîlâ ãmbá ìsû tâ kî, 'dîj rî'á úlí mânîgõ 'î Líndrí Tândí Ôvârî kâ rî tâsî.

gõ'dá kpá â'dólé 'bâlé ãnyî Ôvârî bê kárâ ūři
 ākó dr̄i-'bá yî Ôvârî ãmákâ drí rî 'bá yí
 kâtí.

Ní 'bâ gólîyî kpá trá â'dólé kúmú ró ïyî ōrî gólîyî
 tâ Ôvârî kâ gã 'bá dó rî 'bá yî dr̄ilí."

¹¹ Gõ'dá nîngá sî rî, má drí kpá ngá ãzâ
 ndrêzó. Má ndrê mälâyíkâ ítîlîlî ró iîcâ lâlâ ïyî
 kô. Mälâyíkâ rî 'dî 'bá yî rî'á âdré'á ïyî kítî ángí
 kúmú kâ 'dî lágatí ngá lédrê-lédrê sù gõ'dá kpá
 gólîyî sisí-lésí rî 'bá yí bê. ¹² Má ârî mälâyíkâ trá
 lóngó ngõ'á ïyî ngbálá-ngbálá ró kî,

"Nî, Kábîlîkî dr̄i títî kâ ró rî gólâ gólîyî drí fûlî
 trá rî,
 mā lûyî nî, tâlâ nî ï'dî rî'á mbârâkâ ángí bê.
 Mâ ïnjî nî, tâlâ nî ï'dî ngá ndrî ãngó 'á nõ lípî lâ
 'î.
 Mâ lûyî nî, tâlâ nî ï'dî rî'á tâ nññî lípî 'î."

¹³ Gõ'dá má drí ngá ndrî rî 'bá ïyî rîlî 'bûû 'álâ
 rî 'bá yî gbórökô lâ yî ârîzó ndrî 'dó kpá gólîyî
 ïnyákú dr̄îlî rî 'bá yí bê gõ'dá kpá õjílâ ôdrâ 'bá
 trá rî 'bá yí kâ bê. Gólîyî ndrî 'dó lóngó ngõ'á ïyî
 kî,

"Óõ Ôvârî gólâ rî 'bá kítî íyíkâ dr̄îlî kúmú ró rî,
 mā lûyî nî.

Óõ Yésü, Kábîlîkî gólâ fûlî trá dr̄i títî kâ ró rî, mā
 lûyî nî.

Óõ Yésü, ãnî Ôvârî bê ï'dî rî'á kúmú ró ãmâ dr̄ilî
 mbârâkâ ángí bê zââ gbádú  dükû ãkó."

¹⁴ Gõ'dá nîngá sî, ngá lédrê-lédrê sù 'dî 'bá
 yî drí kpá tâ-dr̄i kôzó kî, "Âwô-'dî." Gõ'dá
 gólîyî nyâ'dî-trá-dr̄i-lâ-ngâ-sû 'dî 'bá yî drí ngazó

Íyî lô'délé vûdrí tā ìnjî ró Ôvârí drí gõ'dá kpá
Kábîlîkî drî títî kâ ró rî njî 'dá njî-drî-lâ-rî 'dî
'bá yî ãlô-ãlô

6

*Kábîlîkî drî títî kâ ró rî njî 'dá njî-drî-lâ-rî 'dî
'bá yî ãlô-ãlô*

¹ Gõ'dá 'dî vósí rî, má drí Kábîlîkî drî títî kâ ró
rî ndrêzó rî'á võ gólâ sisí ódrí wárâgâ 'dî bêzó
í'dá sî 'dî njî'á. Gõ'dá nîngá sî rî, má drí ngá
lédrê-lédrê ãlô sû 'dî 'bá yî 'ásî rî ârîzó tâ âtâ'a
ãzákôlâ 'dî drí kî, "Ní ânî." Gólâ rî gbórókõ lû'û
trá ûrû õzõ mõgbárâ kâtí. ² Nîngá sî, má drí gõzó
õjîlâ ãzâ gólâ rî 'bá râlé õsánî mvêêmvê drîñ rî
ndrêzó ânî'á. Gólâ rî'á cù úsû bê yí drîgá gõ'dá
gólâ rî ânî-ânî lêndrê nyé õzõ õjîlâ gólâ 'e 'bá tâ
trôlê  jú 'ásî rî kâtí. Gõ'dá ófê ápâ trá gólâ drí
gólâ rî â'dálé kî, gólâ trô tâ trá  jú-'bá- zí drîgá
sî.

³ Gõ'dá nîngá sî rî, Kábîlîkî drî títî kâ ró rî 'dî
drí võ rî lâ ró wárâgâ 'dî bêzó í'dá sî rî njîzó,
gõ'dá ngá lédrê-lédrê rî lâ ró sû 'dî 'bá yî 'ásî rî
drí tâ âtázó kî, "Ní ânî." ⁴ Nîngá sî, má drí õjîlâ
ãzâ rî 'bá râlé õsánî kâkâ ndrîndrî  rí kâtí rî
drîñ rî ndrêzó. Gõ'dá ófê drí- cê trá õjîlâ gólâ rî
'bá õsánî 'dî drîñ rî drí  w  'b z   ng  drîñ,  d 
ró b  õjîlâ drí ît z  rî'á  y   f l   y  v  'ásî. Gõ'dá
óf  líg  ândr  g l  õmb  'e k  r  tr  g l  dr 

⁵ 'Dî vósí rî, Kábîlîkî drî títî kâ ró rî 'dî drí v 
n  l  r  w r g  'dî b z  tr  í'd  s  r  nj z . Gõ'd 
nîng  r , ng  lédr -lédr  n  l  r  s  'd  'b  y 
l f l  s  r  dr  ng z  t  ât l  k , "N  ân ." Nîng 
s , má dr  õjîlâ ãz  r  'b  r l  õs n  n jn  dr ñ r 

ndrēzó âcâ trá. Gõ'dá õjílã 'dî rĩ'á cú ngá ngá nyänyä ɿ'bñ kâ bê yí drígá. ⁶ Má drí gbórökõ ãzâ ârízó tâ âtâ'á kñ, "Öjílã â'dô ngá 'e'ë 'e'á mbârâkã sñ ãmbá ɿtú kãqlü cé kõ'bélé nâ ɿfó ɿfí kâ tâsñ. Gólíyî â'dô ngá 'e'á kpá ɿtú kãqlü cé kõ'bélé njí-káziyá 'ã'í-ârá kâ tâsñ. Gõ'dá kpálé â'dô bê ɿtí rî, nñ ícâ kô fê lõ'wâ gólíyî rî 'bá dõ ngâtá kpá õdrá lôfôlé rî ɿzälé." Má ɬsñ tâ trá kñ, gbórökõ má drí ârlí trá 'dî ɿ'û 'dî gõlé ngá lédrë-lédrë sû 'dî 'bá yí ngá lésñ.

⁷ Gõ'dá 'dîrî vósñ rî, Kábñlíkñ drí títñ kâ ró rî 'dî drí vñ sû lâ ró wárágã 'dî bëzó trá í'dá sñ rî njízó, gõ'dá ngá lédrë-lédrë ɏdükñ lâ ró rî drí ngázó tâ âtâlé kñ, "Ní ânñ." ⁸ Gõ'dá nñngá sñ, má drí õjílã ãzâ rî 'bá râlé õsánñ fôrøyä-fôrøyä õzõ  cikã kâtí rî drññ rî ndrêzó âcâ trá. Gõ'dá õjílã gólâ õsánñ rî 'dî drññ rî úzì " 'Odrâdrí" ". Lämû- zí gólâkâ rú lâ rñ'á " 'Avôrò" ". Ófë drí- cê trá gólíyî drí,  dô ró bê gólíyî drí õjílã  fuzó  lô sû  ngó kâ 'así  w  sñ, lõfó sñ, ngá l z  sñ, gõ'dá kpá kõrõnyã  njí  m  kâ rî 'b  yí sñ.

⁹ Gõ'dá nñngá sñ, Kábñlíkñ drí títñ kâ ró rî 'dî njílí bê vñ njí lâ ró wárágã 'dî bëzó trá í'dá sñ 'dî rî, má drí t r b z  drí l   b l   d  g l   d l  d  b  'así rî sñ r z  ng   j  b   z   h r  k t  r  z l  dr  l  ng  f f  r   v r  dr  r  ndr z . Gõ'd  z l  l  '  r , m  dr  õjíl  g l y   v r  r   f f   l   t l  g l y k   l   v r  k  '  r  t s  g d  kp  t   y - y  g l y k  Y s  r  t s  r  t s  r  ndr z . ¹⁰  j l  'd  'b  y  r  tr  t  ât l  ng  l -ng  l  r  k , "N   v r  g l  K m   ng   m k  r , n   d 

r̄'á â'dô-â'dô áníkâ drí 'bälé nḡiñ õjilä ndr̄í ní drí 'bälé r̄í 'bá yí dr̄iñ s̄iñ, nî gólâ kâyî vósí cé r̄í 'bá tâ mb̄i 'élé i'dî r̄í. 'Dõvó ní âtâ drë tâ ãmâ drí, â'dô r̄'á cälé bûúñ ángô tú sisí drë ní drí tâ ãmákâ kizó gõ'dá ní drí kpá lâyõ fẽzó gólîyî rû jâ 'bá trá ní rú gõ'dá kpá gólîyî ãmâ ûfú 'bá r̄í yí drí yâ?" ¹¹ Gõ'dá 'dîñ vósí, Ôvârí drí ítâ mvëêmvê trôzó fêlé gólîyî drí âlô-âlô cé tñtî sôlê, tâ tñndí gólîyikâ r̄í 'bá yí â'dálé. Gõ'dá nñngá r̄í, Ôvârí drí ngâzó tâ âtálé gólîyî drí kî, "'Dõvó ní tê drë fînyâwá, tâlâ õjilä ïcâ drë kô, õjilä ãzâ 'bá yí ngá 'e 'bá ãmákâ ró r̄í 'bá yí â'a'dô kpá ûfú'á lâ ïyî."

¹² Gõ'dá nñngá sîñ, Kâbîlîkî dr̄i tñtî kâ ró r̄í 'dî njîlî bê i'dá njî-káziyá lâ ró wárágâ 'dî tî lâ bëzó 'dî r̄í, kôrô ïnyákú drí rû ïyázó õnjí lâ ró gbî-gbî kñnjî-kñnjî, ïnîrîkûwâ drí â'dezó ïtu lîfî gûndrî gûndrî gõ'dá párâ lîfî drí kâzó wâlækâkâ ãrí kâtí. ¹³ Gõ'dá ï'bî'bîwâg gólîyî ûrú 'álâ r̄í 'bá yí drí sîzó lîkîlî r̄í'á lô'délé ïnyákú dr̄iñ rûñtûtû-rûñtûtû õzô fê lô'wâ kâgûmâg rîñ-kîkî drí r̄'á ïyálâ gõ'dá lô'délé ïnyákú dr̄iñ r̄í kâtí. ¹⁴ Gõ'dá vô ûrú 'álâ r̄í drí rû pâzó ngóló-ngóló õzô gbûrûkû pârë kâtí, gõ'dá âvîlî lîfî dr̄i 'ásî. Gõ'dá úní drí sîzó r̄'á âvîlî vô ïyîkâ r̄í 'bá yí 'ásî vô 'â'i gólîyî lîmvû ândré ítô 'â 'â r̄í 'bá yí bê. ¹⁵ Â'dô trá nõtí, drë âkpâkâ'dâ tâ 'dî 'bá yí drí rû 'e ãkó r̄í, õjilä ndr̄í ãkí ãkó, kûmû gólîyî ãngó drîlî r̄í 'bá yí, ãmbâ-ãmbâ ãjú 'bû 'bá yí kâ r̄í 'bá yí, gólîyî ngâ-tî bê dûû r̄í 'bá yí, gólîyî drí-âcê bê r̄í 'bá yí, ngâ 'e 'bá yí gõ'dá õjilä ãzâ 'bá yí bê ndr̄í drí ngâzó ïyî lârâlé ïyî lâpîlî ūgí 'ásî, úní lâfâlé 'ásî, ¹⁶ ãwó ngõngô bê úní yí drí rôvô yí bê kî, "Nî ânî  sîlî ãmâ drîñ,

ã'dô ró bê Ôvârî õzó ãmâ ndrêê kô, gõ'dá kpá
 ã'dô ró bê ãmâ drí 'bëzó cù ãwã Kâbilíkî drí tütî
 kâ ró rî 'dî kâ 'ásî. ¹⁷ Kâyî rî 'dî ácâ trá, kâyî gólâ
 gólîyî ãwäläkä drí ácázó tú lâ rî ĩ'dî, gõ'dá õjîlã
 ãzâkâ îcá kô iyî nyâányâ pâlé gólîyî ândrá sî."

7

*Mäläyíkâ lô'bâ lâmbé õjîlã ífífí Ôvârî kâ rî rú
 ngû õjîlã ndrî ãngó 'á rî 'bá yî drîjî sî*

¹ 'Dî vósî rî, má drí kpá tâ ãzâ ndrêzó. Tâ má
 drí ndrêlê rî rî'á mäläyíkâ ãzâ 'bá yî zâlô sû rî'á
 ïyî âdré'á ësê ãngó kâ drîjî, ngá ndrîngî lâ sû rî
 'bá yî 'ásî ndrî. Gólîyî rî'á cù drí-âcê bê Ôvârî
 ngá lésî îlî ândré õnjí têtê âyézó vîlî ãngó drîjî sî
 ndrî. Gólîyî rû îlî ândré ngá ndrîngî sû 'dî 'bá
 yî 'ásî rî trá gágá, tâlâ îlî ngá ndrîngî sû 'dî 'bá
 yî 'ásî rî õzó rî' kô vîlî. Ìtí rî, îlî ví gõ'dá kô võ
 ãzâkâ 'á âlôlâ, gõ'dá lé lîmvû drîjî sî fê yí bê.

² Gõ'dá nîngá sî, má drí kpá mäläyíkâ Ôvârî
 kâ ãzâ gólâ ânî 'bá õjí lésî ró rî ndrêzó. Gólâ cù
 rî'á kângá Ôvârî kâ bê yî drígá lâmbé ró. Nîngá
 rî, gólâ drí mäläyíkâ sû 'dî 'bá yî âzízó gõ'dá tâ
 âtázó gólîyî drí kî, 'dövó gólîyî ââyê drê drí kô
 îlî rú sî ãngó fûlî. ³ Gólîyî ôtê drê té bûúñ õzô
 óõlô'bâ lâmbé Ôvârî kâ trá ndrî kâtárâ ngá 'e
 'bá Ôvârî kâ rî 'bá yî ándrá-gá-sílí lâ yî 'ásî rî.

⁴ Gõ'dá nîngá sî rî, õjîlã dûû lâmbé Ôvârî
 kâ lô'bâzó trá ándrá-gá-sílí lâ iyî 'á kângá sî rî
 'bá yî â'dázó ndrî má drí. Ólâ gólîyî cälé kútû
 kámá-âlô-drî-lâ-ngâ-nyâ'dî-rî-drî-lâ-sû (144,000).
 Gólîyî rî'á 'bâsúrû mùdrí-drî-lâ-ngâ-rî õrî õjîlã

Ísîrâ'élë kâ rî 'bá yí kâ 'ásï ndrî. 5-8 Gólîyî rî'á
 õzô rälé trá nõ kâtí,
 Kútû mûdrí-drî-lâ-ngâ-rî 'bãsúrú Yúdä kâ rî
 'ásï
 Kútû mûdrí-drî-lâ-ngâ-rî 'bãsúrú Rübénë kâ rî
 'ásï
 Kútû mûdrí-drî-lâ-ngâ-rî 'bãsúrú Gádä kâ rî
 'ásï
 Kútû mûdrí-drî-lâ-ngâ-rî 'bãsúrú Åsérä kâ rî
 'ásï
 Kútû mûdrí-drî-lâ-ngâ-rî 'bãsúrú Nãfâtálî kâ rî
 'ásï
 Kútû mûdrí-drî-lâ-ngâ-rî 'bãsúrú Mânásë kâ rî
 'ásï
 Kútû mûdrí-drî-lâ-ngâ-rî 'bãsúrú Símónä kâ rî
 'ásï
 Kútû mûdrí-drî-lâ-ngâ-rî 'bãsúrú Lávî kâ rî 'ásï
 Kútû mûdrí-drî-lâ-ngâ-rî 'bãsúrú Ísákárä kâ rî
 'ásï
 Kútû mûdrí-drî-lâ-ngâ-rî 'bãsúrú Zäbülänä kâ
 rî 'ásï
 Kútû mûdrí-drî-lâ-ngâ-rî 'bãsúrú Yôsépä kâ rî
 'ásï
 Kútû mûdrí-drî-lâ-ngâ-rî 'bãsúrú Bënjîmónä
 kâ rî 'ásï.

⁹ 'Díi vósí rî, má drí õjílã tílilí ndrêzó. Íicá kô
 gólyî lälé. Õjílã õrî 'ásï cé títî, gô'dá vô ãngó 'ásï
 rî 'bá yí 'ásï âkí âkó, gô'dá tî õjílã drí rî'á âtâ bê
 lâ rî 'bá yí cé títî ndrî 'dó bê rî'á tólâ. Gólîyî bê
 rî'á âdré'á vô gólyâ Ôvârî drí rîzó kítfí íyíkâ drîñ
 gô'dá Kâbülíkî drî títî kâ ró rî bê rî ândrá. Gólîyî
 sô 'dó ítâ mvêêmvê 'î, gô'dá kpá rî'á mbírá bí bê
 íyî drígá sî. ¹⁰ Gô'dá gólyî ndrî 'dó rî'á lóngó
 ngô'á íyî kî nî rî,

“Ôvârî kúmú ãmákâ, mã lûyî nî, tâlâ nî pâ ãmâ trá.
Kâbñlkî drî tñtñ kâ ró, mã lûyî nî, tâlâ nî rñ'á ãmâ pã 'bá 'î.”

¹¹ Mâlâyíkâ ndrî Ôvârî kâ rî 'bá yî âdrê ïyî trá kítî ángí gólâkâ 'dî rú sî, gõ'dá kpá gólÿi sisí-lési ró rî 'bá yî ndrî ngá lédrë-lédrë sû 'dî 'bá yî bê. Gólÿi ngâ ndrî 'dó ïyî lîfî âkólé vûdrí gõ'dá Ôvârî rî ïnjîzó. ¹² Gõ'dá gólÿi kî nî rî,

“Awô-'dî, awô-'dî. Rî'á Ôvârî ãmákâ rî ï'dî,
îcâ trá õjílã ndrî drí ánî lûyílî,
awô-ñtî 'ezó nî drí gõ'dá kpá ánî ïnjîlî.
Nî ï'dî mbârâkâ ndrî lípî 'î, gõ'dá kpá tâ nññí lípî 'î,
gõ'dá kñmû bê zââ gbâdú. Åâ'dô ñtî.”

¹³ Gõ'dá nñngá sî, sisí lé 'bá âlô drí ngæzó ámâ ïjílî kî, “Ní nî õjílã ítâ mvëêmvê sô 'bá nô 'bá yî trá yâ? Ní nî vñ gólÿi drí ânñzó rî trá yâ?”

¹⁴ Ítî rî, má drí tâ-drî lôgõzó gólâ drí kî, “Ambá ámákâ, nî â'dô îcâ'á nî tâ 'dî â'dálé má drí.” Ítî gólâ kî má drí rî,

Nôô 'bá yî rñ'á õjílã gólÿi lâñð ândrê nñjî 'bá trá ïyî drñjî, gõ'dá rî 'bá ïyî trá tâ lêlê sî Ôvârî 'á rî 'bá yî ï'dî. Gólÿi jî ítâ ïyíkâ rî 'bá yî trá Kâbñlkî drî tñtñ kâ ró rî ãrí lâ sî, ã'dô ró bê ítâ rî 'dî 'bá yî drí wâzó bê ngbângbâ kólâ-kólâ.* ¹⁵ Tâ ífí gólÿi drí rñzó âdrélé kítî Ôvârî kâ ândrá ûrñjî ãkó rî ï'dî rñ'á 'dî. Gólÿi rñ'á Ôvârî rî lûyí'á ȝitú gõ'dá ngâcî zî jó Ôvârî kâ

* ^{7:14} 7.14 Nôô úlî mânñgô 'î kî, gólÿi lê trá kî, Yésü drâ trá ïyî drî tñlî, tâlâ Ôvârî ãâyê ró tâ õnjî ïyíkâ bê.

'á. Gõ'dá Ôvârî rî gógó ífífí lâ â'dô sū'á gólyî rú, tälâ tã ãzãkã õzó gólyî dõô kô. ¹⁶⁻¹⁷ Lõfó 'é gólyî kô ó'dí gõ'dá kpá lïmvû lôvó bê. Ítú ãmé zää gólyî kpá kô ó'dí, tälâ Kábîlîkî drî títî kâ ró kúmú gólyíkâ ró rî â'dô gólyî vó ndrë'á õzõ lôkí 'bá drî kábîlîkî fyíkâ vó lâ ndrërë kâtí. Gólâ â'dô gólyî bñ'á âjílî lïmvû lédrë-lédrë âfë 'bá rî mvûlî óró së 'bá kô rî 'álâ. Gõ'dá Ôvârî â'dô ȝlîndrî lî'á ngbá gólyî lïfí sî. Ízã lânõ kâ icá gõ'dá kô gólyî 'elé kpá ó'dí.

8

¹ 'Dîi vósí rî, Kábîlîkî drî títî kâ rî 'dî drí vñ bëlé njî-drî-lâ-rî lâ ró rî njîzó. Gõ'dá gólâ njîlî bê í'dá rî 'dî zôényë ïtí rî, ngá cé títî drí âgízó rîlî kó njürû dîidî cälé ïtú-pá ãlô rî ító 'â lâ kâtí.

*Ôvârî 'bâ lânõ õnjí têtë gärqâ õjilâ ãngó drîi rî
'bá yî 'elé,*

ã'dô ró bê gólyî drí drî adîzó

² Nîngá sî, mälâyíkã njî-drî-lâ-rî gólyî rî 'bá yî trá ãnyî Ôvârî lágatí 'dî 'bá yî ófë gûnýá trá gólyî drí ãlô-ãlô. ³ Gõ'dá mälâyíkã ãzâ drí ngazó ãnlîlî âdrélé târâbízâ rîzó ngá ȝjí bê õzõ bähûrû kâtí rî zâlé drî lâ rî ândrá. Târâbízâ 'dî gólâ drî lâ â'bâlé ȝâdî gólâ dáâbô 'ásî rî sî rî 'dî rî'á kífî Ôvârî kâ ândrá. Mälâyíkã 'dî cú rî'á sâánî ãzâ êdélé dáâbô 'ásî rîzó ngá ȝjí bê 'dî zâlé 'á lâ rî bê yí drígá. Ófë ngá ȝjí bê 'dî trá rôô, ã'dô ró bê gólâ drí òcîkã lâ ê'bélé kpâkã ãlô râtáâ bê õjilâ ndrî Ôvârî kâ drígá sî târâbízâ 'dî drîi ngá fefë

ró Ôvârî drí. ⁴ Gõ'dá nîngá sî, õcîkâ lâ õngâ ró bê kûlî-kûlî ûrû Ôvârî ngálâ râtâã õjîlã Ôvârî kâ kâ rî 'bá yí bê.

⁵ 'Dîi vósî, mälâyíkâ rî 'dî drí lâsí îlá âtrõzó târâbízâ 'dî drîi sî dûû 'bälé sâánî dáâbõ ró 'dî drîi gõ'dá dâlé ãngó drîi gõ'dá mõgbárâ drí ndrõzó lî-lî-lî gõ'dá lâgû-lâgû bê ná-ná. Nîngá sî ïnyákú drí rû iyázó kõgbô-kõgbô.

⁶ 'Dîi vósî rî, mälâyíkâ njî-drî-lâ-rî gólîyî â'dó 'bá ïyî gûnîyá njî-drî-lâ-rî 'dî 'bá yí bê rî drí ngâzó ïyî 'dêlé gûnîyá rî 'dî 'bá yí êdélé njââ vôle.

⁷ Gõ'dá, gólâ sísí rî drí íyíkâ rî võzó. Gõ'dá ïtí rî, sîi lâsí bê, rû ônjá 'bá trá ãrí bê ãlô rî drí â'dezó ïnyákú drîi. Lâsí â'dê gõ'dá ãlô nâ 'ásî ngá ãngó kâ rî 'bá yí lôzâlé, fê yí bê gõ'dá kpá õmâ yí bê ndrî.

⁸ Nîngá sî gõ'dá, gólâ rî lâ ró rî drí kpá íyíkâ rî võzó. Gõ'dá ïtí rî, ngá ãzâ ókîzõ únî ángí kâtí, vê'á lâsí ró áqvû trá lîmvû ândrê 'á, gõ'dá lîmvû ândrê ãlô nâ 'ásî rî drí rû jâzó â'dolé ãrí ró. ⁹ Ïtí rî, ãlô nâ 'ásî ngá lédrë-lédrë lîmvû 'dî 'á rî kâ drí ôdrâzó, gõ'dá kpá ãlô nâ 'ásî kõlóngbô lîmvû 'dî 'á rî 'bá yí kâ drí ôjõzó cînyí-cînyí.

¹⁰ Gõ'dá gólâ nâ rî drí kpá íyíkâ rî võzó. Ïtí rî, ï'bî'bîwâ ândrê drí â'dezó 'bûû lésî nyâ ókîzõ ãlîkâ òtô ï'í kâ rî ï'dî. Gõ'dá drîlâ áyágá lîmvû bê gõ'dá óró yí bê rî 'bá yí ãlô nâ 'ásî lâ ïzâzó ndrî.

¹¹ Úzî ï'bî'bîwâ rî 'dî rú lâ " 'Gîgí' ", tâlâ gólâ 'ê ãlô nâ 'ásî lîmvû kâ trá 'dó â'dolé ãlî ró. Gõ'dá ïtí rî, õjîlã dûû ôdrâ trá lîmvû rî 'dî mvûmvû lâ drí sî.

¹² Gõ'dá nîngá sî, mälâyíkâ sû lâ ró rî drí kpá ngäzó íyíkâ rî völé. Gõ'dá ïtí rî, ïtú lîfî ūrûkâ, gõ'dá kpá párá lîfî, gõ'dá ï'bî'bîwâ lîfî yí bê drí â'dezó 'dó ãgû ìnîrûkûwâ ró, ã'dô ró bê võ ï'í drí â'dozó mvûmvû ró. Gõ'dá võ ï'í drí â'dozó kpá yû'dâwâ ïtú-pá ūrûkâ ïtú kâ sî gõ'dá kpá ïtú-pá ūrûkâ ngâcî kâ sî.

¹³ Nîngá sî, má drí árí ndrëzó rî'á ngâ'á ûrû 'bûû ágá 'álâ. Drilâ ãwó ngõzó ngbâlâ-ngbâlâ kî, "Ízâ kôkô, ïzâ kôkô. Ízâ kôkô trá âcâ'á gólîyî rî 'bá ãngó 'á rî 'bá yî drîj, õzõ gólîyî ãârî ïyî gûnîyá ãwó gólîyî nâ mälâyíkâ lâkî 'bá nâ rî 'bá yî drí 'e'á võ lâ rî trá rî."

9

¹ Nîngá sî, mälâyíkâ gólâ njî lâ ró rî drí gûnîyá íyíkâ rî âtrôzó kpá völé. Gõ'dá má drí õjîlâ ãzâ õzõ ï'bî'bîwâ kâtí rî ndrëzó â'dê trá ïnyákú drîj 'bûû lésî. Ófê mäfôtáâ 'bú ândrê dî ngîlî-ngîlî rî kâ trá gólâ drîgá 'bú rî 'dî tî lâ njîzó. ² Ïtí rî, õjîlâ rî 'dî drí 'bú ândrê rî 'dî tî lâ njîzó. Gõ'dá kôrô 'wââ õcîkâ gólâ  nî 'bá gûndrî-gûndrî rî drí võ âmbîzó âfôlé ïvî 'álâ. Gõ'dá drilâ ïtú lîfî lîmôzó kpûû-kpûlû-kpûkpû ndrî, gõ'dá võ jâlé â'dolé ngâcî ró. ³ Nîngá õcîkâ rî 'dî 'ásî rî, ômbí drí  dîzó âfôlé õnjí lâ ró ïnyákú drî bêlê sêrê-sêrê. Ófê mbârâkâ trá ômbí rî 'dî 'bá yî drí ngá lôzâzó õzõ ótónyî drí ngá lôzârê rî kâtí. ⁴ Áâtâ tâ trá kpá ômbí rî 'dî 'bá yî drí kî, gólîyî õnyâ õmâ bí gõ'dá fê bí bê kô'dâwâ. Gõ'dá võ lâ 'á rî, gólîyî õlôzâ bê-rî õjîlâ gólîyî â'dó 'bá cù ïtí lâmbé Ôvârî

kâ ãkó īyî ándrá-gá-sílî 'ásî rî 'bá yî ī'dî. ⁵ Ólēé tâ-drî kô ômbí rî 'dî 'bá yî drí õjîlã ûfúzó ûfû. Bê-rî, góliyî õlô 'ê õjîlã lârâkô ī'dî câlé párá nji. Lârâkô 'e'ê rî 'dî õofí ró bê lâzélé õjîlã rî 'dî 'bá yî rú õzõ ótónyî drí 'dýyî zârë trá nî rî kâtí. ⁶ Gõ'dá párá nji rî 'dî 'bá yî 'á rî, õjîlã â'dô ëyî tâ lê'á ôdrâzó, gõ'dá ôdrâ lêé tâ kô góliyî ûfúzó.

⁷ Ômbí rî 'dî 'bá yî lêndrê ángí ángí ró gõ'dá kpá ūři-gâ-dê ró õzõ õsánî góliyî 'bâlé trá njââ ãwâ 'ezó rî 'bá yî kâtí. Góliyî cú rî'á drî-gbâdá bê lâgû-lâgû ró rôwâ-rôwâ. Nîlî lâ yî lêndrê õzõ õjîlã mvá kâ rî 'bá yî tí. ⁸ Gõ'dá drî-'bí lâ yî 'dó rî'á ãcê-ãcê mîlîyá-mîlîyâ õzõ õkó ūrûkâ 'bá yî drî-'bí lâ kâtí. Gõ'dá góliyî sí 'dó rî'á ngilí-ngilí cïcï ró õzõ kämî kâ rî 'bá yî tí. ⁹ Ägásí lâ yî rî'á kâgâ'dä ïtí õzõ  d l  gólâ ãjú 'b  'b  y  k  r '  âs l  ëy  ág s  '  ëy  p l  ãj  'b  v  'ás  r  'b  y  k t . Gõ'd  u l  l  y  ãy  r '  õz  ãr b y  õs n  dr  r '  ôs l  n z  ãj  'b l  r  'b  y  ãy  l  y  k t  k -k -k . ¹⁰ Góliyî kp c  cú ãv  b , g d  ãv  l  y  'd  t   d k  'ás  r , ó'd g f  'd  b  õz  ót n  k t . Mb r k  l n j  f z  õj l  dr  p r  n j  'd  r '  ãv  r  g g c  c  õ'd g f  b  'd  ' . ¹¹ K m u  g l  l  ãv  'd  'b  y  dr l  r  r '  m l y k  õnj  g l  r  'b  'b  u nd r  'd  v  l  nd r l  r  'd . ¹² N o  r '  t   d k  l n j  áng  s s  r  k  'd . G d  l k  l n j  ãz  'b  y  r '  '  'b  tr  âc l  r  'b  y  'd .

¹³ G d  n n g  s , m l y k  g l  n j -k z y  l  r  r  dr  kp  g n y q  íy k  r  v z . G d  g l  v  b 

* ^{9:11} 9.11 G l  r  r  t  Y d  y  k  s  r '  i b d n , g d  G r l k  t  s  r  íy k  A p l y n . R  r  'd , ït  l  k , õj l  g l  ng  ûf  'b  r .

trá rî, gbórókõ drí tã âtázó tārābízã rízó ngá  jí bê rî zälé dr  l  r  z l  l s  r . ¹⁴ Ítí rî, gbórókõ 'd  dr  t  ât z  m l y k  g l  n j -k z y  r  c  g n y  s  b  r  dr  k , "N  i n j  m l y k  S t  n  k  g l y  s   mb l   y  tr  l m v  z l  Y f  r t  'd  r  'd  'b  y  v l ." ¹⁵ G 'd  Ít  r , m l y k  r  'd  'b  y  i n j z ,  d  r  b  n l  n '  l l  n  ' s   j l  k   ng  dr  s  nd r  r   f l .  omb  m l y k  s  r  'd  'b  y  t l  s s  'd  r '   t -p  r  g l   v r  dr  'b l  tr  k y  r  g g  'd  s , g 'd  p r  r  g g  nd r  r  'd  '  r  t l . ¹⁶⁻¹⁷ M l y k  'd  'b  y , m  nd   j  'b  g l y k  tr  nd r   s n  b .   d  g l y  l l  m  dr  nd r  r '  z l  m l y n  k m -r  (200,000,000).  j  'b  'b  r  'd  'b  y  'd  r '  ng   j  'b  k  b   d  ' s   b - b - b  r  g l y   g  s   k l .  d  r  'd  r '  kâkâkâ r   z o  l s  k t , g 'd  kp  k d -k d  r   z o  l m v   nd r  dr  k t , g 'd  kp  r '  l w -l w  r . G 'd   s n  r  'd  'b  y  dr  l  r '   z o  k m  k t . L s ,  c k  b  g 'd  kp  ng   j  g g  b  r '   f  's -b l  l   y  ' s . ¹⁸ G 'd   l l  n  ' s   j l  k   ng  '  r  dr   dr z , t l  ng -t  n   f  'b   s n  s -b l  ' s  'd  'b  y  dr  s . ¹⁹ Mb r k   s n  'd  'b  y  k   j l   f z   d  s  l  r  r '  g l y  s -b l  ' s  g 'd  g l y   v  b . G l y   v  dr  r '   z o   n  dr  k t .  s n  r  'd  'b  y   v  dr  l   c  kp  r '   j l   c l   z o   n  k t .

²⁰ G 'd  r ,  j l  g l y  l k  'b   dr  'b  k  r , l    y  k  k  z   dr   d l . G l y  s o  tr  z   r '  l f  'b l  ng  g l y   z o   j o  y  k t  r  v , g 'd  kp  r z  z   r '  ng  g l y   j l  dr   d l  n   z o  m l  k t  l nd r  y  b  r   n j l   d   v r  p t   r   n j - n j 

lâ võ 'á. Ngá rî 'dî 'bá yî icá kô võ ndrêlé, ngâtá tâ ârílí gõ'dá kpá ngâtá lâmúlí. ²¹ Õjílã rî 'dî 'bá yî âyé õjílã âzí ûfû-ûfû kpá kô'dáwá, ngâtá òlê, ngâtá ngbángá fefé, ngâtá ãvë gõ'dá ùgû bê rî kpá kô. Gólíyî sô drî trá zââ rî'á 'elé iyî ï'dî.

10

Áâtâ tâ Yôwánî drí tâ Ôvârî kâ pêzó

¹ Nîngá sî, tâ ndrî 'dî 'bá yî vólé drî lâ 'ásí rî, má drí mälâyíkâ âzâ ndrêzó, gólâ ânî 'bá cû mbârâkâ ángi bê 'bûû lésí ïnyákú drî'í rî. Mbârâsâsâ lâgû-lâgû límô rú'bá lâ trá ndrî. Ajúní kpá bê rî'á gbââ dîrî gólâ rî drî rú sî. Gólâ rî nîlî rî'á õzõ ïtú kâtí lâgû'á lâwû-lâwû, gõ'dá gólâ rî pá yî rî'á õzõ fê ălí gólâ lâsí drí rûlî gõ'dá rî'á cî'á nyânyâ rî kâtí. ² Mälâyíkâ rî 'dî rî'á cû wárâgâ bí fínyâwá bê yî drígá ïnjî-ïnjî lâ ró. Gólâ ânî íyî pá-ágó tôle lîmvû ândrê drî'í gõ'dá kpá íyî pá-lîjí tõzó ïnyákú drî'í. ³ Gõ'dá gólâ drí trêzó gbórökõ ãmbá sî úlî bê ûrû õzõ kãmî drí tâ dîrî kâtí. Gõ'dá gólâ trélé bê trá rî, má drí gõzó mögbárâ ûfû-ûfû kpérê-kpérê rî 'bá yî ârílí ândâlâ njî-drî-lâ-rî. Mögbárâ ûfû-ûfû 'dî rî'á úlî 'î. ⁴ Gõ'dá mögbárâ 'dî ûfû bê trá úlî bê ândâlâ njî-drî-lâ-rî, ïtí rî, mâ trá ãnyî 'e'á tâ gólíyî má drí ârílí 'dî 'bá yî ìgîlî, gõ'dá Ôvârî rî úlî drí ă'úzó 'bûû lésí kî, "Ní ìgî tâ 'dî 'bá yî kô, ní âyê tâ rî 'dî 'bá yî rîlî tâ kíriwá ró."

⁵ Gõ'dá nîngá sî, mälâyíkâ gólâ pá-ágó lâ drí 'bâlé lîmvû ândrê drî'í gõ'dá pá-lîjí lâ drí 'bâzó ïnyákú drî'í 'dî drí íyî drí-ágó ìngázó gõlé 'bûû

'álâ ró. ⁶ Gõ'dá drílâ ngãzó tā 'bälé mbârâkã Ôvârî gólâ rī 'bá zãâ gbâdú ãdûkû ãkó rî kâ 'á, Ôvârî gólâ võ ûrú 'álâ rî 'bá 'bá ãngó drî bê gõ'dá kpá ngá lêdrê-lêdrê 'á lâ rî 'bá yí bê ndrî rî. Gólâ kî nî rî, "Ôvârî têé tâ ãzâ gõ'dá kô. Ïtú-pá âcâ trá ï'dî nõ. ⁷ Ní ârî drë, õzõ mäläyíkã gólâ njî-drî-lâ-rî lâ ró rî õvô gûnîyá trá rî, Ôvârî â'dô tâ íyíkâ 'bälé trá rî 'ẽ'á rû ndêlê, nyé õzõ gólâ drí â'dâlé trá sisí tâ  ngü 'bá íyíkâ gólîyî rî 'bá tâ âtî-âtî íyíkâ â'dâlé õjílã drí rî 'bá yî drí rî tí kî nî rî, yí têé ngá ãzâ gõ'dá kô ãmbá õjílã íyî ífífí kâ ró rî 'bá yî pâzó gõ'dá lâñõ fêzó gólîyî tâ íyíkâ gã 'bá dô rî 'bá yî drí."

⁸ Gõ'dá nîngá sî, má drí kpá Ôvârî rî úlí ârîzó 'bûu lésí kî, "'Dõvó ní nî wárâgã fînyâwá tî lâ ìnjílî ìnjî 'dî trölé mäläyíkã gólâ rî 'bá âdréle gõ'dá pá lâ ãlô rî drí 'bâzó lîmvû ândrê drîjî gõ'dá ãzâ rî drí â'dozó íyíkâ  nyâkú drîjî 'dî drîgá sî." ⁹ Gõ'dá ïtí rî, má drí ngãzó nîlî mäläyíkã 'dî ngâlâ wárâgã rî 'dî âtrölé. Gõ'dá gólâ kî má drí rî, "Ní trö, ní nyâ ró. Â'dô â'dó'á ôrê-ôrê ró õzõ ápé kâtí ní drí nyârê lâ 'á, gõ'dá â'dô â'dó'á õnjí ró ní 'á lâ." ¹⁰ Ïtí rî, má drí wárâgã rî 'dî trözó drîgá lâ sî gõ'dá nyâlé. Wárâgã rî 'dî rî'á ôrê-ôrê ró pâtñî õzõ ápé kâtí ámâ sí-'bâlé 'á, gõ'dá má tê bê má 'á rî, rî'á õnjí ró.

¹¹ Gõ'dá nîngá sî rî, mäläyíkã 'dî drí tâ âtázó má drí kî, "'Dõvó ní rî zãâ tâ âtî-âtî Ôvârî kâ âtâlé õrî ndrî ãngó drî kâ rî 'bá yî drí ãkí ãkó gõ'dá kpá kúmú gólîyíkâ rî 'bá yî drí, â'dô ró bê gólîyî drí drî âdîzó tâ õnjí íyíkâ rî 'bá yî 'ásî."

11

*Tā tā mb̄i 'bá Ôvârī kâ r̄i r̄i 'bá ȳi drí tā ïyázó
øjilā drí k̄i,*

øjilā ndr̄i âd̄i dr̄i ngbāângbânō r̄i

¹ 'Dî vósí r̄i, ódrí fê mvá ngá ì'b̄i kâ fẽzó má drígá. Yésū k̄i má drí r̄i,

Ní ngâ ûrû n̄'á võ gólâ ãjilâ ámákâ drí r̄izó râtâã 'êlé Ôvârí drí r̄i ì'b̄ilí, gô'dá ní ì'b̄i ró kpá târâbízâ gólâ r̄izó ngá ãjí bê r̄i zâlé dr̄i lâ r̄i. Gô'dá ní lâ ró bê kpá ãjilâ r̄i 'bá râtâã 'êlé Ôvârí drí tólâ r̄i 'bá ȳi. ² Kpálé ìtí r̄i, ní ì'b̄i ã'dí-dr̄i gólâ jó ángí Ôvârí kâ 'dí kâ kô. Ní âyê ì'b̄i ãkó lâ, tâlâ ã'dí-dr̄i r̄i 'dí r̄i'á õr̄i ãzâ 'bá ȳi ndr̄i r̄i kâ. Õr̄i ãzâ 'dí 'bá ȳi â'dô ïyî Yérôsälémâ r̄i r̄u'á r̄izó 'á lâ párâ nyâ'dî-r̄i-dr̄i-lâ-r̄i ãjú 'bû 'bá tâ trô 'bá trá r̄i ȳi 'bá ȳi ró.* ³ Má â'dô tâ mb̄i 'bá ámákâ r̄i r̄i 'bá ȳi jõ'á. Gólîyî â'dô ítâ ïzâ kâ sõ'á, tâlâ gólîyî â'dô tâ ïyâ'á ãjilâ ndr̄i drí dr̄i âdîzó. Má â'dô drí-äcê ámákâ tâ ámákâ âtázó ãjilâ drí kâyî kútû-âlô-kámá-r̄i-dr̄i-lâ-nyâ'dî-nâ (1,260) sî r̄i fê'á gólîyî drí.

⁴ Ní ndrê drë, fê r̄i gólîyî r̄i 'bá dô lôfôlé 'dî 'bá ȳi gô'dá kpá lámbâ r̄i âdré 'bá ãnyî Ôvârí gólâ ãngó dr̄i 'bâ 'bá rî ândrá 'dî 'bá ȳi ì'dî lâmbé r̄i 'bá tâ mb̄i 'bá r̄i 'dî 'bá ȳi â'dálé r̄i ì'dî. ⁵ Õzô ãjilâ ãzâ âlô ûjû tâ trá 'ezó tâ ãnjí 'êlé tâ mb̄i 'bá r̄i

* **11:2** 11.2 Párâ nyâ'dî-r̄i-dr̄i-lâ-r̄i nõngá gô'dá kâyî kútû-âlô-kámá-r̄i-dr̄i-lâ-nyâ'dî-nâ r̄i 'bá vérësí 3 'á 'dî 'bá ȳi r̄i'á úlí mânigô 'i. Tâ ífî lâ r̄i'á nõti. 'Dî tu ãzâ gólâ ãjú-'bá-âzí drí r̄izó ãjilâ Ôvârí kâ lârâkô lâ ȳi 'êlé ãnjí ró r̄i ì'dî.

11:4 11.4 Ní zî Zékäríyâ kápítâ 4.

'dī 'bá yî drí rî, lăsí â'dô âfõ'á gólîyî sí-'bálé 'ásí õjîlã rî gólîyî ăjú-'bá-ăzí ró 'dī 'bá yî lôzälé ôdrâlé ngbá. Látî rî 'dī 'á rî, õjîlã ăzâ gólâ tâ ūjû 'bá tâ ănjí 'ezó gólîyî drí rî, pătû ădûkû gólâ 'dî kâ íyíkâ ănyákú kââ â'dô 'dê'á nî gólâ bîlî. ⁶ Kâyî gólîyî tâ mbî 'bá rî 'dî drí rîzó rî'á tâ âtî-âtî Ôvârî kâ íyâlé rî, gólîyî rî'á cù drí-ăcê bê ôzê 'bâzó 'dîlî kô, gõ'dá kpá drí-ăcê bê lîmvû ănyákú drîj rî 'bá yî ăjázó â'dólé ărî ró, gõ'dá kpá lânjô tî dûnû ăkí ăkó ăngó 'á rî 'bá yî 'bâlé â'dólé, ăzõ gólîyî drí njîlî 'elé rî tí.

⁷ Ӧzõ gólîyî ăndë tâ íyâ-íyâ tâ âtî-âtî Ôvârî kâ 'dî kâ trá rî, kôrõnyâ ândrê ăjú ūrî-gâ-dë gólâ ăjú 'bû 'bá Sătánâ kâ ró rî â'dô âfõ'á 'bú ândrê 'dî ngîlî-ngîlî 'dî 'ásí 'délé ămbâ bê tâ mbî 'bá rî 'dî 'bá yî drîj. Gólâ â'dô gólîyî ūfú'á. ⁸ Gõ'dá tâ mbî 'bá 'dî 'bá yî ăvõ lâ yî â'dô ăyí'á látî ăngí gólîyî jârîbâ kâ rî 'bá yî 'á võ Kúmú ămákâ Yésû rî fûzó rî 'á. Úlí mânîgõ sî rî, úzî jârîbâ rî 'dî trá Sôdómõ, gõ'dá kpá Mâsîrî, tâlâ ăjîlã rî 'bá võ 'dî 'bá yî 'ásí rî 'dî rî 'bá ăjîlã Ôvârî kâ ūfûlî rî 'bá yî 'dî. ⁹ Gólîyî ăvõ â'dô ăyí'á vûdrî kâyî nâ cù ítô 'â lâ bê, ăjîlã ărî cé tîfî ălô-ălô â'dô ăyî ănî'á ndrêlâ. Gólîyî â'dô gâ'á dó tâ mbî 'bá 'dî 'bá yî ăvõ lâ yî trôlê 'bâlé 'bú 'á. ¹⁰ Ӧjîlã ăngó drîj sî gólîyî rû jâ 'bá trá Ôvârî rú rî 'bá yî â'dô â'dô'á ăyîkô ró, tâlâ ăjîlã rî 'dî 'bá yî ăvõ lâ tâsî. Îtî rî, gólîyî â'dô ngâ fefê fef'á ăyî ăzí-ăzí yî drí, tâlâ tâ âtî-âtî ăjîlã rî 'dî 'bá yî drí ăyâlé 'dî 'bâ ăjîlã trá ndrî ămbâ ró.

¹¹ Gõ'dá kâyî nâ cù ítô 'â lâ bê rî vósî, mâ

Yōwánī ndrê Ôvârî trá r̄'á lôvó-lôvó lédrē-lédrē kâ rî vō'á ãvõ r̄' dî 'bá yî 'á, gõ'dá ãvõ rî yî drí ngãzó âdrélé ûrû lédrē-lédrē ró ïyî. Ítí rî, ūr̄i tâ 'dî kâ drí gãzó õjilâ rõô gólîyî tâ rî 'dî ndrê 'bá trá 'dî yî rú. ¹² Nîngá sî, Ôvârî drí tâ âtázó 'bûn lésî ngbâlâ-ngbâlâ tâ mbî 'bá r̄' dî 'bá yî drí kî, "Nî ânî nôlê." Ítí rî, gólîyî drí ngãzó nîlî mbârâsâsâ lâgû-lâgû 'ásî nî'á filí vō gólâ Ôvârî kâ rî 'álâ, ãjú-'bá-ãzí ndrî gólîyikâ rî lîfî drî lâ yî 'á. ¹³ Gõ'dá 'wââ kôrô ïnyâkú drí ngãzó rû ïyâlé gbî gbî gbî rõô lâ ró. Ítí rî, âlô mûdrî 'ásî jó jârîbâ 'dî kâ kâ ūrûkâ lâ drí lô'dezó gõ'dá õjilâ ûfûlî zâlô kútû njî-drî-lâ-ngâ-rî (7,000). Gõ'dá ūr̄i drí gãzó õjilâ ãmbukû lâkí 'bá lédrē-lédrê ró rî 'bá yî rú, gõ'dá gólîyî drí 'dêzó r̄'á Ôvârî rî ïnjîlî ūr̄i drí. Gólîyî kî, "Ôvârî gólâ 'bûn 'álâ rî ï'dî r̄'á ãmbâ kôrô."

¹⁴ 'Dîi ï'dî r̄'á lânõ ândrê ândrê r̄i lâ ró rî 'bá yî ï'dî, gõ'dá ngbâângbânõ rî, lânõ ândrê nâ lâ ró 'e 'bá 'e'á â'dolé rî ï'dî nô.

Tâ mälâyíkâ Ôvârî kâ njî-drî-lâ-rî lâ ró rî drí gûnîyâ íyîkâ

rî vozó rî

¹⁵ 'Dîi vósî, mälâyíkâ njî-drî-lâ-rî lâ ró rî drí ngãzó gûnîyâ íyîkâ rî vôle. Gõ'dá 'wââ má drí õjilâ dûn gbórökô ârîzó úlî âtâ'á 'bûn lésî ngbâlâ-ngbâlâ kî,

"Ngbâângbânõ, Ôvârî yî Yésü gólâ drí âjolé ãngó nô 'á rî bê, gólîyî ï'dî Kûmú ró kûmú ndrî ãngó 'á nô 'bá yî drîlî ãdûkû ãkó zââ."

16 Gõ'dá sísí lé 'bá gólîyî nyâ'dî-trá-dr̄i-lâ-ngâ-sû gólîyî rî 'bá kítî kũmû ïyíkâ kâ dr̄î Ôvârî ândrá rî drí ngâzó ïyî dr̄i âsôlé ̄nyákú dr̄î gõ'dá Ôvârî rî ̄njîlî. **17** Gólîyî kî,

“Ôvârî Kúmú ̄mákâ, nî rî'á mbârâkâ ndrî lîpî
ró,
ní â'dô trá bê kó îtõ võ 'ásî gõ'dá kpá â'dó
'bá bê ngbâângbânõ,
mã 'ê ãwô-ïtí ní drí, tâlâ nî cú rî'á mbârâkâ
ãmbá bê,
gõ'dá tâ ánîkâ â'dâ trá kî, nî rî'á kúmú 'î
ângó dr̄îlî.

18 Õrî ndrî rî'á ïyî 'álé âdrâ bê rõô ní rú,
gõ'dá ândrõ nô rî trá rî'á kâyî gólâ gólîyî drí
'álé âdrâ ánîkâ gólîyî rú rî ndrêzó rî ï'dî.

Kâyî gólâ ní drí lâjõ fẽzó gólîyî ndrî ̄jílã ánîkâ
ûfú 'bá rî 'bá yî drí rî âcâ trá.

Gõ'dá kâyî gólâ ní drí drí-'â fẽzó lâjó'bá ánîkâ tâ
ângû 'bá ró rî 'bá yî drí gõ'dá gólîyî ndrî
ánî ̄njî 'bá ró rî 'bá yî bê rî ï'dî nõ.

Kâyî âcâ trá ̄jílã gólîyî ângó 'á rî 'bá ̄zí-̄zí
âdólé tâ ̄njî 'élé rî 'bá yî ûfúzó.”

19 Gõ'dá nîngá sî, jó tîlî-tî jó Ôvârî kâ kâ gólâ
'bûû 'álâ rî drí rû njîzó hõwéé. Jó 'dî 'á tólâ rî, má
ndrê sãndûkû gólâ cú tâ-dr̄i lêlê Ôvârî kâ 'bâlé
̄jílã íyíkâ bê rî bê yî 'á rî trá. Ïtí rî, võ drí lâgúzó
ndrândrá, mõgbárâ drí lôndrözó, gõ'dá ̄nyákú
drí rû ïyázó kõgbõ-kõgbõ, gõ'dá sîñ drí lô'dezó
̄njî lâ dr̄î.

12

*Tā Sâtánâ drí rû cêzó kpïï õjîlã Ôvârî kâ ûfûlî
rî*

¹ Nïngá sî, má drí tâ lârâkô ândré 'bûû 'álâ rî ndrêzó. Má ndré õkó ãzâ trá, gólâ sô ítâ lâgû lâgû ̄itú kâtí ï'dî yí rú, gô'dá gólâ rî'á âdré'á párá drïï. Gólâ sô ngá gólâ ï'bî'bîwá mûdrí-drï-lâ-ngâ-rî rî 'bá yí lô'izó dîrî gbââ rú lâ sî rî ï'dî yí drïï.
² Õkó rî 'dî cú rî'á 'â bê gô'dá gólâ trá ãnyî 'e'á tûlî. Gô'dá mvá lâzé-lâzé tûlî rî kâ drí sî rî, gólâ drí trêzó ûrû.

³ Nïngá sî, má drí kpá tâ lârâkô ãzâ ndrêzó. Má drí ̄injî ândré kâkâ ̄urî dâ 'bá ãkî má rú rî ndrêzó. ̄injî rî 'dî drï lâ yí rî'á njî-drï-lâ-rî cú í'yá bê rî'á zâlô mûdrí. Gô'dá gólâ sô ápâ kûmú kâ rî ï'dî drï 'dî 'bá yí drïï sî ̄alô-̄alô. ⁴ Gólâ drí íyî ãvî 'dî 'bâzó kóyó'bí ró gô'dá ̄alô nâ 'ásî ï'bî'bîwá kâ 'bûû 'álâ rî 'bá yí ̄akûlî vólé lô'délé ̄inyâkú drïï.* ̄injî ândré 'dî trá rî'á âdré'á õkó gólâ 'e'á 'bá trá mvá tûlî 'dî ândrá, tâlâ ̄ozõ úütî mvá rî 'dî trá rî, kôrô yí drí têzó lâ vólé.

⁵ Má ndré õkó 'dî tî mvá trá mvá ágó ró. Mvá rî 'dî â'dô â'dô'á kûmú ró ̄orî ndrî gólîyî ãngó 'á rî 'bá yí drïlî, gô'dá gólâ â'dô kpá lânjô fë'á ãmbá gólîyî tâ ̄onjí 'e'á 'bá rî yí drí. Gô'dá útûlî bê mvá 'dî trá rî, ódrí ̄ingázó lâ trôlé 'wââ nîzô ï'dí bê lâ Ôvârî ngâlâ. ⁶ Nïngá sî rî, mvá rî 'dî ândré lâ drí râzó vólé ̄omâ 'álâ. Tólâ rî, Ôvârî êdê vō trá gólâ

* **12:4** 12.4 ï'bî'bîwá 'dî 'bá yí â'dâ tâ mâlâyîkâ yí drí lêlê 'dêzó Sâtánâ vósî kûmú ró Ôvârî rî vō 'á rî ï'dî.

drí rīzó, gólâ rî vó ndrēlé kâyî kútū-älô-kámá-r̃i-
dr̃i-lâ-ngâ-nyâ'dî-nâ (1,260) sī.*

⁷⁻⁸ Gõ'dá nñngá sī, má drí ăjú 'dẽ 'bá vō Ôvârí
kâ rî 'álâ rî ndrēzó. Gõ'dá mäläyíkã Ôvârí kâ
ãmbá ró zîlî Mâyíkõlõ gõ'dá gólîyî 'dẽ 'bá gólâ
vósí rî 'bá yí bê drí ngâzó Ȭyî ăjú 'bûlî Ȭnî ândrê
'dî bê gõ'dá kpá gólîyî 'dẽ 'bá gólâ vósí rî 'bá yí
bê. Ȭnî ândrê 'dî gólîyî 'dẽ 'bá gólâ vósí rî 'bá yí
bê 'bû Ȭyî ăjú trá tákányî. Lé Ȭtí rî, Mâyíkõlõ yî
ăjú 'bû 'bá íyíkâ rî 'bá yí bê dî kôrô gólîyî dr̃i
sî ăjú 'bû 'bá gólâkâ rî 'bá yí bê. ⁹ Gõ'dá Ȭtí rî,
Mâyíkõlõ yî drí Ȭnî ândrê 'dî rûzó gõ'dá âdrôlé
vólé vō 'bûlî 'álâ rî lésí Ȭvûlî ãngó dr̃i ndrî 'dó
gólîyî 'dẽ 'bá trá gólâ vósí rî 'bá yí bê. Ȭnî ândrê
rî 'dî rú lâ r̃i'á Sâtánâ, gólâ Ȭdî r̃i'á kúmú líndrí
õnjí rî 'bá yí kâ. Gõ'dá gólâ kpá Ȭdî Ȭnî gólâ ăkû
ró sisí nã 'bá yí sî, r̃i 'bá trá r̃i'á õjílâ ndrî ãngó dr̃i
'á rî 'bá yí âdólé rî gõ'dá kpá bûlû ngbâângbânõ
rî Ȭdî.

¹⁰ Gõ'dá nñngá sî, má drí ăzákôlâ 'dî gbórókõ
lâ ârízó ngbâlâ-ngbâlâ vō 'bûlû 'álâ rî lésí kî,
“Ôvârí pâ õjílâ íyíkâ trá.

Õjílâ ndrî ndrê gólâ rî mbârâkâ ăkî Kúmú ró 'dî
trá,
gõ'dá gólîyî ndrê mbârâkâ ăkî Krístõ gólâ drí
njîlî ămâ pâ 'bá ró rî, kâ rî kpá trá.

Nî ndrê drê, Sâtánâ gólâ rî 'bá trá r̃i'á âdrôlé
Ôvârí ândrá kárá rîlî tâ lô'bâlé Ȭdî ămâ
âdrûpî yî rú rî,

* **12:6** 12.6 Kâyî kútû-älô-kámá-r̃i-dr̃i-lâ-nyâ'dî-nâ 'dî úlí
mânigõ 'î. Tâ ífî lâ r̃i'á nôtí. 'Dî kâyî gólâ ăjú-'bá-ăzí drí rîzó
õjílâ Ôvârí kâ lârâkô lâ yî 'ělé õnjí ró rî Ȭdî.

áâdrô gólâ trá vólé Ôvârí ngá lésí  v l   ng 
dr  ' .

¹¹ G 'd   m   dr p  y  tr  t  g l  dr g  s ,
t l  g l  l 'b  t   nj  b  g l y  r  Ôv r  dr 
r ,

g l y  k  g l  dr  r , 'Ôv r   y   m  tr  t   nj 
 m k  ' s ,
t l  Y s  K b l k  dr  t t  k  r  r   f  tr   m 
v  ' .'

G l y  p  g l , t l  g l y  r  tr  t  l l  s  t  Y s 
k  ' ,
 z o kp l  u f  g l y  t  l  t s  r .

¹² B  tr  t r  r , 'd v  g 'd ,  y k !  y k !

 n   j l  g l y  nd r  r  '  'b u  ' l  r  '  y   a 'd 
 y k  r .

G 'd   z  k k ,  z  k k   n   j l  g l y  nd r  r 
'  ' ng  dr  '  t l  r  y  dr !

N   d   d '  l y   nd r  b , t l  S t n  c  tr 
 ng  dr  ' s .

'D v  g l y   z   g   n   f .

S t n  r '   mb  r  t l  g l  n  tr  k  n  r ,

 v r   a 'd  b  ' '  k y   y k  r  ' b l  r 
nd l .

¹³ G 'd   n   nd r   nj  ' '  n  b  tr  k ,  v y 
tr  v l  ' u u l s   ny k  dr  '  n l  r , dr l  ng z 
r '   k  g l  mv  t  ' '  tr  n  dr l . ¹⁴ K p l  t r 
r ,  dr   f z  r   k  r  ' '  dr , t l  g l   ng 
r  b   ' '  s  l   z o  r  k t  ng  p l  v l   n   nj 
' '  dr g  s , n '  v   d l  tr  g l  r  ny  y  dr 
 m  ' l  n  ' l , ' '  t l   r  g l  r  v  nd l .

tólâ ndrô nâ sī cú ító 'â lâ bê.* ¹⁵ Gõ'dá nñngá sī, ̄in̄i ōnjí 'dī drí l̄imvû lô'dézó yí 'ásī áyágá ândrê kâtí gõlé õkó 'dī ngálâ, tâlâ l̄imvû rî 'dī ūdî ró bê gólâ bê vólé. ¹⁶ Lé ̄ití rî, ̄nyákú drí lâfâ nȳzó rî l̄imvû 'dī sëzó ngebá vólé gõ'dá õkó 'dī drí ngá pâzó. ¹⁷ Tâlâ tâ 'dî tâsí rî, ̄in̄i ōnjí 'dī drí â'dozó õmbâ ró rôô õkó 'dī bê, gõ'dá drílâ ngâzó nñ'á ̄ajú 'bûlì õkó 'dī mvá lâ yí ̄azâ gólîyî â'dó 'bá ndrî ̄ojîlâ rî 'bá tâ 'bâ'bâ gólîyî Ôvârî kâ rî ̄in̄jîlî, gõ'dá kpá tâ pâtîjî gólâ Yésü drí â'dâlé trá gólîyî drí rî 'bá yí bê.

13

¹ Nñngá sī, ̄in̄i ōnjí rî 'dī drí ngâzó nñ'á âdrélé l̄imvû ândrê tý 'álâ.

Tā Sâtánâ drí ̄ojîlâ ãngó drîjî rî 'bá yî âdózó kôrõnyâ ōnjí rî rî 'bá yî sî

Gõ'dá ̄in̄i ândrê ōnjí 'dī ̄otírî rîjî âdrélé l̄imvû ândrê 'dī tý tólâ rî, má drí kôrõnyâ ̄azákôlâ ūrî-gâ-dê ró rî ndrêzó rî'á âfõ'á l̄imvû ândrê 'dī 'ásî. Kôrõnyâ rî 'dī cú rî'á drî bê njî-drî-lâ-rî, gõ'dá kpá cú í'yá yí bê zâlô mûdrí. Gólâ âsâ ápâ kúmú kâ rî 'bá yî ̄idî í'yá 'dî 'bá yî drîjî sî ̄alô-âlô cé tîtî. Gõ'dá gólâ âmã Ôvârî rî rú trá ̄igîlî drî 'dî 'bá yî rú sî ² Kôrõnyâ 'dî rú'bâ lâ rî'á ̄ozô ̄alígi kâtí, gõ'dá pá lâ yí ̄nyágó lâ yí bê ̄iyíkâ rî'á ̄ozô kôrõnyâ rî'á zîlâ býâ rî kâtí, gõ'dá tî lâ rî'á ̄ozô kâmî kâtí. ̄In̄i 'dî fê mbârâkâ ̄iyíkâ trá kôrõnyâ

* **12:14** 12.14 Ndrô nâ cú ító 'â lâ bê gõ'dá kpá kâyî kútû-âlô-kámá-rû-drî-lâ-ngâ-nyâ 'dî-nâ 'dî tâ ífî lâ rî'á nôtí. 'Dî kâyî gólâ ̄ajú 'bá-âzí drí rîzó ̄ojîlâ Ôvârî kâ lârâkô lâ yî 'êlé rî ̄idî.

rî 'dî drí tâ yí drí lêlé rî 'ëzó. ³ Gõ'dá kôrõnyâ rî 'dî drî lâ ãlô rî rî'á cú lãzé ândrê bê gólâ rî 'bâlé â'dólé ókizô úfû trá fûfû rî kâtí gõ'dá lãzé rî 'dî jâ trá jajä. Ìtí rî, õjílã ndrî ãngó drî 'á rî 'bá yî tî lâ yî drí  'dîzó kôrõnyâ rî 'dî drí sî, gõ'dá gólîyî drí ngäzó rî'á  njîlâ. ⁴ Ìtí rî, õjílã ndrî 'bâ ïyî lânjî trá  nji ândrê 'dî rú, tâlâ gólâ fê mbârâkâ trá kôrõnyâ rî 'dî drí. Gólîyî  njî kpá kôrõnyâ rî 'dî nyâányâ lâ tâ âtâ sî kî, "Ã'dî íyikâ  'dî ãmbá ró  zô kôrõnyâ nô kâtí yâ? Ã'dî â'dô ïcâ'á rû fûlî gólâ bê rî nî yâ?"

⁵ Áâyê kôrõnyâ rî 'dî trá íyî ârûlî íyî 'bâlé â'dólé ôvârî ró, gõ'dá kpá â'dólé mbârâkâ bê párá nyâ'dî-rî-drî-lâ-ngâ-rî sî.* ⁶ Gólâ ngâ trá rî'á úlî Sâtánâ kâ âtálé  'dî Ôvârî rú, â'dô Ôvârî kâ rú, v  Ôvârî kâ rú gõ'dá kpá gólîyî ndrî rî 'bá Ôvârî bê 'b   'álâ rî 'bá yî rú. ⁷ Sâtánâ fê mbârâkâ trá gólâ drí  jú 'b  zó  jílã Ôvârî rî nyâányâ kâ bê, gõ'dá kpá tâ tr  zó v l  dr  g  lâ yî 'ásî. Gõ'dá Sâtánâ fê kpá mbârâkâ trá gólâ drí â'd  zó k  m  ró  rî dr  lî ndrî  kí  k  , gõ'dá gólîyî 'bâlé íyî r  l .

⁸  jílã ndrî ãngó dr  g  gólîyî rû jâ 'bá trá Ôvârî rú rî 'bá yî â'dô íyî kôrõnyâ 'dî  njî'á, gõ'dá â'dô kô gólîyî rú lâ  g l  trá  k  u ró n  sî  kp kâ'd  Ôvârî 'b  a dr   ãngó kô b  k   K  b  l k   dr   t  t   kâ gólâ fûl  trá rî kâ 'á rî 'bá yî  'd . B  k   rî 'd  rî'á gólâ  jílã gólîyî â'd  'b   le  r  -le  r   r   z     g  d  r  'b   y   r   l   y    g  z   'á l   r    'd .

* **13:5** 13.5 P  r   nyâ'dî-rî-drî-lâ-ngâ-rî 'd  úlî m  n  g  'i. T   íf   l   rî'á n  t  . 'D  k  y   g  l    j  u-'b  -  z   dr   r  z    jílã Ôvârî kâ l  r  k   l   y   '  l   r    'd .

9 Ŏjílā gólâ â'dó 'bá cú bí bê rî, 'dõvó gólâ ãârî úlí má drí 'ẽ'á âtálâ nō 'bá yî.

10 Œzō Ôvârí őnjî nî trá ômbélé 'bälé g  n  m   'á
r  ,
g  'd   t   p  t   r  , áâ'd   án   ômb  'á tr  l   'bälé
g  n  m   'á.

G  'd   őz   Ôvârí őnjî nî trá 'ẽ'á f  l   lögðu ândr   s  
r  ,
p  t   að'd   án   f  'á té lögðu ândr   s  .

  tí r  , 'd  v     n   Ŏjíl   Ôvâr   k     t  f   k  y   g  l  
l  j  n   k   r   s  , g  'd   r  z   b   l  f   'b  'b   s   k  m  u dr  n  .

11 G  'd   'd  v  s   r  , m   dr   k  r  ny   ng  i l   ūr  -
g  -d   r   r   ndr  z  , g  l   âf   tr     ny  k   '  s  .   y  
l   y   r  '   z  l   r   Œz     b  l  k     y   k  t  , g  'd   ât  
  l   g  b  r  k   b   Œz     n     ndr   'd   k   r   t  . **12** G  'd  
k  r  ny   r   g  g   'd   âdr   k  r  ny   g  l   s  s   â'd  
'b   c   l  z     ndr   g  l   j   'b   kp   tr   'd   b   r  
  ndr  , g  'd   g  l   kp   c   mb  r  k     l  l   g  l   s  s  
'd   k   r   t   r   b  . Mb  r  k   r   'd   s   r  , g  l   'b  
  j  l     ng   '   g  l  y   r   j   'b   tr   Ôvâr   r   r   'b   y  
  k     k   k  r  ny   g  l   s  s   r     n  j  l     d  . **13** K  r  ny  
g  l   r   l   r   'd   '   t   t   dr     d  z   dr  l   y   s   r   tr  
r  o  . G  l   'b   l  s     d  l   e   v  dr   'b  u  u l  s     ny  k  
dr  n   Œj  l   ndr   l  f   dr   '  . **14** G  l   âd   Œj  l   g  l  y   r  
j   'b   tr   Ôvâr   r   ndr     ng   dr  n   r   'b   y   tr  , t  l  
t   d  u   t   dr     d  z   dr  l   y   s   mb  r  k   l   y   f  l  
tr   g  l   dr   r  z   t   r   'd   '  l   e   r   'b   y   s  . G  l   '   t  
g  l  y   t   dr     d  z   'd   'b   y   'd   k  r  ny   s  s   l  z   l  
dr   j  l   tr   n   'b  z     d  l     n  j  l     n  j  . G  l   ât   t  
  j  l   dr   k  r  ny   g  l   s  s   l  z   b   g  'd   j   'b   tr  
'd   l  ndr   l     d  l  e  . **15** Óf   mb  r  k   tr   g  l   dr  ,

ã'dô ró bê lédrē-lédrē fẽzó líndrí kõrõnyã sísi 'dĩ kâ õjílã drí êdéle 'dĩ drí, ã'dô ró bê líndrí rî 'dĩ drí ícázó úlí âtálé. Gõ'dá ófẽ mbârâkã kpá drilâ õjílã ndrï gólïyî tâ-drï lë 'bá kô líndrí kõrõnyã sísi 'dĩ kâ ïnjízó rî 'bá yî ûfúzó.

¹⁶ Gõ'dá góllâ lô'bâ kpá lâmbé ngá lípî kâ rî 'bá yî trá õjílã ndrï rú sî, 'dïi rî'á õjílã ángí ángí, õjílã tâkó, ngá-tjî dñû 'bá, ngá ãkó lé 'bá, rágïi gõ'dá kpá gólïyî â'dó 'bá rágïi ró kô rî 'bá yî bê. Ólô'bâ lâmbé rî 'dĩ gõlé drí-ágó lâ yî 'á ngâtá ándrá-gá-sílî lâ yî 'ásî. ¹⁷ Õzõ nî ãzâ ã'dô trá cù ïtí lâmbé rî 'dïi ãkó rî, ngá gïgï ngâtá ngá lâzï-lâzï trá yû'dawâ ní drí. Lâmbé rî 'dïi rî'á kõrõnyã 'dî rú lâ ï'dî gõ'dá â'dâ kpá ngá lâlâ góllâ rî rú 'dïi â'dá 'bá rî ï'dî. ¹⁸ Õzõ nî ïjsû tâ mânisî rî, nî ã'dô nñ'á lâ kî, úlí ïtô ngá lâlâ góllâ 666 nô kâ rî'á õjílã rú 'î.

14

Tā Kábïlïkî drï títî kâ ró rî tâsî õjílã góllâkâ rî 'bá yî bê

¹ Gõ'dá má drí ngá ãzâ ndrêzó. Ngá góllâ má drí ndrêlê rî rî'á järíbâ Ôvârî kâ rî ï'dî, úlí mânigõ sî rî, úzï Zïyónâ. Ngá lédrê-lédrê sû rî 'bá yî gõ'dá gólïyî sísi-lési ró rî 'bá yî rî'á ïyî Ôvârî lâgâtí sî dîrî. Má ndrê Kábïlïkî drï títî kâ rô gõ'dá õjílã dñû cälé kútû kámá-âlô-nyâ'dî-rï-drï-lâ-ngâ-sû (144,000) bê 'dó âdré'á tolâ góllâ bê Ôvârî ândrá. Íigî Kábïlïkî rî 'dïi rú lâ trá átâ lâ bê õjílã rî 'dï 'bá yî ándrá-gá-sílî lâ yî 'ásî ndrï kâkârâ. ² Gõ'dá má drí lóngó góllâ 'bûnû lési rî ârízó, lû'û-lû'û lâ rî'á õzõ ïmvû góllâ rî 'bá lâdâlê, ngâtá lâsólé ûlé drïi

sī rūñ rî kâtí, gō'dá kpá õzō mõgbárá drí ndrörē kâtí, âsô-âsô ró bí 'á õzō kū'dí ãwó kâtí. ³ Œjílã dūñ 'dī 'bá yî rî'á lõngó ó'dí ngõ'á Ôvârí rî lûyízó. Œjílã ãzákã ãlô ïcá kô lõngó rî 'dī nñlí ngõlé, cé Œjílã gólïyî kútú kámá-ãlô-nyâ'dî-rî-drî-lâ-ngâ-sû Yésû drí drî lâ yî tîlí trá rî 'bá yî ï'dî. ⁴ Œjílã rî 'dî 'bá yî ïnjî ïyî Ôvârí ï'dî. Gólïyî ïzää tâ kô ïyî nyäányâ drí 'dêzó ôvârí ãbärâdâgõ ró rî 'bá yî vósî. Gólïyî 'dê ïyíkâ zââ Kábîlîkî drî tîtî kâ rî vósî, võ drílâ nñzó 'á lâ rî 'bá yî 'ásî, tâlâ Kábîlîkî rî 'dî njî gólïyî nî, gō'dá gî gólïyî kpá nî lôgôlé ïyî òjílã ndrî ãngó drî kâ lâfâlé sî â'dôlé ngîngî lâ òjílã Ôvârí kâ ró gō'dá ïyî nyäányâ bê. ⁵ Œjílã rî 'dî 'bá yî âdó ïyî ãzí-ãzí õnjõ sî rî kô. Sâtánâ âânjõo tâ gólïyî rû tâ õnjí tâsî rî kpá kô ãlôwálâ.

Mäläyíkâ nâ drí-mbílî sô 'bá òjílã lîfî drî âdîzó rî

⁶ Nîngá sî, má drí mäläyíkâ Ôvârí kâ ãzâ ndrëzó rî'á ngâ'á 'bûñ ágá 'álâ. Gólâ rî'á cú tâ âtî-âtî Ôvârí kâ gólâ ãdûkû lâ ró drî âdîzó rî bê ïyâlé òjílã ãngó drî ãkí ãkó rî yî drí, ã'dô ró bê gólïyî drí drî âdîzó tâ õnjí ïyíkâ rî 'bá yî 'ásî.

⁷ Gólâ ïyâ tâ âtî-âtî rî 'dî trá ngbálá-ngbálá kî nî rî, "Ãnî òjílã, nî rô Ôvârí! Nî ïnjî gō'dá nî lûyî ró ãmbâ gólâkâ rî, tâlâ ïtû lâ ãwû trá ãndrõ gólâ drí tâ òjílã kâ kizó. ïtí rî 'dõvó, nî tî 'â'î vûdrí gólâ drí, gólâ 'bûñ 'bâ 'bá nî ãngó drî bê gō'dá ngâ ndrî kâtârâ ãkí ãkó 'álâ rî 'bá yî bê rî drí."

⁸ Gō'dá nîngá sî, mäläyíkâ ãzâ drí â'dézó gólâ sísi 'dî vó gō'dá tâ âtâlé kî, "Järibä ángí zîlî Bâbîlónâ 'dî, ó'ê trá ûfûlâ, tâlâ kúmú järibä nâ

kâ nã rî òjílã ãngó kâ âdólé ndrî, ã'dô ró bê gólÿi
drí rízó ôvârî ãbârâdâgõ ïnjílî rî dî, õzõ õkó gólâ
rî 'bá ãgô âdólé õdrá sî ãyílî yí bê ãvë drí rî kâtí."

9 Gõ'dá nîngá sî, mälâyíkâ gólâ nâ lâ ró rî drí
âcázó, gõ'dá drílâ tâ âtázó kpá ngbálá-ngbálá kî,

Öjílã ãzâ gólâ körönyä ândré ūrÿ-gâ-dë ró 'dî
lîndrî lâ ïnjî 'bá rî, ngâtá òjílã ãzâ gólâ â'dó
'bá cù lâmbé körönyä rî 'dî kâ bê ândrá-gá-sílî
'á ngâtá drí 'á yâ rî, **10** Ôvârî â'dô â'dó'á õmbâ
ró gólâ bê, gólâ â'dô õdrá gâlâhâ rî mvü'á ïgâ
mvá õmbâ õnjí têtë Ôvârî kâ rî kâ rî 'ásî. Áâ'dô
gólâ rî 'bá'á mvü'lâ zââ ngbálá, gõ'dá gólâ â'dô
izâ kôkõ ñâ'á yí drÿl lâsí sî gõ'dá bârûtî sî
mälâyíkâ Ôvârî rî nyâányâ kâ rî 'bá yî ândrá
Kâbîlîkî drî tîtî kâ rî bê. **11** Gõ'dá õcîkâ lâsí
tibê gólâ rî zâ 'bá 'dî kâ 'dî ndéé rû kô âlôwâlâ.
Ití rî, òjílã gólÿi rî 'bá körönyä ândré 'dî ïnjílî
lîndrî lâ bê, gõ'dá kpá gólÿi â'dó 'bá ïyî lâmbé
lâ bê rî 'bá yî icá ïyî kô rîlî tâ  dî sî kpálé ngâcî
sî ngâtá  tú sî.

12 Ití rî, 'dõvó òjílã Ôvârî kâ õrî ïyî tâ lêlë sî
Ôvârî 'á. Gõ'dá gólÿi õ'ê ngá gólÿi Ôvârî drí rî'á
tâ lâ 'bâlé gólÿi drí 'êlé rî rî dî, gõ'dá lîfî 'bâ'bâ
rî dî âlô Yésû vó.

13 Gõ'dá nîngá sî, má drí òjílã ãzâ gbórökô lâ
ârîzó 'bûu lésî kî nî rî, "Ní ìgî tâ nôtí. Ôvârî
â'dô ândrâ-tândî fê'á òjílã gólÿi rî 'bá drë zââ
tâ lêlë sî Kûmú Yésû 'á rî 'bá yî drí, kâtí gólÿi
drí ôdrâzó lâjó'bá Ôvârî kâ ró rî tú." Gõ'dá gólâ
âtâ tâ kî, "Âwô, Lîndrî Tândí Ôvârî kâ âtâ tâ
pâtîjî 'î  tôlê ândrõ nô rî, lôsî ángí gólÿíkâ ndë

rû trá, gólîyî â'dô rî'á títí ró, gõ'dá gólîyî â'dô â'dó'á ãyïkõ ró, tälâ gólîyî â'dô drí-'â ûsú'á ngá gólîyî drí 'êlé trá rî 'bá yî tâsî."

Ôvârî câ õjîlã ãngó drî' rî 'bá yî lâfâ lâ tälâ lânjõ fëzó gólîyî

drî' âdî 'bá kô rî 'bá yî drí

¹⁴ Gõ'dá má drí ngá ãzâ ndrêzó. Ngá má drí ndrêlé rî rî'á mbärâsâsã ángí mvêêmvê 'î, gõ'dá 'dýî pâ 'bá ûrú lésî rî ï'dî rî'á mbärâsâsã ángí mvêêmvê 'dî drî'.* Gólâ cù ápâ drí-'â ró dáâbõ 'ásî rî bê yî drî', gõ'dá kpá cù lîgû ngá ámvú 'ásî rî 'bá yî ônjõ kâ bê yî drígá. ¹⁵ Nîngá sî, mäläyíkâ jó Ôvârî kâ lésî rî drí âcázó, gõ'dá drílâ tâ ïyázó ngbálä-ngbálä õjîlã gólâ rî 'bá rîlî mbärâsâsã drî' 'dî drí kî nî rî, "Ní trô lîgû ánikâ 'dî, gõ'dá nî nî ró bê ïtôlé  drûgú ñôlé, tälâ  tú lâ  wû trá ãndrõ. Ítí,  drûgú ãngó drî' nô kâ gólîyî â'dó 'bá ndrî õjîlã Ôvârî kâ ró rî trá nyé lînjî'-lînjî' lâ ró ñôlé."

¹⁶ Ítí rî, 'wâa õjîlã mbärâsâsã drî' 'dî drí ngâzó  drûgú tâ lâ 'bâlê trá 'dî ñôlé. Gólâ ñõ  drûgú rî 'dî trá ndrî.

¹⁷ Gõ'dá nîngá sî, mäläyíkâ ãzâ drí kpá âcázó jó Ôvârî kâ rî lésî. Gólâ kpá cù rî'á lîgû ngá ámvú kâ lînjî 'bá trá rî ônjõ kâ bê yî drígá. Lîgû rî 'dî rî'á cîcî ró néné. ¹⁸ Nîngá sî, mäläyíkâ ãzâ drí kpá âcázó târâbízâ rîzó ngá  jî' bê rî zâlé rî tí lésî ró. Gólâ íyíkâ ï'dî gólâ rî 'bá rî'á lâsî gólâ

* **14:14** 14.14 Úlí gólîyî Yôwánî drí îgîlî nõngá rî rî'á 'õjîlã lêndré 'bá õjîlã mvá kâtí". 'Dî' rî'á úlí mânîgõ 'î 'dýî pâ 'bá rî tâsî. Tâ 'dî tâsî, ókî nî rî 'dî' Yésû ï'dî.

r̄izó ngá ãjí bê r̄i zälé r̄i vó lâ ndr̄elé r̄i. Gõ'dá drilâ tâ âtázó mäläyíkâ gólâ lígú cící bê r̄i drí kî, "Ní ndr̄e fê lõ'wâ ãngó drí 'á, gólâ r̄i'á zilâ gärápē r̄i lïnjì, gõ'dá kâ trá. Fê lõ'wâ r̄i 'dî 'â'dâ õjilâ ndr̄i ãngó drí 'á gólïyî Ôvârî r̄i rô 'bá kô r̄i 'bá yî ū'dî. Bê ïtí r̄i, ní trô lígú ñõzó lâ." ¹⁹ Ítí r̄i, mäläyíkâ 'dî drí lígú trôzó nñ'á ïví bê lâ gõ'dá fê lõ'wâ 'dî 'bá yî âgãzó trôlé nñ'á dälâ võ êdélé r̄izó zälâ õdrá kâtí r̄i 'álâ. Võ r̄i 'dî 'â'dâ lânyõ ïzâ kôkô bê Ôvârî drí r̄i'á fêlâ r̄i ū'dî. ²⁰ Võ r̄i 'dî r̄i'á gärä drññ Yerõsälémâ 'ásñ. Ózâ fê lõ'wâ r̄i 'dî lïmvû lâ drí âfõzó õzõ ãrí kâtí võ r̄izó zälâ 'dî 'á ðilí õzõ lïmvû áyágá kâ r̄i kâtí, 'dññ ãcê lâ r̄i'á kïlõmítirî kámá-nâ gõ'dá fífi lâ r̄i'á ãnyî mítirî r̄i.

15

Tā mäläyíkâ njî-drí-lâ-r̄i r̄i 'bá yî drí ïzâ kôkô dâzó njî-drí-lâ-r̄i sâánî 'ásñ ãngó drí 'á r̄i

¹ Dññ vósñ, má drí tâ lârâkô ândrê ãzâ ndr̄ezó kpá 'bññ 'álâ gólâ cù tñ drí  'dýzó drilâ sñ r̄i. Tâ lârâkô r̄i 'dî 'â'dâ tâ gólâ 'ë 'bá 'â'dolé  tñ 'álâ r̄i ū'dî. Má ndr̄e mäläyíkâ njî-drí-lâ-r̄i ndr̄i 'dó sâánî lânyõ ïzâ kôkô kâ bê kpá njî-drí-lâ-r̄i. ïzâ kôkô r̄i 'dî 'bá yî r̄i'á ïzâ kôkô gólïyî  dûkñ lâ rô r̄i 'bá yî ū'dî, tâlâ Ôvârî 'â'dô 'âlé âdrâ íyíkâ r̄i 'ë'á  'dilí gólïyî sñ.

² Ngá má drí ndr̄elé r̄i 'bá yî ū'dî r̄i'á nõtí. Sísí r̄i, má ndr̄e ngá ãzâ kpá õzõ lïmvû ândrê kâtí, kã'â-dâ-kã'â-dâ gõ'dá ngbângbâ ókizõ ngänâ kâtí, gõ'dá kpá njârâ-njârâ õzõ lânsí kâtí. Õjilâ trá r̄i'á íyî âdré'á lâgatí lâ sñ. Õjilâ r̄i 'dî 'bá yî ū'dî r̄i'á

gólîyî tā trō 'bá trá ăjú 'á kôrõnyã ândré ūr̃i-gâ-dẽ ró 'dī drígá sī, gõ'dá líndrí lâ bê gõ'dá kpá ngá lâlâ tibé gólâ rî rú â'dá 'bá rî bê rî. Ôvârí fẽ kū'dí trá gólîyî drí cälé íyî lûyízó.

³ Õjílã rî 'dī 'bá yî ngô lóngó gólâ Músã ngá 'ẽ 'bá Ôvârí kâ ró rî drí ngôlé ăkû ró ăkû ró nã 'bá yî sî Ôvârí drí gólîyî pázó rî ūdî. Lóngó 'dī â'dâ kpá tâ Ôvârí drí ãjílã pázó tâlâ Kábîlîkî gólâ fûlî ãmâ tâsî drî títî 'bá ró rî tâsî rî ūdî. Gólîyî kî, "Nî Ôvârí, rî'á ãmâ lípî 'î.

Nî ūdî rî'á gólâ mbârâkâ ndrî lípî ró rî.

Tâ ánikâ 'élé rî 'bá yî rî'á tâ ángí 'î,
gõ'dá tâ tî drí â'dízó rî 'bá yî ūdî.

Nî rî'á Kúmú 'î õrî ãngó drîjî rî 'bá yî drîlî.

Ní 'ê tâ 'dó mbîmbî ró.

⁴ Nî Kúmú ãmákâ, ãjílã ãzâkâ yû'dâwá gólâ ánî rô 'bá kô ró rî.

Õjílã ãzâkâ yû gólâ 'ẽ 'bá kô â'dô-â'dô tândí ánikâ rî ìnjîlî.

Nî ūdî rî'á cé Ôvârí âlô 'î.

Õjílã õrî kâ ndrî â'dô ūyî ânî'á ánî ìnjîlî,
tâlâ gólîyî nî trá kî, nî rî'á tâ kî 'bá 'î.

Nî ūdî rî 'bá tâ kîlî mbî gõ'dá kpá pâtîjî ró rî.

Ní rî trá lâjõ félé ãjílã ánî gâ 'bá dô rî 'bá yî drí."

⁵ 'Dîjî vósî rî, má drí jó ángí Ôvârí kâ 'bûû 'álâ rî ndrêzó. Jó 'álâ rî, má drí gûgû gólâ búkû gólîyî tâ 'bâ'bâ Ôvârí kâ drí rîzó rîlî rî ndrêzó. Gûgû rî 'dî tî lâ trá hôwéé. ⁶ Nîngá sî, mälâyíkâ njî-drî-lâ-rî gólîyî 'ẽ 'bá ūzâ kôkô njî-drî-lâ-rî rî 'bá yî dâlé 'dî 'bá yî drí âfôzó jó rî 'dî 'ásî. Gólîyî sô itá

mvēêmvê lâgû-lâgû ró rî ū' dî, gõ'dá gólîyî kpá cù
rî'á ū'yî bâgô êdélé trá dââbô 'ásî rî bê gbââ ū'yî
ágâsí 'ásî. ⁷ Gõ'dá ãlô ngá lédrê-lédrê sû rî 'bá
yî 'ásî rî drí ânîzó sâánî félé ãlô-ãlô mälâyíkâ 'dî
'bá yî drí cé títû. Ízâ kôkô gólâ ãngó drï drí 'é'á
ûsúlâ tâlâ tâ ònjí tâsî Ôvârî gólâ rî 'bá zââ gbâdú
rî drígá sî rî icâ dûû sâánî rî 'dî 'bá yî 'á. Sâánî
'dî 'bá yî icâ trá dûû ngá gólâ õmbâ Ôvârî kâ
â'dá 'bá òjílâ gólîyî gólâ rî gâ 'bá dô rî yî drí rî sî.
⁸ 'Wââ ró, õcikâ límô jó rî 'dî 'álé lâ trá ndrî tâlâ
ãmbâ gõ'dá mbârâkâ Ôvârî kâ rî sî. Õcikâ 'dî
â'dâ kî, Ôvârî gólâ gäqrä rî rî'á tolâ gõ'dá kpá gólâ
mbârâkâ lípî ró rî. Ítí rî, òjílâ ãzâkâ yû'dâwâ
icâlé filí jó rî 'dî 'álâ, té ízâ kôkô gólîyî njî-drï-lâ-
rî gólîyî mälâyíkâ drí â'dozó ū'dí bê lâ yî sâánî 'á
rî 'bá yî â'dô rû nde'á zâlô.

16

¹ 'Dî vósî rî, má drí Ôvârî rî gbórókô ârizó
vavâravâ tâ âtá'á jó gólâkâ lési mälâyíkâ njî-
drï-lâ-rî 'dî 'bá yî drí kî, "Nî nî nî'á sâánî gólîyî
njî-drï-lâ-rî 'dî 'bá yî trôlé, nî gõ ró bê ïzâ kôkô
gólîyî icâ 'bá trá dûûdû 'á lâ yî sî 'dî 'bá yî dâlé
vôlé ãngó drï 'á, tâlâ mâ trá õmbâ ró tâ ârî ãkô
gólîyíkâ drí sî."

² Ítí rî, mälâyíkâ sisí lâ ró rî drí nîzó gõ'dá ngá
iyíkâ rî dâlé ïnyákú drï. Gõ'dá kôrô 'wââ lâzé
ândré ândré jâ 'bá kó kô ró rî gõ'dá kpá lâzé 'bá
âkî, ndrô lô'dê rî drí ngâzó ū'rî'á òjílâ ndrî gólîyî
â'dó 'bá trá cù lâmbé kôronyâ ândré gólâ rôlé

rõô 'dî kâ bê, gõ'dá kpá gólyi rî 'bá gólâ rî líndrí ïnjilí rî 'bá yí bê rî nyälé õnjí lâ drñî.

³ Gõ'dá nïngá sî, mäläyíkâ rî lâ ró rî drí kpá ngá iyíkâ rî dãzó límvû ândrê 'á. Gõ'dá 'wââ límvû 'dî lïfî lâ drí rû jâzó â'dólé õzõ âvõ ãrí läní 'bá läní rî kâtí. Ïtí rî, ngá lédrë-lédrë ndrî límvû 'dî 'á rî 'bá yí drí ôdræzó ngbá vólé.

⁴ Nïngá sî, mäläyíkâ gólâ nâ lâ ró rî drí kpá ngá iyíkâ rî dãzó ndrî áyágá límvû bê rî 'bá yí 'ásî gõ'dá kpá óró yî 'ásî ndrî. Gõ'dá ïtí rî, límvû 'dî 'bá yí lïfî lâ yí drí rû ôjázó 'dó õzõ ãrí kâtí.
⁵ Gõ'dá nïngá sî, má drí tâ ârızó, mäläyíkâ gólâ rî 'bá nî rî'á límvû vó ndrëlé ndrî rî âtâ tâ nî kî, "Nî gólâ â'dó 'bá trá lédrë-lédrë ró kó ïtõ võ 'ásî, nî ï'dî rî'á â'dô-â'dô áníkâ drí 'bâlé ngîñ õjilâ ndrî rî 'bá yí drñî sî rî,

gõ'dá rî'á lédrë-lédrë ró ngbâângbânõ, gõ'dá gólâ â'dô 'bâ'á rîlî zââ gbâdú rî,
 ïzââ kôkõ ní drí tâ ïsû 'bâzó trá drñ lâ 'dî rî'á mbìmbì pâtñî lâ ró.

⁶ Õjilâ rî 'dî 'bá yí gólyi ûfû sîsî lâ sî
 gólyi rî 'bá tâ âtî-âtî Ôvârî kâ pélé rî 'bá yí
 trá gõ'dá õjilâ Ôvârî kâ rî 'bá yí bê,
 ní fê ãrí trá õjilâ 'dî 'bá yí drí mvûlî.
 'Dîñ rî'á lâñõ gólâ ícâ 'bá té mbì rî ï'dî."

⁷ Gõ'dá nïngá sî, má drí kpá ãzákôlâ 'dî 'bá yí gbórökõ lâ ârızó ãnyi târâbízâ rîzó âbélengowá zâlé drñ lâ rî zélé tâ âtâ'á kî,
 "Rî'á tâ pâtñî 'î. Ôvârî Kûmú ãmákâ,
 Nî mbârâkâ rõô lípî ró rî ï'dî,
 Nî rî zââ tâ pâtñî ró rî âtâlê ï'dî kâyî vósî kárá,
 Nî fê lâñõ gólâ ícâ 'bá té mbì rî ï'dî."

8 Gõ'dá nñngá sñ, mälâyíkã gólâ sû lâ ró rî drí kpá ngá íyíkâ rî âdázó ïtú lïfí, ã'dô ró bê drílâ vñ zâzó âmê-âmê ró h  w  -h  w   õz   l  s   k  t  , gõ'dá drílâ õj  l   l  z  z  . **9** Ítí rî, õj  l   ndr   v   ïy   tr   õnj   lâ dr  j   ng   ãm   dr   s  . Dr   âd  z   t   õnj   íyíkâ rî 'b   y   ây  z   rî v   l   '   r  , gõ'dá g  l  y   l  'd   Ov  r   g  l   â'd   'b   n   mb  r  k   b     z   k  k   r   'd   'b   y   dr  l   r   r   l     'd  . Gõ'dá g  l  y   'b     l  n  j   ãmb   g  l  k   r   kp   k  .

10 N  ng   s   r  , m  l  y  k   g  l   n  j   l   r   r   dr   ng   íy  k   r   d  z   'b  d  r   k  m   k  r  ny   ândr   õnj   r   r   k   dr  j  . 'W  â v   'b  d  r   k  m   gólâkâ z  l   r   dr     n  z   ndr   g  ndr  -g  ndr  . Gõ'd   õj  l   gólâkâ r   'b   y   tr   ndr   r  '   ïy   s  -g  l   õc  '   ng   l  z  -l  z   l  n  j   r   k   'd   dr   s  . **11** Gõ'd   g  l  y   l  'd   Ov  r   'b     '  l   r   t  l   ng   l  z  -l  z   g  d   l  z   g  l  y   m   dr   'd  w   r   r   'b   y   t  s  . Kp  l   r  , g  l  y   ay   dr   z  t   t   õnj   íy  k   k  .

12 Gõ'd   n  ng   s  , m  l  y  k   g  l   n  j  -k  z  y   l   r   r   dr   kp   ng   íy  k   r   d  z   áy  g   ândr   l  mv   b   z  l   Y  f  r  t   r   '  . Ítí r  , l  mv   áy  g   r   'd   k   dr   s  z   ndr   t  k  r  r   g  d   'iz   r  l   k  g  'd  , t  k   'd  j   ay   'd   ândr  -t  nd   'i   l  t   r   k  m     ng     ng   r   'b   y   dr   âmb  z     j   'b   'b   íy  k   r   'b   y   b   g  l     j   l  s   r  .

13 Gõ'd   n  ng   s  , m   dr   l  j  'b   S  t  n   k   z  l   n   'd   õz   ãngb   k  t   r   'b   y   ndr  z  .   l   r     f     n   ândr   õnj   'd   s  -'b  l   l   '  s  , g  d     l   r   k  r  ny     r  -g  -d   r   s  s   l  z   l   dr   j  l   tr   'd   s  -'b  l   l   '  s  . Gõ'd     l   r     f   t     ng   'b   g  l   ónj  g   'b   r   k   'b   n   r  , y     t  t   'd   t     t  -

âtî Ôvârî ngá lésî rî ū'dî rî sî-'bálé lâ 'ásî. Tā ângû 'bá 'dî rî'á körönyä ū'rî-gâ-dê rî lâ ró gólâ âfô 'bá trá ĩnyákú 'ásî rî ū'dî. Gólâ ū'dî ōjílâ âdó 'bá rî'á körönyä sisî âfô 'bá lîmvû 'ásî rî ĩnjlí rî. ¹⁴ Lâjó'bá Sâtánâ kâ gólîyî nâ 'dî 'bá yî rî'á cù ĩyî mbârâkâ bê tâ tî drí  'dîzó rî 'bá yî 'ezó. Sâtánâ âjô gólîyî trá kúmú ndrî gólîyî  rî gólîyî ãngó drîj rî 'bá yî kâ ngálâ gólîyî ê'bélé tû vō ãlô 'á â'dólé  jú 'bûlî Ôvârî gólâ mbârâkâ ndrî lîpî ró rî bê kâyî Ôvârî rî gógó drí njilí trá lânõ fêzó iyî  jú-'bá- zí yî drí rî tû.

¹⁵ Úlî Yésü Krístô drí rî'á âtálâ kî, "Má â'dô âcâ'a âgôlé kpá ó'dí nyîlî ró,  zô ūgú gólâ ânî 'bá ngá ūgûlî rî kâtí. Ítí rî, ãnî lîfî  ombâ ãnî rú ítâ sôlé gô'dá â'dólé njââ. Ítí rî, Ôvârî â'dô â'dô'á  yîkô ró ãní bê. Gô'dá  nyî 'é ãnî kô,  zô  gô gólâ ūgú drí ítâ lâ ūgûlî gô'dá rî 'bá lâmûlî ūndú ró  bí lâfâlé rî kâtí."

¹⁶ Gô'dá nîngá sî, lâjó'bá Sâtánâ kâ gólîyî nâ 'dî 'bá yî drí kúmú 'dî 'bá yî ê'bézó ndrî ōjílâ gólîyíkâ rî 'bá yî bê vō ãlô 'á. Vô 'dî úzî rú lâ  rõmâgédõnô tî Yûdâ yî kâ rî sî.

¹⁷ Nîngá sî, mälâyíkâ gólâ njî-drî-lâ-rî lâ ró rî drí ngá  yíkâ rî dâzó lâ'bûlî ilî 'á. Gô'dá 'wââ Ôvârî drí tâ âtázó vâyârávâ ró kítî  yíkâ kûmû kâ jó  ngí gólâkâ lésî rî drîj sî kî, "Tâ âtî vó trá."

¹⁸ Nîngá sî, vô drí lâgûzó ná-ná, mõgbárâ drí ôsîzó ngebérê-ngebérê, gô'dá ĩnyákú drí rû  yázó gbî-gbî. Gô'dá rû  yâ- yâ lâ rî 'dî lâvû trá kôrô  zâ 'bá yî drîj sî, kó Ôvârî 'bâ ãngó bê rî. ¹⁹ Gô'dá jâribâ ândrê Bâbîlónâ 'dî drí lâfâ nyîzó zâlô nâ.

Látị rî 'dī 'á rî tā ñnjî-ñnjî õjílā Bābīlónā kâ rî 'bá yí kâ já Ôvârí dr̄jū sī kô. Gólâ 'bā gólîyî lâñō mvñlî ïgā mvá gólâkâ 'ále gñjî kâ õzō õdrá gólâ gälähâ rî kâtí rî 'ásñ. Gõ'dá jãribä gólîyî ndrî ãngó dr̄j 'á rî 'bá yí drí lô'dézó dínyí-dínyí ôdrâlé. ²⁰ Gõ'dá ãkîrî gõ'dá únî yí drí âvñzó ãlô-ãlô ngbá lñfí dr̄j 'ásñ zââ gbâdú. ²¹ Gõ'dá nñngá sī, sññ ngbângâ-
ngbângâ õzō kúnî úngû kâtí rî 'bá yí drí lô'dézó ûrû lésí õjílā dr̄jñ. Sññ úngû rî 'dī 'bá yí ãlô-
ãlô lññjî lâ kílõ nyâ'dî-rñ-dr̄j-lâ-ngâ-mûdrí. Ítí rî,
õjílā lô'dâ Ôvârí trá tâlâ sññ lô'dé 'bá ñnjí lâ ró
gólîyî dr̄jñ 'dî tâsî.

17

*Tā gólâ jãribä ángí zñlî Bâbîlónâ úlí mânñgõ sî,
gólâ Ôvârí drí ïzâlé tâ ñnjí õjílâ 'á lâ rî 'bá yí kâ
tâsî rî tâsî*

¹⁻² Gõ'dá 'dññ vósñ, ãlô mälâyíkâ gólîyî njî-dr̄j-
lâ-rñ 'dî 'bá yí kâ sâánñ bê rî drí ngâzó tâ âtâlé
má drí kñ, "Ní ânñ, má â'dô ïzâ kôkõ gólâ Ôvârí
drí 'e'á fêlâ õjílâ Bâbîlónâ kâ rî 'bá yí drí rî â'dâ'á
ní drí. Bâbîlónâ rñ'á jãribä gólâ 'dñlî ãnyî áyágá
gólîyî dññ rî 'bá yí lâgâtí rî ï'dî. Gólâ rñ'á õzō õkó
gólâ rî 'bá ãgô âdôlë õdrá sî âyylí yí bê ãvñ íyíkâ
drí sî rî kâtí, tâlâ õjílâ gólâkâ 'dî 'bá yí âdô kúmú
ángí ángí gólîyî õrñ ndrî kâ ãngó dr̄jñ rî 'bá yí trá,
ã'dô ró bê gólîyî drí rñzó ôvârí ãbârâdâgõ ïnjílî
ï'dî."

³ Gõ'dá nñngá sî rî, mbârâkâ Líndrí Tândí
Ôvârí kâ kâ drí fñzó má 'á gõ'dá mälâyíkâ 'dî
drí ámâ trôzó nñ'á 'bâlâ vñ õjílâ ãzâkâ ãkó rî

'á. Gõ'dá võ rî 'dõ 'á tólâ rî, má drí õkó ãzâ ndrẽzó, gólâ rĩ'á rilí körönyã ândrê kääkâ drïñ. Íígí lâ'dá trá Ôvârí rú körönyã rî 'dõ rú'bá lâ 'ásí ndrî. Gõ'dá körönyã rî 'dõ rĩ'á cù drï bê njï-drï-lâ-rï kpá í'yá bê zälô mûdrí. ⁴ Õkó rî 'dõ sõ ítâ kääkâ lâgí lâ drí â'dólé rõõ rî 'dõ. Gõ'dá gólâ lõ'í yî kpá ngá lâgú 'bá lâgû rî 'bá yî sî. 'Díñ rĩ'á tómó õmvô kâ ïnjï drí kâ gõ'dá tâlálâ bí kâ bê, éedê dââbõ 'ásí gõ'dá kpá kúní lâgû-lâgû ró rî 'bá yî 'ásí. Gõ'dá gólâ kpá cù rĩ'á ïgã mvá êdélé dââbõ 'ásí rî bê yí drígá. Gõ'dá ïgã mvá rî 'dõ rĩ'á dûu pí'dí-pí'dí tâ Sâtánâ kâ rî 'bá yí bê gõ'dá kpá tâ õnjî-õnjî gólâ drí rĩ'á 'élâ rî 'bá yí bê. ⁵ Gólâ rî ándrá-gá-sílí 'á rî ãzákôlâ 'dõ ïgí rú lâ trá úlí mânïgõ sî kî nî rî,

BÄBILÓNÃ,

JÄRIBÄ ÄNGI ÂNDRÊ ÄGÔ ÂDÓ 'BÁ KÂ NDRÍ
GÕ'DÁ KPÁ TÄ KÄKÄRÄ NDRÍ ÁNYÂ RÓ RÏ 'BÁ
RÛ 'ËLÉ KÓ KÓ RÎ 'BÁ YÍ KÂ.

⁶ Má ndrê õkó rî 'dõ kpá trá õdrá ró, tâlâ gólâ mvû õjílâ ífifí Ôvârí kâ ró gólâ drí ûfúlî trá tâlâ tâ lëlë gólíyíkâ Yésü 'á rî tâsî rî yî ãrí lâ yî trá. Gõ'dá má ndrê õkó rî 'dõ bê tólâ rî, rĩ'á tâ lârô ró má drí, tâlâ Ôvârí fée drë lângõ gólâ drí kô.

⁷ Nîngá sî rî, mäläyíkâ 'dî drí ngazó ámâ ijílî kî nî rî,

Anî tû â'dî tâ 'dî drí sî ã'dô tâsî yâ? Ní ïsü tâ kô! Má â'dô tâ kíriwá õkó rî 'dõ tâsî rî ngí'á nî drí gõ'dá kpá körönyã gólâ drï bê njï-drï-lâ-rï gõ'dá í'yá yí bê mûdrí gólâ drí rizó rî'á rilí drï lâ 'á 'dõ bê. ⁸ Sísí rî, körönyã rî 'dõ kó rî'á lédré-lédrë ró. Gõ'dá ngbâângbânõ rî, gólâ â'dó kô

lédrē-lédrē ró. Gõ'dá kpálé ïtí rî, gólâ â'dô âfõ'á vólé 'bú ândrê gólâ ngîlî-ngîlî ãdûkû ãkó 'dî 'ásî lédrē-lédrē ró. Õjílã ndrî ãngó drî 'á, tî lâ yî â'dô  'dî'á,  zõ gólîyî õtírî kôrõnyâ rî 'dî ndrêê lédrē-lédrê ró kpá ó'dí rî. Õjílã rî 'dî 'bá yî, iïgîi gólîyî rú kô bûkû õjílã gólîyî â'dó 'bá lédrē-lédrê ró  dûkû ãkó rî 'bá yî kâ 'á. Bûkû rî 'dî rî'á bûkû gólâ õjílã Ôvârî kâ rú lâ yî ìgîzó 'á lâ drê âkpâkâ'dâ sisí Ôvârî 'bâá ãngó kô rî 'dî. Gõ'dá kôrõnyâ 'dî, Ôvârî â'dô fû'á lâ kpá vólé.

⁹ 'Dõvó tâ nô õffî drê ãnî drîjî. Drî gólîyî njî-drî-lâ-rî 'dî 'bá yî â'dâ únî njî-drî-lâ-rî  kó 'dî drî rîzó rîlî drî lâ rî 'bá yî 'dî. ¹⁰ Drî gólîyî njî-drî-lâ-rî 'dî 'bá yî â'dâ kpá kûmû  ngî gólîyî njî-drî-lâ-rî rî 'bá yî 'dî. Gõ'dá kûmû kûmû njî gólîyî njî-drî-lâ-rî 'dî 'bá yî 'ásî rî 'bá yî kâ ndé rû trá, gõ'dá  lô rî íyíkâ drê zââ kûmû ró, gõ'dá  lô rî âcâ íyíkâ drê kô.  zõ gólâ  lô 'dî âcâ trá rî, gólâ â'dô rî'á kûmû ró cé fînyâwá ïtí. ¹¹ Kôrõnyâ gólâ â'dô 'bá trá sisí lédrê-lédrê ró gõ'dá nôô rî â'dô 'bá lédrê-lédrê  kó 'dî 'dî kûmû njî-drî-lâ-nâ lâ ró rî 'dî, gbô lé rî, gólâ rî'á  lô gólîyî njî-drî-lâ-rî sisí rî 'bá yî lâfâlé sî âgõ 'bá kpá ó'dí rî 'dî, gõ'dá Ôvârî â'dô kpá gólâ rî fû'á 'wââ.

¹² Í'yâ gólîyî mûdrí ní drí kpá ndrêlê trá 'dî 'bá yî â'dâ tâ kûmû gólîyî mûdrí gólîyî kûmû îtõ 'bá drê kô. Gõ'dá rî, Ôvârî â'dô drî- cê fê'á gólîyî drí kûmû ' zó  lô  lô kôrõnyâ 'dî bê cé kâyî fînyâwá sî rî 'dî. ¹³ Lâtî tâ  sü- sü kûmû

gólîyî mûdrí 'dî 'bá yí kâ rî kâ ndrî rî'á ãlô, gõ'dá gólîyî â'dô mbârâkâ gõ'dá drí-âcê bê fê'á kôrõnyä 'dî drí. ¹⁴ Gõ'dá gólîyî â'dô ãjú 'bû'á Kâbîlîkî drî tîtî Ôvârî kâ bê. Gõ'dá lé rî, gólîyî ïcá kô tâ trôlé Kâbîlîkî 'dî drîgá sî. Gólâ â'dô tâ trõ'á nî gólîyî drîgá sî, tâlâ gólâ rî'á Kúmú 'î kúmú ãzí drîlî ndrî, kûmû gólâkâ rî rî'á gãrã. Gõ'dá õjîlâ gólâkâ drîlâ njîlî rî 'bá yî gõ'dá kpá tâ lê 'bá ïyî gólâ 'á pîpîsîlî ãlô sî 'dî â'dô ïyî kpá tâ trõ'á Kâbîlîkî Ôvârî kâ 'dî bê.

¹⁵ Áyágá dûû nî drí ndrêlé trá 'dî 'bá yî rî'á võ gólâ ãgô âdó 'bá ândrê 'dî drí rîzó rîlî rî 'dî. Gõ'dá áyágá rî 'dî 'bá yî rî rî'á õ'bí gólîyî õrî ndrî 'ásî, gõ'dá võ tî ãlô-ãlô ãngó drîlî sî ãgô âdó 'bá 'dî drí rîzó kúmú ró drî lâ rî 'bá yî â'dálé 'dî. ¹⁶ Gõ'dá kôrõnyä kâkâkâ í'yá lâ mûdrí 'dî 'bá yî bê â'dô ïyî gã'á dó õkó 'dî drîlî gõ'dá âyézó lâ ūndú ró. Gólîyî â'dô gólâ rî ã'wá nyâ'á ngbá vólé gõ'dá gólâ rî zázó lâsí sî dámú-dámú. ¹⁷ Gõ'dá ïtî rî, Ôvârî 'bâ kúmú ángí mûdrí 'dî 'bá yî nî drî 'bélé tâ ïsû ãlô sî õkó 'dî fûzó vólé, õzõ yí drí lêlé rî kâtí. Rî'á Ôvârî 'dî gólâ kúmú 'dî 'bá yî 'bâ 'bá mbârâkâ gõ'dá drí-âcê bê fêlé kôrõnyä kâkâkâ 'dî drí, ã'dô ró bê kúmú 'dî 'bá yî drí ïcázó tâ Ôvârî drí 'bâlê trá sisí rî 'êlé.

¹⁸ Nî ndrê drê, õkó gólâ nî drí ndrêlé 'dî â'dâ jãrîbã ândrê gólâ â'dô 'bá kúmú ndrî ãngó drî 'á rî 'bá yî drîlî kúmú ró rî 'dî.

Tā Ôvârí drí âtálé Yōwánī drí kī 'bá nī, yí ã'dô jãrìbã zîlî Bãbîlónã rî ûfú'á rî

¹ Gõ'dá 'dî vósí rî, má drí mälâyíkã âzâ ndrêzó ânî'á 'bûu lésî, ãngó drî 'á nõngá gólâ cù rî'á mbârâkã bê gäqrä. Võ ï'í ânî trá gólâ ngá lésî vō ïwâlé vō tî ãngó drî 'á rî 'bá yî 'ásî cé títî. ² Ítí rî, gólâ drí ngázó trélel ûrû mbârâkã sî rõô kî nî rî,

Jãrìbã ángí Bãbîlónã 'dî áâ'dô ûfú'á lâ trá, gõ'dá áyézó lâ ándró ró. Gõ'dá â'dô rû jâ'á cé vō gólâ líndrí õnjí gõ'dá lâjó'bá ndrî Sâtánã kâ rî 'bá yî drí rizó rîlî 'á lâ rî ró. Lõgónõ, bívõ, lâbägû gõ'dá kôrõnyâ gólîyî õjîlã mvá drí lôvó lâ yî 'bâlé kô'dâwá rî 'bá yî trá rî'á ïyî rû ê'be'á tólâ. ³ Áâ'dô gólâ rî ûfú'á trá, tâlâ gólâ âdô õjîlã õrî tî kâ ndrî ãngó drî kâ ró rî 'bá yî, ngâ ïyî trá 'dó rî'á tâ âzâ-âzâ kpõnyâ õkó kpâ kâ rî 'êlé gólâ bê. Gólîyî rî ïyî trá õdrá gólâkâ mvûlî gõ'dá kúmú ángí ángí ãngó drî 'á rî 'bá yî ndrî 'dó rî ïyî nîlî gólâ drí 'bâ 'álâ rî'á âyîlî gólâ bê. Ngá lâzí 'bá ãngó drî kâ rî 'bá yî â'dô ïyî trá ngá-tî bê dûu, tâlâ õjîlã jãrìbã 'dî kâ rî 'bá yî lê ïyî tâ ngá kâ rõô ïyî ífifí drí õzõ õkó gólâ ãvë 'bá ró rî kâtí.

⁴ Gõ'dá nîngá sî, má drí ãzákôlâ 'dî gbórökô lâ ârizó 'bûu lésî kî nî rî, Ôvârí kî,

Ánî õjîlã ámákâ ró rî 'bá yî, nî ngâ ûrû, nî âyê ró jãrìbã 'dî, tâlâ nî ã'dô ró bê cù ïtí ngá ãzákâ ãkó 'êlé tâ 'e'ê ányâ sû 'bá kô gólâkâ rî'á 'êlâ 'dî bê. Õzõ nî âyê gólâ kô'dâwá rî, nî â'dô lâjõ ñâ'á ãnî drîjî kpâkâ ãlô gólâ bê. ⁵ 'Dõvó nî ndrê drê, tâ õnjí gólâkâ rî 'bá yî ndrî já Ôvârí drîjî sî kô, tâlâ tâ õnjí rî 'dî 'bá

yî trá rî'á ūyî âdrô-âdrô lâ yî ró, õzô ngá âdrô-âdrô ángí kâtí îtôlé kó ūnyákú drîj sî cälé bûúú ûrú 'álâ. ⁶ 'Dövó ïtí rî, tâ ūnjí gólâkâ 'êlé trá rî 'bá yî ãagô ãkpâ gólâ drîj. 'Dövó gólâ ūûsû ró lânjō gólâ â'dó 'bá ândâlâ rî gäqrä lânjö gólâ drí 'êlé trá ãzí-ãzí drí rî 'bá yî drîj sî. Gólâ lôrô õdrá ūnjí gälâhâ ãzí-ãzí drí mvûlî, 'dövó ïtí rî, gólâ ūmvû õdrá â'dó 'bá ūnjí lâ ró ândâlâ rî rî. ⁷ Gólâ fê ngá-tî tândí tândí dûû ãmbá trá ndrî 'dó íyî nyâányâ drí. Gõ'dá ngebâângbânô rî, 'dövó gólâ ūnîj drë ïzâ kôkô ngá ãkô kâ bê 'dî vô lâ 'á. Tâlâ gólâ rî'á árú-áruwâ 'bá 'î rôô, gõ'dá tâ ïsû-ïsû bê íyî nyâányâ drí kî, "Mâ rî'á õzô kumú ángí kâtí, má â'dó kô õzô ãyízí kâtí ïzâ ró, lânjö ūsú mâ kô gõ'dá ámâ 'bâlé ïzâ ró." ⁸ Gõ'dá tâlâ tâ ïsû gólâkâ trá ïtí ró rî drí sî rî, lânjö ândrê â'dô 'dë'á gólâ drîj. Ngá lâzé â'dô gólâ rî 'ë'á kâyî ãlô sî, gólâ â'dô 'bâ'á tâ ïsû ró. Lõfó â'dô gólâ rî 'ë'á gõ'dá lâsí â'dô kpá gólâ rî zâ'á. Ôvârî Kumú ãmákâ rî rî'á cú mbârâkâ bê. Ïtí rî, rî'á gólâ ï'dî â'dô 'bá tâ gólâkâ kîlî rî.

⁹ Gõ'dá kumú ángí ángí gólîyî ndrî õrî 'ásî sisí ãyî 'bá trá gólâ bê rî 'bá yî, gõ'dá kpá ãyíkô 'ë 'bá trá gólâ bê rî 'bá yî, õzô õndrê íyî õcîkâ trá ngâ'á lâsí gólâ rî 'bá jârîbâ 'dî zâlé rî kâ rî, gólîyî â'dô ïzâ ngô'á. ¹⁰ Ïtí rî, ûrî â'dô gólîyî 'ë'á, tâlâ gólîyî ndrê lânjö trá rî'á 'dë'á õjîlâ 'dî 'bá yî drîj, 'dîj gólîyî â'dô âdré'á giâ jêjë ró gõ'dá rî'á tâ âtalé kî, "Wûuwû, Bâbîlónâ! ïzâ kôkô, ïzâ kôkô! Jârîbâ mbârâkâ ãkî, lânjö ãníkâ rî â'dê trá gbô 'wââ ró, úûfû nî trá cé ïtû-pá ãlô sî."

¹¹ Ngá lâzí 'bá ãngó dr̄j̄i r̄i 'bá ȳi â'dô ȫȳi kpá ȫzā ngõ'á tâlâ j̄r̄ibã 'dî tâsî, tâlâ ȫjílã â'dô 'bâ'á yû'dâwâg ngá gólîykâ gîlî. ¹²⁻¹³ 'Dî r̄i'á ngá â'dô 'bá ȫzõ nõô yí kâtí r̄i 'bá ȳi, dâabõ, kúní lâgú 'bá r̄i 'bá ȳi, itâ lâgî lâ ȳi drí 'bâlê rôô lâ rôô ró r̄i 'bá ȳi, fê tândí rîzó ngá ȫrûkâ 'bá ȳi êdélé r̄i 'bá ȳi, ȫnjîgó sî ȳi, ngá sûsû êdélé ȫdî 'ásî, gõ'dá kúní mvêêmvê ró r̄i 'bá ȳi bê r̄i, gírifâ ȳi, dõ gólîyî ȫjí bê r̄i 'bá ȳi gâfâlâ gõ'dá ȫlókõ gólîyî â'dô 'bá ȫzõ mûrâg kâtí r̄i 'bá ȳi, gõ'dá dõ gólîyî r̄i 'bá kôlé cû ȫjí bê tûrû-tûrû r̄i 'bá ȳi, ȫdrá, dõ tândí r̄i 'bá ȳi, itû, kâbîlîkî yî ȫsánî ȫrâbîyâ gólâ ȫsánî drí r̄i'á sêlâ r̄i, gõ'dá ȫjílã gólîyî rägû ró r̄i 'bá ȳi bê r̄i'á gîlâ ȫyî ȫzõ kôrõnyâ 'bâ kâ yí kâtí r̄i 'bá ȳi ȫdî.

¹⁴ Gõ'dá ngá lâzí 'bá 'dî 'bá ȳi â'dô ȫȳi tâ âtâ'á kî,

"Wúûwú, Bâbîlónâ, ngá-tî ndrî ȫmâ drí lîfî 'bâzó vó lâ yî rú 'á rî 'bá yî ȫvî ȫyî trá ndrî.

Ngá-tî ȫmákâ dûû rî 'bá yî dî trá lîmvû bê ngbá, gõ'dá mâ ȫcâ kô ȫsûlâ ó'dí."

¹⁵ Gõ'dá ngá lâzí 'bá 'dî 'bá yî, ȫrî ȫdô gâ'á gólîyî rú tâlâ lâñõ j̄r̄ibã 'dî kâ sî, gólîyî â'dô âdré'á gîâ j  j   ró, ¹⁶ gõ'dá â'dô ȫyî tâ âtâ'á kî,

"Wúûwú, Bâbîlónâ! ȫzâ kôkõ, ȫzâ kôkõ!

Ây   ȫzâ j̄r̄ibã ândr   'dî kâ gâ trá ȫmâ lîfî. Sísí nã rî, gólâ rî'á ȫzõ ȫkó gólâ ítâ lâgû-lâgû sõ 'bá ȫdî rî kâtí,

gólâ lô'í ȫyî ny  áyâ trá ngá dâabõ gõ'dá kúní mvá lâgû-lâgû ró rî 'bá yî sî.

¹⁷ Ngbâângbânõ rî, ny   ró, ngá-tî dûû gólâkâ 'dî 'bá yî dr   trá ndrî."

Kõlóngbō ândrê ândrê lípî yî gõ'dá gólîyî ndrî rî 'bá lôsî 'ělé lîmvû 'á rî 'bá yí bê, â'dô ǐyî kpá âdré'á gîjâ jêjê ró. ¹⁸ Gõ'dá gólîyî ndrê bê őcûkâ âfô'á lăsí gólâ rî 'bá jrib 'dî zl  rî kâ rî, gólîyî drí ôtrézô ûrû k ,

"Âlôwálâ k  ìt  v  'ás  r , jrib  z  k  y 'd w  g r  g l  n o  r  dr  s ."

¹⁹ Ìtí r , gólîyî drí ng z  óf  ômv l  l d l  ǐy  dr  s  l l  b  k ,

"W u w ! B b l n !  z  k k ,  z  k k !

Jrib ândr  'd   z  l  g  tr   m  l f .

 k  r ,  m   j l  ndr  k l ngb  k  r  'b  y 
â'd  ǐy  tr  ng -t  b  d u  t l  jrib 'd  t s ,
g 'd  ny  r , g 'd   c  tr   d -dr   g ngb l  r .

²⁰  j l  ndr  'b u  k  r  'b  y , 'd v  n  â'd   y k 
r , t l  u f  B b l n  tr .  n  t   ng  'b 
 v r  k  r  'b  y ,

g 'd  l j  'b   v r  k  r  'b  y  b  g 'd  kp 
g l y   j l   v r  k  ny  ny  k  r  'b  y  b ,
n  â'd   y k  r ,

t l   v r  f  l n  tr  dr l , t l  g l   f   n  tr ."

²¹ G 'd  n ng  s , m l y k   z k l  mb r k 
 k  b  r  dr  ân z  k n  c   z  g l  ng   z  r 
k t  r  tr z  v l  l mv  ândr  ' , g 'd  t   t z  k ,

"M  ndr , jrib ândr  B b l n  k  'd  á 'd  v ' 
l  v dr   t ,
g 'd   d   v '  v l .

22 Gõ'dá tólâ rî, ócá gõ'dá ngá kû'dí kâtí rî 'bá yî kô.

Ngãtâ ngá gólyî rî'á vôlâ vovô rî 'bá yî óvó kpá kô, lóngó ngõngõ kpá yû.

Gõ'dá järíbä rî 'dî 'á tólâ rî, õjílã ãzákã yû'dawá â'dolé ngá tãndí ró rî 'bá yî êdélé gílí gõ'dá kpá 'ã'í-ârá 'ilí.

23 Õjílã yû'dawá lámbä û'ilí tólâ. Gõ'dá ãyïkõ  fû lágï kâ rî icá kô â'dolé tólâ kpá ó'dí.

Ngá lâzí 'bá gólyî Bãbïlónã kâ rî 'bá yî â'dô ïyî kpá trá õjílã ángí ángí ró vó ndrî ãngó drî 'á rî 'bá yî 'ásí.

Áâdô õrî ãngó drî 'á rî 'bá yî trá ndrî õjõ gólyâkâ rî sî.

24 Gõ'dá Ôvârî fê lânjõ trá Bãbïlónã drî, tälâ gólyâ  fû tâ  ngû 'bá gólyî Ôvârî kâ rî 'bá yî trá, gõ'dá kpá õjílã Ôvârî rî nyâányâ kâ rî 'bá yî bê ãngó drî sî ndrî."

19

Tā õjílã Ôvârî kâ rî 'bá yî drî lóngó ngõzó gólyâ rî lûyízó,

tälâ gólyâ fê lânjõ trá õjílã Bãbïlónã kâ rî drî rî

1-2 'Dî 'vósí rî, má drî õjílã ârízó dûû 'bûû 'álâ lóngó ngõ'á ïyî kî nî rî,

"Ôvârî, mä lûyî nî. Nî rî'á ãmâ pã 'bá trá rî  dî.

Nî kpá cé  dî mbârâkâ lípî 'î, gõ'dá nî kpá cé  dî õjílã drî  njlí rî,

tälâ kâyî vósí cé nî rî íyíkâ zââ rî'á tâ pâtî ró rî âtâlé  dî.

Ní fẽ lânjõ gólâ ïcá 'bá té gá rî trá â'dô-â'dô áníkâ
rî vó ró.

Ní fẽ lânjõ trá õjilã jãribã ángí 'dĩ kâ rî 'dĩ drí,
Bãbïlónã gólâ õjilã ãngó dr̄i 'á rî 'bá yî ïzã 'bá
ãnyi tãsí rî, â'dô ró bê gólÿi drí rizó ôvârí
âbârâdãgõ ïnjilí rî.

Íti rî, Ôvârí, ní fẽ lânjõ ïcá 'bá ïcâ gólâ bê rî trá
drilâ,
tâlâ gólâ ûfû ngá 'e 'bá áníkâ rî trá."

³ Gõ'dá nïngá sî, õjilã 'dî 'bá yî drí kpá lóngó
â'bézó ó'dí kî,
"Dõvó mä lûyî nî Ôvârí Kúmú ãmákâ, tâlâ ní ïzã
jãribã ángí Bãbïlónã 'dî trá lânjõ gólâ tâ lâ
drí ïcâlé vñlî õjilã dr̄i sî kô rî sî."

⁴ Gõ'dá 'dî vósí rî, sisí-lésí ró nyâ'dî-trá-dr̄i-lâ-
ngâ-sû rî 'bá yî, gõ'dá ngá lédrë-lédrë gólÿi sû rî
'bá yí bê drí ïyî 'a'î tñzó vñdrí Ôvârí ândrá rî'á kífí
íyíkâ kũmû kâ rî dr̄i. Gõ'dá gólÿi drí tâ âtázó
kpâkâ ãlô kî, "Âwô-'dî, 'dõvó mä lûyî nî Ôvârí."

⁵ Nïngá sî, õjilã ãzâ kífí kũmû kâ Ôvârí kâ ngá
lésí rî drí ngãzó tâ âtálé kî,
"Ãnî ndrî gólÿi ngá 'e 'bá ró Ôvârí kâ ró rî 'bá
yî, gólÿi gólâ rî ïnjî 'bá ró rî 'bá yî,
'dõvó nî lûyî Ôvârí, ãnî ndrî ãkí ãkó, nî lûyî
Ôvârí ãmákâ."

⁶ Gõ'dá nïngá sî, má drí õjilã õ'bí ãyí ârízó rûñ
rûñ rûñ ókízõ lñmvû rî 'bá lâsólé õlé dr̄i sî rî kâtí,
gõ'dá kpá mõgbárâ drí rîrî lôndrólé ûfû-ûfû bê
rî kâtí. Gólÿi âtâ tâ trá kî,

"Mä lûyî Ôvârí. Gólâ rî'á Kúmú 'i ãngó dr̄ilí ndrî.
Gólâ rî'á Ôvârí ãmákâ. Gólâ ï'dî rî'á gólâ
mbârâkâ ndrî lípî ró.

⁷ 'Dõvó ñtí rî, mä â'dô kpãkã ãlô ãyíkõ ró,
gõ'dá mä ïnjí ró gólâ kpá,
tälâ kâyì ãndrõ nô rï'á kâyì gólâ Kábïlïkï
Ôvârî kâ drí 'ezó õkó ó'dí íyíkâ âtrõlé rî
ñ'dî.

Õkó ó'dí* rî 'dî êdê íyî nyânyâ trá njââ gólâ rî
trõzó ágó ró.

⁸ Ìtí rî, Ôvârî fë ítá gólâ ó'dí ró mvëêmvê lâgû-
lâgû ró kpírí-kpírí rî trá õkó rî 'dî drí sôlé."

(Ítá ó'dí rî 'dî â'dâ tâ 'e'ë tândí gólîyî õjílã Ôvârî
kâ drí 'e'á 'élâ rî ñ'dî.)

⁹ Gõ'dá nñngá sî, gólâ drí tâ âtázó má drí tâ
ñzâ ñgîlî. Tâ rî 'dî ñ'dî rï'á nñtî. "Â'dô 'bâ'á
tândí ró â'dózó õjílã gólîyî Ôvârî drí tâ ïcárâzó
trá gólîyî drí ânñzó âfû lâgî Kábïlïkï kâ 'dî 'á rî
'bâ yî lâfâlé." Gõ'dá gólâ âtâ kpá má drí kî nñ rî,
úlí rî 'dî 'bâ yî â'dô trá úlí pâtñi 'î Ôvârî ngá lésî.

¹⁰ Nñngá sî, má drí 'ã'î ñjîzó mælâyíkã rî 'dî
ândrá, â'dô ró bê tîkó gólâ rî ñjîzó rî, gõ'dá gólâ
kî má drí rî, "Ní 'ê tâ ñtí lâ 'dî ró 'dî kô. Mâ rî'á
cé ngá 'e' 'bâ Ôvârî kâ ñ'dî, kpá õzõ ãnî drí â'dórë
ãnî âdrúpî krístõ 'bâ ró gólîyî ndrî tâ lë 'bâ trá
tâ gólâ Yésû drí â'dálé trá gólîyî drí rî 'á rî 'bâ
yî bê rî tí. Rî'á Ôvârî ñ'dî gólâ ní drí ïcálé ñjîlâ.
Ãmâ ndrî 'dó rî'á lâjó'bâ Ôvârî kâ ñ'dî kpãkã ãlô
tâ ãngû 'bâ yî bê, tälâ gólîyî lë tâ trá tâ Ôvârî kâ
'á bûú õdrâ gólîyíkâ tú, õzõ Yésû drí 'élé rî tí."

*Tâ Yésû drí õjílã ãngó 'á gólîyî rî 'bâ tâ Ôvârî
kâ gâlé 'dó*

* **19:7** 19.7 Õkó ó'dí tâ ífí lâ kî, õjílã Ôvârî kâ, gõ'dá Kábïlïkï 'dî
íyíkâ Yésû ñ'dî.

rî 'bá yî ûfúzó rî

11 Gõ'dá 'dîi vósí rî, má drí ngá ndrêzó bûú ū 'bûú 'álâ, gõ'dá má drí Yésü rî ndrêzó rã'á õsánî mvéêmvê drñi. Gólâ rî rú rî'á " 'Ojílã ífífí" ' gõ'dá kpá " 'Pâtñi" '. Gólâ rî tã ndrî kîlî mbî gõ'dá kpá lânõ mbî rî félé ï'dî. **12** Gólâ rî lífí rî'á õzõ lásí kâtí. Gõ'dá gólâ kpá rî'á ápã kúmú ángí ángí kâ yí bê dûú yí drñi. Gólâ cù rî'á rú ãzâ bê gólâ ígílî trá gólâ rú rî. Tã ífí rú 'dî kâ fí õjílã ãzãkã drñi kô gbõ cé gólâ rî nyãányâ ï'dî élê. **13** Gõ'dá gólâ sô ítâ gólâ â'dó 'bá 'dó ãrí ró rî ï'dî. Úzî kpá gólâ rî rú, " 'Ulí Ôvârî kâ" '. **14** Ajú 'bû 'bá gólîyî ndrî 'bûú 'álâ rî 'bá yî 'dê ïyî trá 'dó gólâ vósí. Gõ'dá ãjú 'bû 'bá yî sô ïyî ítâ lâgú 'bá lâgû ngbángbá rî 'bá yî ï'dî. Gólîyî ndrî kpá 'dó õsánî mvéêmvê drñi sî. **15** Lígú mbélësô cí ãkî drí âfõzó gólâ rî sî-'bálé 'ásî tibê gólâ drí 'ezó tã trôlé ï'dî sî lâ õjílã õrî gólîyî ndrî ãngó drî kâ rî 'bá ïyî Ôvârî rî ârîlî kô rî 'bá yî drígá sî. Gólâ â'dô rî'á gólîyî drñi pídrígú lânñi-lânñi kûmû kâ âdî 'ásî rî sî. Gólâ â'dô kpá ãwälkâ Ôvârî kâ rî â'dâ'á gólîyî drí tã õnjí õjílã kâ tâsî. Ôvârî gólâ mbârâkâ ndrî lípî ró rî â'dô õjílã 'bâ'á lânõ ûsúlî õzõ fê lõ'wâ ìpílî mõrá 'á zälé õdrá ró rî kâtí. **16** Ítâ gólâkâ rú gólâ rî párä'bú drî 'á rî, Ôvârî ígî tã trá nõtí, KÚMÚ, KÚMÚ NDRÎ DRILÍ GÓLÂ KÜMÜ LÂ DRÍ
Â'DÓLÉ

NGÁ CÉ TITI DRILÍ SÎ ÆKÍ ÆKÓ RÎ.

17-18 Gõ'dá nîngá sî, má drí kpá mälâyíkâ ãzâ ndrêzó rî'á âdré'á mbî ïtú bê. Gólâ drí trêzó lõgónõ yî âzílî ndrî ãríwâ gólîyî kpá rî 'bá lóngâlé

'būû ágálé lõgónõ kâtí rî 'bá yí bê. Nïngá sî rî, gólâ drí tâ âtázó ãríwá 'dî 'bá yí drí kî, "Dõvó nî ânî rû ê'bélé ãvõ gólÿyî Ôvârí drí 'e'á ûfûlâ rî 'bá yí lonyálé. Nî ânî kúmú yî ã'wá gõ'dá  jú 'bû 'bá yí bê gõ'dá kpá gólÿyî sisí-lésí rî 'bá yí bê ã'wá lâ yî lonyálé gõ'dá kpá õsánî yî õjilâ lômbã 'bá drí lâ rî yî bê gõ'dá kpá õjilâ lârâkô ndrî rî 'bá yî ã'wá lâ yî lonyálé vólé."

¹⁹ Gõ'dá nïngá sî, má drí kôrõnyä ândrê kâákâ 'dî ndrëzó kúmú ángí ángí gólÿyî õrî ndrî ângó drî 'á rî 'bá yí kâ bê gõ'dá  jú 'bû 'bá gólÿyíkâ rî 'bá yí bê. Éê'bê gólÿyî trá kpâkâ võ ãlô 'á  jú 'bûlî õjilâ gólâ rî 'bá õsánî mv  emv  drî rî bê gõ'dá kpá  jú 'bû 'bá gólâkâ rî 'bá yí bê. ²⁰ Gõ'dá ódrí kôrõnyä ūrî-gâ-d  ró rî 'dî rûzó tâ ângü 'bá gólâkâ rî 'bá õjilâ lâmbé kôrõnyä 'dî kâ bê rî âdólé tâ lârâkô 'e'  sî, rî'á kôrõnyä 'dî líndrí lâ ïnjilí rî bê. Úvû kôrõnyä 'dî tâ ângü 'bá gólâkâ rî 'bá õnjö âdólé 'dî bê kp  rt  lédr -lédr  ró l mv  ândrê gólâ rî 'bá kõlé l s  b  r t  kâ sî rî 'á. ²¹ L   t  rî, úuf   j  'bû 'bá  mb uk  gólÿyíkâ rî 'bá yî l g  mb  ls  c   k  gólâkâ  f  'b  õjilâ gólâkâ rî 'b  õs n  dr  r  s  'b l  l  ' s  r  s . G d   t  r , ãríw  'd  'b  y  dr   s z  g l y   w  lony l  té b  u  ' l   y  dr   c z  d  ud .

20

T  Ôv r  dr  S t n  r  ômb z  ndr  k t - l 
s  r 

¹ G d  nïng  s , má dr  m l y k   z  ndr z  ân '  'b  u  l s   ng  dr  '  n ng . G l c  r '  m f  t   t   t  'b   d  k   k  d  ng l -ng l  r  k  b 

yí drígá, gõ'dá kpá nyãrĩ ángí tãmbärã kãgã'dã rî bê. ² Ìtí rî, gólâ drí ̄in̄i ândrê õnjí têtë 'dî rüzó, 'dî rî'á ̄in̄i gólâ rî 'bá trá ndrô dûû sî, gólâ rî'á zilâ Sãtánã kúmú líndrí õnjí rî 'bá yî drilí rî ̄dî. Gõ'dá mäläyíkã 'dî ômbê gólâ trá nyãrĩ ángí kãgã'dã 'dî sî. ³ Gõ'dá mäläyíkã 'dî drí ̄in̄i rî 'dî trôzó vûlî kqálû 'bú gólâ dî ngilí-ngilí ̄dûkû ãkó 'dî 'á, gõ'dá mäläyíkã rî 'dî drí 'bú rî 'dî átî lâ â'bázó gõ'dá ícizó lâ ngárâ, tälâ Sãtánã ̄ozó kô kpá ngââh âfôlé ̄ivî rî'á ̄ojílâ âdolé ̄angó drí 'á, té bûúû ndrô kútû-âlô ̄ondë rû trá rî ̄dî. Ndrô kútû-âlô 'dî vósî rî, áâ'dô ̄in̄i rî 'dî ̄injí'á kâyî fînyâwá sî.

⁴ Gõ'dá má drí kpá ̄ojílâ ãzâ 'bá yî ndrêzó rî'á ̄iyî kífî kümû kâ rî 'bá yî drîj sî. ̄ojílâ rî 'dî 'bá yî ó'ê gólîyî trá lîdrilí ó'dí lédrê-lédrê ró. Ôvârî fê drí-âcê trá ̄ojílâ rî 'dî 'bá yî drí rîzó tâ kîlî. Gólîyî kpá rî'á ̄ojílâ gólîyî ûfûlî trá, tälâ gólîyî âtâ tâ trá trâjatrâ ̄obí 'á kî, Yésû ̄dî rî'á kúmú ̄yíkâ ̄dî, gõ'dá tälâ gólîyî âtâ kpá úlî Ôvârî kâ rî 'bá yî trá ̄ojílâ drí rî tâsî rî 'bá yî ̄dî. ̄ojílâ rî 'dî 'bá yî ̄injíi ̄iyî kôrõnyâ ândrê õnjí têtë 'dî kô, ngâtá gólîyî gâ kpá trá líndrí lâ ̄injílî, ngâtá lâmbé lâ 'bâlé ̄iyî ândrá-gá-sílî 'á ngâtá drí 'á. Gõ'dá gólîyî â'dô rî'á kpâkâ âlô Yésû yí bê kúmú ró ̄iyî ndrô kútû-âlô sî. ⁵⁻⁶ Gõ'dá tâ rî nô rî'á tâ drî-kákâ lîdrî-lîdrî kâ rî ̄dî. ̄ojílâ gólîyî 'e'á lîdrilâ ̄iyî ̄odrâ 'ásî sisí rî 'bá yî, rî'á ̄ojílâ ngîngî lâ Ôvârî kâ rî 'bá yî ̄dî. ̄ayíkô bê! ̄ayíkô bê! Gólîyî â'dô â'dó'á ̄ayíkô ró. ̄icá kô gólîyî drí ôdrâzó ó'dí gólîyî lô'bê-lô'bê sî lîmvû ândrê gólâ rî 'bá kôlé lâsî ró rî 'á. Ìtí rî,

gólîyî â'dô lôsî 'ě'á Ôvârî yî drí Yésü Krístõ bê gólîyî sisí-lésî rî 'bá yî ró. Gõ'dá gólîyî â'dô â'dó'á kúmú ró ūyî Krístõ bê ndrô kútû-älô sî. Ndrô kútû-älô 'dî vósî rî, õjílã ămbukû gólîyî ôdrâ 'bá trá rî 'bá yî â'dô ūyî kpá lîdrî'á ôdrâ 'ásî, â'dô ró tâ gólîyîkâ kîzó bê.

Tā Ôvârî drí Sâtánâ rî vûzó lîmvû ândrê lâsí bârútî kâ ró rî 'á rî

⁷ Gõ'dá âbî-âbî ámákâ 'á rî, má ndrê tâ trá nôtí. Ndrô kútû-älô 'dî õndë rû trá rî, Ôvârî înjî Sâtánâ trá nyârî 'ásî. Gõ'dá drîlâ âfôzó 'bú 'ásî. ⁸ Nîngá sî, gólâ ngâ trá nîlî vō tû ūangó drîjî rî 'bá yî 'ásî âkí âkó, nî'á õjílã õrî kâ ndrî adô bê gólîyî ê'bélé vō âlô 'á, â'dô ró bê gólîyî drí ūajú 'bûzó Ôvârî bê.* Õjílã trá rî'á dûû õzõ drî-'bí kâtí. ⁹ Nîngá sî, má ndrê gólîyî drí ngâzó vō kpâlé ūangó drîjî sî ndrî gõ'dá câlé vō õjílã Ôvârî kâ drí â'dozó tû 'álâ âlô rî kîlî gbââ, 'dîjî rî'á õjílã jârîbâ gólâ Ôvârî drí lôvó lâ 'bâlé rôô rî 'á rî yî ūdî. Kpâlé ūtî rî, lâsí â'dô â'dé'á 'bûû lésî gõ'dá ūajú-'bá-âzí Ôvârî kâ 'dî 'bá yî zâlé ngebá vólé. ¹⁰ Gõ'dá nîngá sî rî, má ndrê Ôvârî drí Sâtánâ gólâ õjílã rî 'dî 'bá yî adô 'bá rî vûzó lîmvû ândrê lâsí bârútî kâ ró rî 'á 'dô ndrî kôrõnyâ ūrîjî-gâ-dê ró 'dî 'bá yî bê, gõ'dá kpá tâ ūangû 'bá gólâ õnjõ âgâ 'bá trá rî yî bê. Gólîyî â'dô rî'á tólâ ūzâ kôkô nyalé ūyî drîjî zââ gbâdú ró.

* **20:8** 20.8 Yôwánî zî õrî rî 'dî 'bá yî drí Gógo ūangó Mâgogô kâ rî 'ásî. Tâ ūangû 'bá Êzékélë âtâ tâ õrî Gógo 'dî tâsî búkû ūyîkâ 'á kápítâ lâ yî rî'á 38, gõ'dá kpá 39. Rú 'dî â'dâ õjílã gólîyî ndrî ūajú-'bá-âzí Ôvârî kâ ró rî 'bá yî ūdî.

Tā Ôvârî drí tā òjílā ndrî kâ kîzó rî

¹¹ Nîngá sî, má drí Ôvârî rî ndrêzó gólâ cû rî'á rîlî gá kíñi gólâkâ mvéêmvê ró rî drñû. Gõ'dá gólâ â'dâ rû bê rî, gõ'dá 'bûñ ãngó drñi bê drí âvîzó ngbá vólé má lîfî sî. ¹²⁻¹³ Gõ'dá nîngá sî, má drí òjílā ndrî gólîyî ôdrâ 'bá trá rî 'bá yî ndrêzó. 'Dñi rî'á ãrâkâ gõ'dá 'dîyîmvá bê ndrî 'dó âdré'á iyî kíñi Ôvârî kâ ândrá. Òjílā ndrî lêté 'bá trá lîmvû zélé rî 'bá yî âfô trá vólé ïvî lîmvû 'ásî, gõ'dá gólîyî ndrî lô'bâlé trá 'bú 'á rî 'bá yî âfô trá kpá ndrî iyî lô'dé 'ásî. Gõ'dá kpá gólîyî ôdrâ 'bá ãvõ lâ yî lô'bâlé 'bú 'á kô'dawá rî, lîdrî iyî kpá trá ndrî. Gõ'dá òjílā ãlô drí búkû ãzâ 'bá yî âtrõzó 'â lâ yî lonyîlî, gõ'dá kpá òjílā ãlô rî drí búkû gólâ cû òjílā gólîyî 'ë 'bá rîlî zââ gbâdú ró rî 'bá yî rû lâ yî bê rî nyîzó. Gõ'dá Ôvârî drí tâ òjílâ kâ kîzó ãlô-ãlô. 'Dñi té rî'á â'dô tâ gólâ ìgîlî trá tâ 'ë'ë nî ãlô rî kâ búkû ãzâ 'dî 'bá yî 'á rî vó ró. Ìtí rî, gólâ â'dô tâ nî ãlô rî kâ kî'á kpá té â'dô tâ gólâ nî drí 'ëlé trá drê ãkpâ ni drâá kô rî vó ró. ¹⁴⁻¹⁵ Õzô òjílâ ãzâkâ ãlô, gõ'dá gólâ rî rû ïigî kô búkû òjílâ gólîyî rî 'bá iyî lédrê-lédrê ró zââ gbâdú rî 'bá yî kâ 'á rî, úvû gólâ iyîkâ kôrô lîmvû lâsí ró 'dî 'á. 'Dñi vósî, õdrâ gõ'dá trá yû'dâwá lô'dé yî bê. Úûfû ngá rî 'dî 'bá yî trá lîmvû ândrê lâsí ró rî 'á ngbá. Zì iyî lîmvû rî lâsí ró 'dî rû lâ kî, " 'Ódrâ rî lâ ró zââ" ' rî.

¹ Nôô tā gólâ 'bûû ăkû rî gô'dá kpá ănyákú drî ăkû rî bê rî 'bá yî drí ăvîzó dî lîfî drî 'ásî ndrî 'dó lîmvû ândré ândré yí bê rî tâsî. Mâ drí gô'dá 'bûû ó'dí gô'dá ănyákú ó'dí bê rî 'bá yî ndrêzó ă'dî.

² Mâ drí jârîbâ Ôvârî rî nyâányâ kâ, Yérôsälémâ ó'dí ró rî ndrêzó ârî'á Ôvârî ngá lésî ró 'bûû lésî. Gólâ rî'á sûsû ró tákányî, ۆzö ۆkó ó'dí êdélé trá ítâ lânjâ sî gô'dá lô'lîlî kpá trá ngá sûsû kôrô ăzâ 'bá yî sî gô'dá trá rî'á njââ íyî ágô rî tê'á rî kâtî.

³ Tâ lâ rî'á nôti, má drí gbórökô ăzâ ârîzó kîfî Ôvârî kâ rî ngá lésî ró tâ âtâ'á kî, "Ní ndrê drê, 'bâ Ôvârî kâ trá rî'á ngbâângbânô ۆjîlâ gólâkâ rî lâfâlé. Gólâ â'dô rî'á gólîyî lâfâlé 'á, gô'dá gólîyî â'dô â'dó'á ۆjîlâ jô 'álé gólâkâ kâ rî 'bá yî ă'dî. Âwô, rî'á tâ pâtîrî ró, Ôvârî rî nyâányâ â'dô rî'á gólîyî lâfâlé 'á. ⁴ Ítí rî, Ôvârî â'dô lîlîndrî gólîyî lîfî 'á rî lî'á ngbá vólé, gô'dá ۆdrâ îcâ kô â'dólé, gô'dá ngá lâzé yí bê gô'dá kpá âwó ngõngô yî lâjö yí bê îcâ ăyî kpá kô â'dólé. Tâ rî 'dî 'bá yî nde rû trá îtô vő lésî."

⁵ Gô'dá nîngá sî, Ôvârî drí ngâzó tâ âtâlé kî, "Ní ndrê drê, mâ trá ngá-tî cé tîfî 'e'á ndrî â'dólé ó'dí ró. Ní ığî úlí gólîyî má drí âtâlé nô 'bá yî. Úlí ámákâ âtâlé rî 'bá yî rî'á pâtîrî ró, gô'dá nî îcâ trá tâ lêlé 'á lâ ăyî." Gô'dá gólâ kî nî rî,

⁶ Ondê tâ tî trá kâkârâ ndrî. Ámâ nyâányâ îtô tâ tî ndrî nî, gô'dá ámâ nyâányâ âtî tâ tî vó kpá nî ndrî. Mâ â'dô lîmvû fê'á gólîyî â'dó 'bâ lîmvû lédrê-lédrê âfê 'bá lôvó ró rî 'bá yî drí cù ìtí gólîyî drí gî ăkó lâ. Lîmvû rî 'dî rî'á óró ámákâ gólâ lédrê-lédrê âfê 'bá ă'dî rî 'ásî.

7 Œjílā ãzâ ãlô gólâ tā  t  'b  g 'd  r z  t  l l  s  m  '  r ,  'd  t  t  r  'd  'b  y   s '  ndr . M   'd   'd '  kp  g l  r   t  r , g 'd  g l   'd   'd '  ám  mv  r .

8 G 'd  Œjíl  g l y  t   t  'b  k 'd w  g 'd  kp  t  l l  'b  'b   y  k  m  '  r  'b  y  b , kp  g l y  r  'b   v r   b r d g   z  'b  y   n l   'd  g 'd  kp  g l y  Œj l   f  'b  r , g l y   y  tr  'b  d  '   g o  ng t   k   z - z  k   y z  r  'b  y , g l y   l   r  g 'd   j   r  g 'd  kp  d  '   r  'b  r  'b  y , g 'd  g l y   n j  'b  r  r  'b  y  b ,  'd  g l y  l v '  ndr  l s   lm v   ndr  k  r  'b  k l   z   gb d  r  ' , g 'd   z   'd   r '   dr   r  l   r   z   r   'd .

9 G 'd  n ng  s , m  dr   l   m l y k  g l y  l j   n j - d - l - r   d   'b   ng  dr  '   'd  'b  y  ' s  r  ndr z . G l   n i  g 'd  t   t l   m  dr  k  n  r , "N   n i  m   'd   k   d '  g l  k b l k  dr  g l   tr  r  '   d ' '  n i  dr ." **10** N ng  s , mb r k  L nd  T nd   v r   k  r  dr  f z  m  ' , g 'd  m l y k  '   dr   am  tr z   j l   n i  t r ng l  r   p r   l  ' l . G 'd  m  c  b  t l  r , g l  dr  j r b   v r   k  z l  Y r s l m   d '  r   'd z   m  dr ,  r   tr   v r   l s  ' b u   l s . **11** It  r , j r b  r  '   r '   l g - l g   r  k 'd - k 'd , t l   v r  b  r '   t l . J r b  r  '   kp  r '   k '  nj - n j   g 'd  kp  l g '   k 'd - k 'd   k 'd   ng n  ' . **12** G 'd  ' r y   ndr  t r ng l   b   k n   mv  ' s  r  b  r '   gb   j r b  r  '   r '   s , g 'd   t   f z  ' r y   r '   t l  r '   m dr - d - l - ng - r , ' d  m l y k  b  t   l  ' s   c  t t   r '   l k l . G 'd   t   r  '   b  y  t   s   l - l   i g   b s r   r 

mûdrí-dr̄i-lâ-ngâ-r̄i õjílã Ôvârî kâ rî 'bá yî ró rî
rú lâ yî trá 'bãsúrú rú âlô átî ãlô rî rú. ¹³ Átî tî
gólîyî nâ rî ndrê võ gõlé õjí 'álâ ró. Gõ'dá nâ ázâ
'bá yî ūyíkâ ïtu drí 'dérë 'álâ ró, gõ'dá ázâ nâ rî
'bá yî ūyíkâ gõlé ljjí drí 'álâ ró, gõ'dá  mbuk  lâ
yî nâ rî ndrê võ gõlé drí- g  drí 'álâ ró. ¹⁴ Ób 
'b r n  rî 'd  g  k n  úng  mûdrí-dr i-lâ-ngâ-r i r 
dr i. Gõ'dá k n  úng  rî 'd  'b  y  dr i s  ãl - l 
r  i g  l j 'b   l  g l  l j 'b  mûdrí-dr i-lâ-ngâ-r i
K b l k  k  r  'b  y  ' s  r  r  l  tr  dr i l  y  '  s 
c .

¹⁵ M l y k  g l  r  'b  t   t l  má dr i 'd  c 
r '  f  mv  ng   b  k  b  e d  d  b  ' s ,  d 
r  b  r z  j r b  r  'd   c  l , ng ng  l   r  ' l 
r , g d  l ng b ng  l  y  b  r   b z . ¹⁶ J r b  r 
'd   c  l  l ng b ng  l  b  r  r '   c - c  r   l .
 t  r , m l y k  'd  dr f  ng   b  k  'd   tr z ,
g d  dr l  l  j r b  'd   b z   d  s  l .  t  r , g l 
 s   c  l  r '  k l m t r  k t -r -dr -l -k m -s 
(2,400 km), g d  kp  l ng b ng  l  y  ng ng  l 
 r  ' l  r  r '  b  y   b z  r , 'd  r '   l . ¹⁷ G d 
n ng  s , m l y k  'd  dr  kp  'b r n  k n  mv 
' s  j r b  'd  b z  'd  n jn  l   b z  g d  r ' 
 ny  m t r  ny 'd -n -dr -l -ng -n -káziyá.

¹⁸ E d  j r b  r  'd  d  b  ' s  l g -l g  r 
 z o ng n  k t   t . G d  g l y  'b  k n   ny 
r  l g  'b  ng ng b  ng n  k t  z l  j s p  r 
 d   b  'b r n  'd  k  b z . ¹⁹⁻²⁰ K n  úng 
g l y  'b r n  'd  b z  g  dr  l  'd  'b  y  r '  ndr 
ng ng , g d  kp  ndr  r '   y  'd  s s  r .

K n  mv  r  s s  'd  íy k  r '  j s p  ' ,

gõ'dá r̄i lâ íyíkâ lâgû-lâgû ró kã'dâ-kã'dâ ró,
 úzì rú lâ sãfírẽ,
 gõ'dá nâ lâ r̄i'á ngîñ lâkâ-lâkâ ró mvêêmvê ïtí,
 úzì rú lâ ágëtë,
 gõ'dá sû lâ íyíkâ ngbángbá lãdâ-lãdâ ïtí, úzì rú
 lâ ëmérälädä,
 gõ'dá njì lâ íyíkâ r̄i'á cù úr̄i bê ngüíngî dûû, úzì
 rú lâ õníkïsï,
 gõ'dá njì-káziyá lâ ró r̄i íyíkâ r̄i'á kãâkâ ró, úzì
 rú lâ kãrânëlýänï,
 gõ'dá njì-dr̄i-lâ-r̄i lâ ró r̄i íyíkâ r̄i'á ngbángbá
 lâwâ-lâwâ ró ïtí, úzì rú lâ kïrïsôlâtë,
 gõ'dá njì-dr̄i-lâ-nâ lâ ró r̄i íyíkâ r̄i'á kâ'dâ-kâ'dâ
 kã'dâ-kã'dâ ró ïtí, úzì rú lâ bërîlë,
 gõ'dá njì-dr̄i-lâ-sû lâ ró r̄i íyíkâ r̄i'á kpírí-kpírí
 lâwâ-lâwâ ró ïtí, úzì rú lâ tõpázä,
 gõ'dá mûdrí lâ ró r̄i íyíkâ r̄i'á kpírí-kpírí kã'dâ-
 kã'dâ ró ïtí, úzì rú lâ kïrïsïpârásë,
 gõ'dá mûdrí-dr̄i-lâ-ngâ-âlô lâ ró r̄i íyíkâ wäyï-
 wäyï ró ïtí, úzì rú lâ jâsññisï,
 gõ'dá mûdrí-dr̄i-lâ-ngâ-r̄i lâ ró r̄i íyíkâ lámûrï-
 lámûrï ró, gõ'dá úzì rú lâ âmâsâsítï.

21 Át̄i t̄i âlô-âlô r̄i 'bá yí r̄i'á kúní mvâ mvêêmvê
 õzõ ïnjígó sí kâtí zilí pérélë r̄i ï'dî, gõ'dá lat̄i
 jârïbä 'dî kâ eêdë ndr̄i dáâbõ nyâanyâ lâ ró r̄i
 sî.

22 Má ndré jó ángí ãzâkâ jârïbä 'dî 'á rïzó Ôvârî
 r̄i ïnjilí 'á lâ r̄i kô âlôwálâ, tâlâ õjilâ ndr̄i r̄i ïyî
 Ôvârî gólâ Kûmú ámákâ ró mbârâkâ ndr̄i lípî
 ró r̄i gõ'dá Kâbïlïkî bê r̄i ïnjilí võ gólâ gólïyî drí
 â'dózó 'á lâ r̄i 'bá yí 'ásî. **23** Tôlâ r̄i, ïtú yù párá bê,
 jârïbä r̄i 'dî lêé gólïyî kô, tâlâ ngá ï'í Ôvârî kâ bê

võ ïwá'á tólâ, gõ'dá Kábílkî rî nyãányâ kpá rî'á
 vō ï'í'á ngbángbá õzõ ̄itú kâtí vō rî 'dî'á. ²⁴ Gõ'dá
 õrî ãngó drî 'á rî 'bá yî ndrî â'dô ïyî tâ Kábílkî
 kâ rî 'ẽ'á ï'dî. Gõ'dá kúmú ángí ángí gólïyî ndrî
 ãngó drî kâ rî 'bá yî â'dô ïyî ïyî nyãányâ fê'á drî-
 bâlýyî ró Kábílkî rî ̄injîlî. ²⁵ Añtî tî jârîbã rî 'dî kâ
 â'dô rî'á kpá zââ trâ. Áâ'bâá gólïyî kô'dawá ãlôlâ
 tâlâ ngácî â'dô 'bâ'á yû. ²⁶ Õrî cé tîtî â'dô ïyî ânî'á
 Õvârî rî ̄injîlî ïyî nyãányâ fefé sî. ²⁷ Kpálé rî, ngá
 ãzâkâ gólâ Sâtánâ kâ ró rî ̄icá kô filí tólâ jârîbã
 rî 'dî'á, gõ'dá kpá ̄ití gólïyî rî 'bá tâ gólïyî Sâtánâ
 kâ rî 'bá yî 'élé ï'dî rî 'bá yî ndrî gólïyî õnjô 'bá
 ró rî 'bá yî bê. Íyîngá rî'á cé ̄ojílã gólïyî ïyî rú ïgî
 'bá trá búkû gólâ Kábílkî kâ gólâ â'dó 'bá ̄ojílã
 gólïyî cù rú lédrê-lédrê kâ bê rî 'bá yî ï'dî.

22

¹ Gõ'dá nîngá sî rî, mäläyíkâ rî 'dî drî áyágá
 lîmvû lâ drî â'dólé kâ'dä-kâ'dä lédrê-lédrê âfê 'bá
 rî'dî rî â'dázó má drî. Áyágá rî 'dî ̄adî ârálé 'dî
 kítfî gólâ Õvârî yí kâ Kábílkî bê rîzó rîlî rî ngá
 lési. ² Tólâ sî rî, áyágá 'dî drî dîzó kôrô lâtî ândârê
 jârîbã 'dî lâfâlé sî rî 'ásî. Gõ'dá fê gólâ lédrê-
 lédrê fê 'bá rî mbâ trá áyágá rî 'dî gärä drî lâ
 kpärâtí kpärâtí rî 'ásî. Fê rî 'dî rî 'wâlé ândâlâ
 mûdrî-drî-lâ-ngâ-rî ndrô ãlô vósí cé. Gõ'dá bí lâ
 rî'á õzõ ãlókô kâtí rîzó ̄ojílã õrî ndrî kâ pîpîsilí lâ
 yî ̄dîlî lânjõ tâ ̄isû tâ ̄onjí kâ rî kâ 'ásî. ³ Gõ'dá,
 jârîbã 'dî 'á rî, tâ ãzâkâ ̄icá kô rû ̄izâlé tâ ̄onjí
 drî sî zââ ̄dûkû ãkó. ̄Ití rî, Õvârî yî kâbílkî bê
 â'dô ïyî rî'á tólâ gõ'dá ̄ojílã Õvârî kâ rî 'bá yî â'dô

ĩyî Ôvârî rî ɻnj̄'á tólâ. ⁴ Gólîyî â'dô ĩyî Ôvârî rî l̄fî nyãányâ ndr̄'á, gõ'dá Ôvârî â'dô íyî rú ɻḡ'á gólîyî ándrá-gá-síl̄ 'ás̄. ⁵ Ítí rî, võ ɭcá kô â'dolé ɻnýkúwá ró võ 'dî 'á tólâ ó'dí. Gõ'dá ɻj̄l̄l̄ l  e võ 't  l  tú kâ ng  t   lámb   kâ rî kô tólâ, t  lâ Ôvârî rî nyãányâ â'dô â'dó'á gólîyî drí võ 't   ró, gõ'dá gólîyî â'dô â'dó'á ĩyî k  m   ró z  â gb  d  .

Tā Y  s   rî âg  -âg     ng   dr   'á rî t  s  

⁶ Gõ'dá t   ndr   'dî 'b   y   v  s   rî, m  l  y  k   'dî drí t   t  t  z   má drí k  ,

T   g  l  y   má drí '  'á t  t  l   n   drí n   r  'á t   p  t  l   '  , g  d   n   drí t   l  l   '   l   té   t  . Ôvârî âj   m   n   t   t  t  -t  t   íy  k   p  l   n   drí,   z   g  l   drí t     ng   '  b   íy  k   j  l   tr     k   r   n   s   t   t  t  -t  t   íy  k   p  l     j  l   drí mb  r  k   L  nd  r   T  nd   íy  k   r   k   s   r   t  .

⁷ Y  s   t  t   t   k   n   r  , "N   âr   dr  , m   tr   âc  '   âg  l   ng  b  âng  b  n  ." G  d     t   r  , m  l  y  k   'd   k  ,

Â'dô â'dó'á t  nd   r     j  l   ndr   drí úl   g  l  y     g  l  l   tr   b  k   n   '  r   y   âr  z   g  d   ɻnj  l   t     s   l   y   s   m  n  s  .

⁸   t   r  , m   Y  w  n  , âr   t   r   'd   'b   y   tr   ndr   ám   b   s  . G  d   má ndr   kp   tr   ám   l  f   s  .   t   g  d   má âr  l   b   t   r   'd   'b   y   ám   b   s   g  d   kp   ndr  z   l   ám   l  f   s   r  , má dr   ng  z   'd  l   v  dr   m  l  y  k   g  l   t   â'd   'b   tr   má dr   'd   p   l   r  . ⁹ G  d   m  l  y  k   r   'd   dr   t   t  t  z   má dr   k  , "N   ɻnj   m   k     t   l   'd   k  t  . M   r  '   cé ng   '   'b   Ôvâr   k     d  ,   z     n   dr   â'd  r   kp   án     dr  p   y   b  , t     ng   'b   y   b   g  d     j  l   ndr   t  

lēlē 'bā 'bá trá Ôvârí 'á, ngātā úlí búkū nô 'á rî 'bá yî ìnjî 'bá trá rî 'bá yí bê ndrî drí â'dórë ngá 'ẽ 'bá Ôvârí kâ ró rî kâtí. Rî'á cé Ôvârí ì'dî ní drí ìcâlé ìnjîlâ.

¹⁰ "Tâ gólîyî búkû nô kâ ânî 'bá trá Ôvârí ngá lésî nô 'bá yî, ní âtâ tâ lâ yî òjîlâ drí ngbâlîngbâlî, tâlâ ìtú lâ  wû trá drílîyî 'ezó â'dólé ngbâângbânô 'wââ. ¹¹ Ìtí rî, ìtú-pá lâkî trá ngbââ dâwá ìtí tâ  sû tâ 'e'ẽ bê jazó â'dólé tândí ró. Gõ'dâ kpâlé ìtí rî, òjîlâ Sâtánâ kâ rî 'bá yî â'dô rî'á  yî zââ tâ 'e'ẽ Sâtánâ kâ rî 'bá yî 'êlé ì'dî. Gõ'dâ gólîyî rî 'bá tâ tândí mbî rî 'bá yî 'êlé ì'dî rî â'dô rî'á zââ, rî'á tâ tândí mbî rî 'bá yî 'êlé ì'dî. Gõ'dâ òjîlâ Ôvârí kâ ngîngî lâ ró rî 'bá yî â'dô  yî rî'á zââ òjîlâ ngîngî Ôvârí kâ rî 'bá yî ró."

¹² Gõ'dâ nîngá sî, Yésû drí kpâ tâ âtázó má drí kî,

Mâ trá ânî'á ngbâângbânô 'wââ.  zô má  âcâ trá rî, má â'dô ngá f 'á òjîlâ drí â'dô ngá 'e'ẽ gólîyîkâ rî vó lâ ró. ¹³ Mâ ì'dî rî'á tâ ndrî ìtô 'bá ró rî gõ'dâ kpâ tâ ndrî vó âtî 'bá ró rî.

¹⁴ Ìtí rî, â'dô â'dó'á tândí ró òjîlâ gólîyî ìtâ  yîkâ jî 'bá trá wâlé ngbângbâ rî 'bá yî drí, tâlâ má â'dô gólîyî âyé'á filí kôrô  t  t  gólâ j r b  'dî kâ 'ásî. Gõ'dâ má â'dô kpâ gólîyî âyé'á f  l 'w  gólâ lédr -lédr   d k  ãk   f  'b  ì'dî r  ny l . ¹⁵ Kpâlé rî, òjîlâ Sâtánâ kâ, gólîyî ólé r , dr  r  'b  'd z  r  õk  b  r  'b  y ,  z - z   f  'b  r  'b  y , gólîyî ôvâr   b r d g  ìnj  'b  ì'dî r  'b  y  gõ'd   n j   g  'b  t  'd  'b  y  'êlé r  'b  y  f  k   l w l â j r b  r  'd  ' .

16 Mâ Yésū ū' dî. Mâ âjô mäläyíkâ ámákâ nî
ânilí tâ nô 'bá yî âtálé ní drí, ã'dô ró bê ní drí
lôpélâ õjílâ ámákâ drí ndrî. Mâ ū' dî rî'á gólâ
Däwûdî rî ózowá ró rî. Mâ kpá ū' dî zilí Môrõbâ
rî. ū' dî 'dî.

17 Líndrí Tândí Ôvârî kâ gõ'dá õkó ó'dí Kâbñílki
kâ, õjílâ Ôvârî kâ ró rî bê, kpärti âtâ ū'yî tâ trá
kî, "Ní ânî â'dólé ngá ãlô ró Yésû bê", 'dõvó õjílâ
ãlô-ãlô gólâ tâ nô 'bá yî ârí 'bá trá rî ãâtâ tâ kpá
kî, "Ní ânî â'dólé ngá ãlô ró Yésû bê. 'Dõvó õjílâ
gólâ lïmvû lédrë-lédrë âfë 'bá rî lôvó lâ bê mvüli
rî, 'dõvó gólâ ãanî â'dólé trôlâ tâkó ū'tí."

18 Útí rî, má sô drí-mbílî õjílâ ãlô-ãlô gólâ úlí
bukû nô kâ â'dó 'bá Ôvârî tý sî nô ârí 'bá lâ kô
rî yî lïfî. 'Dõvó nî âdrô tâ kô rôô, tâlâ Ôvârî õzó
kô lângô tâ lâ âtálé bukû nô 'á nô trôô 'bâlé ãnî
drî. **19** Õzô nî õojâ úlí bukû nô 'ásî rî 'bá yî trá
ányâ ró rî, Ôvârî ícâ kô ãnî âyélé fê lõ'wâ gólâ
lédrë-lédrë kâ rî nyâlé. Gõ'dá gólâ âyé ãnî kpá
kô filí jârîbä gólâ tâ lâ ngîlî bukû nô 'á nô 'á.

20 Gõ'dá Yésû gólâ rî 'bá zââ tâ mbî 'élé ū' dî rî
kî, "Mâ trá âcâ'á ngbâângbânô 'wââ." Útí rî, mâ
Yôwánî kî, "Kúmu Yésû, ãyë ní âcâ ngbâângbânô
'wââ. Åâ'dô ū'tí." **21** Mâ 'ê râtâa Kúmu Yésû drí
â'dozó tândí ró ãnî bê. ū' dî 'dî.

Tā-dr̩ L̩lē Ó'dí Óvârí Kâ

Avokaya: Tā-dr̩ L̩lē Ó'dí Óvârí Kâ New Testament

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Avokaya)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

87931ba7-0e83-5f4d-bd6e-8c45876fc354